

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

Y Celfyddydau ac Iechyd yng Nghymru

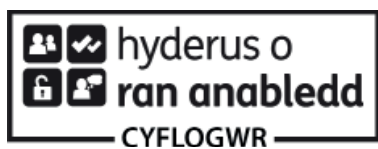
Astudiaeth mapio'r gweithgarwch presennol

Cyfrol 2: Atodiadau
Ionawr 2018

Nicky Delgado, Cynhyrchiad Re-Live o 'Age'
Llun: Michael Blackwood Barnes

Noddir gan
Lywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government

Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i ddarparu gwybodaeth mewn print bras, Braille, Arwydddeg Prydain, Hawdd eu Darllen ac ar awdio. Ceisiwn ddarparu gwybodaeth mewn ieithoedd ar wahân i'r Gymraeg a'r Saesneg ar gais.

Gweithredwn Bolisi Cyfle Cyfartal.

A person with short dark hair is wearing large black Sony headphones and is focused on typing on a laptop. The laptop is open, and the person's hands are positioned on the keyboard. In the background, a city skyline with several tall buildings is visible under a clear sky. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter. The word "Cynnwys" is written in white text in the upper left area of the image.

Cynnwys

1	Cyflwyniad	3
	Cydnabyddiaethau a diolchiadau	
2	Proffiliau Byrddau Iechyd	6
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg	7
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	19
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	28
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	37
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf	46
	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	55
	Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	62
3	Enghreifftiau o Bresgripsiynu Cymdeithasol	70
4	Gwaith Awdurdodau Lleol ym maes y Celfyddydau ac Iechyd	73
5	Hyfforddiant	77
6	Enghreifftiau o Ymchwil Academaidd	82
7	Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth: Cyngor y Celfyddydau/ Conffederasiwn y GIG	88
8	Yr Arolwg Ar-lein	93

Mae'r atodiadau hyn yn rhoi gwybodaeth fanwl ac enghreifftiau o waith ym maes y Celfyddydau ac Iechyd yng Nghymru. Fe'u casglwyd drwy'r ymarfer mapio a'r ymchwili yn y maes a gyflawnwyd yn ystod 2017, a dylent gael eu darllen ar y cyd â'r prif adroddiad ar y Celfyddydau ac Iechyd yng Nghymru. Ni honnir bod y wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yma yn gofnod cynhwysfawr o'r holl brosiectau sy'n cael eu cynnal yn y maes hwn yng Nghymru ar hyn o bryd. Yn hytrach, bwriedir iddi roi amlinelliad o weithgarwch perthnasol er mwyn rhoi cig ar asgwrn y pwyntiau a wneir yn y prif ddadansoddiad.

Sicrhodd ein harolwg ar-lein gyrhaeddiad da yn y sector celfyddydol, gan ein galluogi i lunio darlun gweddol fanwl o'r celfyddydau ac iechyd drwy lens y celfyddydau. Fodd bynnag, ni lwyddodd yr arolwg i ennyn yr un lefel o ymateb gan bartneriaid yn y sector iechyd. Er mwyn mynd i'r afael â'r anghydbwysedd hwn, gwnaethom benderfynu cysylltu â phob un o'r byrddau iechyd ar wahân, gan eu gwahodd i rannu rhagor o wybodaeth am set gyson o themâu a phenawdau.

Y proffiliau ar bob un o'r byrddau iechyd yn [Adran 2](#) yw ffrwyth y gwaith hwn. Gwahoddwyd pob bwrdd iechyd i roi gwybodaeth am drefniadau staffio, ei strategaeth a'i gyllideb ar gyfer y celfyddydau ac iechyd, yn ogystal â manylion unrhyw weithgareddau sy'n mynd rhagddynt ar hyn o bryd. Casglwyd gwybodaeth drwy gyfuniad o negeseuon e-bost, ymchwil desg a chyfarfodydd (lle'r oedd modd). Nid yw'n syndod ei bod yn haws cael gwybodaeth gan fyrddau iechyd a oedd yn cyflogi cydgysylltydd y celfyddydau ac iechyd. Mewn achosion lle nad oedd aelod o staff dynodedig, roedd hyn yn fwy heriol. O ganlyniad i hynny, mae'n anochel y bydd bylchau yn y wybodaeth. Hefyd, dim ond cipolwg o weithgarwch byrddau iechyd ym maes y celfyddydau ac iechyd ar adeg cyhoeddi'r adroddiad y gall y proffiliau ei roi. Yn anochel – mewn amgylchedd sy'n ddynamig – bydd strategaethau, personél a phrosiectau yn esblygu ac yn newid yn gyson.

I ategu'r naratif, mae proffiliau'r byrddau iechyd yn cynnwys data ar ffurf siartiau. Casglwyd y wybodaeth hon o'r ymatebion i'r arolwg ar-lein. Er bod y data ond cystal â'r ymatebion i'r arolwg, maent yn rhoi trosolwg o weithgarwch allweddol a'r maes ffocws penodol o safbwynt rhanbarthol.

Mae [Adran 3](#) yn rhoi enghreifftiau penodol o'r celfyddydau yn cael eu defnyddio mewn modelau presgripsiynu cymdeithasol yng Nghymru. Mae [Adran 4](#) yn tynnu sylw at yr ystod eang o weithgarwch sy'n cael ei ddatblygu gan awdurdodau lleol yn y maes hwn.

Hyfforddiant yw ffocws [Adran 5](#), sy'n disgrifio rhai o'r cyrsiau a rhaglenni hyfforddi sy'n gysylltiedig â'r celfyddydau ac iechyd yng Nghymru. Mae'n sôn am y sefydliadau sy'n weithgar yn y maes hwn, yn ogystal â rhai o'r cyfleoedd o ran datblygiad proffesiynol parhaus a chynadleddau diweddar.

Yn olaf, mae [Adran 6](#) yn ymhelaethu ar yr adran ymchwil yn y prif adroddiad, gan roi manylion am rai o'r diddordebau ymchwil academaidd sydd ar waith mewn prifysgolion yng Nghymru. Mae hefyd yn cynnwys gwybodaeth am rai o'r academyddion sy'n gweithio yn y maes hwn.

Casglwyd y wybodaeth hon drwy ymchwiliad desg yn bennaf, ac rydym yn cydnabod y gall fod llawer mwy nad ydym wedi sôn amdanynt.

Cydnabyddiaethau a diolchiadau

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn ddyledus i nifer fawr o unigolion a sefydliadau am eu cymorth hael wrth gyfrannu at yr adroddiad hwn. Rhaid diolch yn arbennig i Frances Williams a Clive Parkinson o Brifysgol Metropolitan Manceinion a weithiodd gyda Naoko Skiada i gyflawni'r cam ymchwiliad cyntaf sy'n sail i'r adroddiad hwn. Rydym hefyd yn ddiolchgar iawn i Rwydwaith y Celfyddydau ar gyfer lechyd yng Nghymru a gydgyssylltir gan ENGAGE Cymru; Conffederasiwn GIG Cymru; lechyd Cyhoeddus Cymru, cydweithwyr mewn llywodraeth leol a Grŵp Trawsbleidiol y Cynulliad Cenedlaethol ar y Celfyddydau ac lechyd a roddodd wybodaeth a chymorth i ni yn ystod y broses.

Diolch yn arbennig i gydweithwyr o bob un o'r saith bwrdd lechyd yng Nghymru sydd wedi helpu i lunio'r darlun o safbwynt y sector lechyd, gan gynnwys Liz Aylett ac Andrea Davies (Bwrdd lechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr); Prue Thimbleby (Bwrdd lechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg); Simone Joslyn a Melanie Wotton (Bwrdd lechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro); Sarah Goodey (GARTH a Bwrdd lechyd Prifysgol Aneurin Bevan); Heather Parnell, Rhian Webber ac Amy Lewis (Bwrdd lechyd Prifysgol Cwm Taf); Will Oliver ac Alison Steere (Bwrdd lechyd Prifysgol Hywel Dda); Sophia Bird (Tim lechyd Cyhoeddus Powys) ac Anya Pinhorn a Louisa Kerr (Bwrdd lechyd Addysgu Powys).

Yn anad dim, ni fyddai'r adroddiad hwn wedi bod yn bosibl heb gymorth yr ymarferwyr unigol a'r sefydliadau hynny sy'n gweithio yn y sector (y mae gormod ohonynt i'w henwi'n unigol) a roddodd o'u hamser i gwblhau'r arolwg ar-lein, trafod eu gwaith dros y ffôn a/neu gyflwyno astudiaethau achos ar eu gwaith. Eu cyfraniadau nhw sydd wrth wraidd yr adroddiad hwn ac maent wedi helpu i lunio'r casgliadau a'r cynigion sy'n deillio ohono.

2

Proffiliau Byrddau Iechyd

Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg

Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Mae'r Celfyddydau mewn Iechyd wedi hen ennill ei blwyf yn Abertawe Bro Morgannwg. Dechreuodd yn 2005 gyda phwyllgor llywio'r Celfyddydau ac aelod gweithgar o staff yn yr adran cynllunio cyfalaf yn rhedeg prosiectau bach yn y celfyddydau. Cyrhaeddwyd carreg filltir allweddol yn 2012 wrth benodi Cydlynnydd y Celfyddydau ar sail cynllun peilot. Bum mlynedd yn ddiweddarach, mae tîm bach yn gweithio ar y Celfyddydau Mewn Iechyd yn y Bwrdd Iechyd. Cydlynnydd y Celfyddydau, sydd bellach yn swydd barhaol, sydd â'r cyfrifoldeb arweiniol, ac mae'r swydd wedi'i lleoli yng [Nghyfarwyddiaeth Nyrsio a Phrofiad Cleifion](#).

Yn hytrach nag adeiladu tîm ar wahân i'r Celfyddydau Mewn Iechyd oddi mewn i un adran, aeth y Bwrdd Iechyd ati'n fwriadol i ymwreiddio staff y Celfyddydau mewn Iechyd ar draws gwahanol Adrannau Iechyd oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd. Mae'r dull hwn yn helpu i brif ffrydio gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ar draws y Bwrdd a'i wasanaethau, gan ledaenu'r ymarfer a'r effaith yn hytrach na'i gyfyngu i un maes / tîm.

Staff Allweddol:

Mae Tîm y Celfyddydau mewn Iechyd yn y Bwrdd Iechyd yn cynnwys dwy swydd ran amser, dwy swydd y GIG sydd â'r Celfyddydau Mewn Iechyd wedi'u cynnwys fel rhan o gylch gwaith ehangach, un swydd wirfoddol a thri aelod o'r tîm sydd wedi'u secondio o sefydliadau eraill.

[Prue Thimbleby](#), Cydlynnydd y Celfyddydau, Tîm Nyrsio a Phrofiad Cleifion. Mae Prue ar contract 20 awr yr wythnos ac yn adrodd i Gyfarwyddwr Nyrsio a Phrofiad Myfyrwyr. Fe'i hyfforddwyd yn wreiddiol fel nyrs a bydwraig, ac mae hefyd yn artist helyg a hwylusydd storïau digidol gyda mwy nag 20 mlynedd o brofiad o gyflawni a rheoli prosiectau'r celfyddydau cyfranogol. Bu'n gweithio yn y Bwrdd Iechyd ers 5 mlynedd.

[Heather Parnell](#), Rheolwr Celfyddydau Cyfalaf, Cynllunio Cyfalaf (10 awr yr wythnos). Er ei bod yn adrodd i Prue Thimbleby, mae Heather yn rhan o Gynllunio Cyfalaf (ac yn cael ei chyflogi ganddynt). A hithau'n artist gweledol a darlithydd, bu Heather yn gweithio ym maes celf gyhoeddus ers 20 mlynedd.

[Fiona Edwards](#), Rheolwr Eiddo, Cynllunio Cyfalaf. Roedd Fiona yn un o sylfaenwyr grŵp llywio'r Celfyddydau ac mae amser wedi'i neilltuo yn ei rôl i helpu i hwyluso'r Celfyddydau Mewn Iechyd. Mae'n adrodd i Gyfarwyddwr Cynorthwyol Strategaeth (oddi mewn i Gynllunio Cyfalaf).

[Martin Thomas](#), Cynghorydd Codi a Chario Strategol. Mae'r rôl hefyd yn cynnwys amser wedi'i neilltuo i'r Celfyddydau Mewn Iechyd fel Arweinydd Treftadaeth y Bwrdd Iechyd. Mae'n adrodd i Bennaeth Iechyd a Diogelwch.

Mae gan [Rebecca Kelly](#) radd mewn gwaith treftadaeth. Mae'n gweithio fel gweinyddysbyty bedwar diwrnod yr wythnos, ac yn gwirfoddoli ar brosiectau Treftadaeth bob dydd Gwener.

Mae'r tri aelod o staff canlynol ar [gcontractau mygedol](#) (hynny yw, heb eu cyflogi gan y GIG ond yn gallu gweithio'n uniongyrchol â chleifion y GIG).

Mae [Joanna Humphreys](#), [Elusen Therapi Cerdd Nordoff Robbins](#) yn adrodd i Gydlynnydd y Celfyddydau ac arweinydd Therapi Celf. Mae Jo'n datblygu gwasanaeth therapi cerdd Nordoff Robbins mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd, ac yn archwilio cyfleoedd gydag amryw adrannau gan gynnwys iechyd meddwl ac anafiadau trawmatig i'r ymennydd.

Mae [Alyson Pugh](#) yn gweithio ar [Brosiect Dawnsio i Iechyd Ae-sop](#) ac yn adrodd i Gydlynnydd y Celfyddydau oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd. Alyson yw'r Cydlynnydd Dawns lleol ar gyfer y rhaglen atal cwympiadau hon yng Nghymru, ac mae'n cydweithio ag Aesop, y Bwrdd Iechyd a Chwmni Dawns Cenedlaethol Cymru.

Mae [Jessica Wilson](#), gyda [Gofal Iechyd Elysium](#), yn gweithio un diwrnod yr wythnos fel nyrs clinigol arbenigol ym maes adrodd stori yng ngofal iechyd meddwl ac yn adrodd i Gydlynnydd y Celfyddydau a thîm rheoli iechyd meddwl.

Caiff datblygu'r gwaith ei gefnogi'n weithredol gan sawl aelod o'r uwch dîm gweithredol, gan gynnwys y Cyfarwyddwr Meddygol, Cyfarwyddwr Nyrsio a Phrofiad Cleifion, Cyfarwyddwr Therapiau a Chyfarwyddwr Strategaeth. Cadeirydd y Bwrdd Iechyd yw Pencampwr y Celfyddydau ar fwrdd y cyfarwyddwyr ac mae'n cadeirio cyfarfodydd Bwrdd y Celfyddydau Mewn Iechyd. Dwy enghraifft o sut mae gwaith y Celfyddydau wedi dylanwadu ar waith prif ffrwd yw mabwysiadu 1% i'r Celfyddydau yn holl brosiectau Cyfalaf y Celfyddydau sy'n wynebu'r cleifion, a mabwysiadu storïau digidol yn brif fethodoleg adborth cleifion.

Strategaeth

Datblygwyd Strategaeth dair blynedd gyntaf y Bwrdd Iechyd ar gyfer y Celfyddydau yn 2014. Diweddarwyd y strategaeth eleni ac mae'n rhedeg o 2017 i 2020 a'r weledigaeth drosfwaol yw:

'ymgorffori'r Celfyddydau ym mhopeth a wnawn fel bod cleifion, eu teuluoedd a staff yn profi gofal rhagorol mewn amgylcheddau rhagorol.'

Mae nodau allweddol y strategaeth (a'r amcanion a geisir er mwyn helpu i gyrraedd y nodau hynny) wedi'u hamlinellu isod:

1. **Profiad ac Ymgysylltu:** Cyfrannu at les pobl drwy hwyluso cyfranogiad yn y Celfyddydau drwy:
 - ddatblygu prosiectau ym maes Gofal Sylfaenol a Chymunedol ac Iechyd Meddwl
 - datblygu rhaglen gerddoriaeth ym mhob ysbyty ac adeiladu perchnogaeth leol gynaliadwy
 - sicrhau bod Rhaglen Stori'r Claf yn effeithiol a chynaliadwy a bod ganddi adnoddau digonol

2. **Gwella'r amgylchedd:** Sicrhau bod holl adeiladau'r Bwrdd Iechyd yn lleoedd dymunol a diddorol i fod ynddynt drwy:
 - ymgorffori prosiectau celf ym mhob cynllun cyfalaf, creu amgylcheddau ar gyfer iechyd a lles sy'n addas i'r diben ac yn nodedig yn lleol, gan ddarparu profiad cadarnhaol
 - cynnwys cleifion, staff a'r gymuned leol mewn prosiectau cyfalaf
 - sicrhau llywodraethu da a chynaliadwyedd swydd Rheolwr y Celfyddydau Cyfalaf
3. **Treftadaeth:** Gwerthfawrogi a dysgu o'r gorffennol drwy:
 - sicrhau bod y gweithiau celf a'r dreftadaeth sy'n eiddo inni'n cael eu cadw a'u rhannu
 - prosiect Cefn Coed
 - prosiect Neuadd Maes y Gwernen
4. **Cynaliadwyedd:** Creu rhaglen y celfyddydau sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac sydd ag adnoddau dibynadwy drwy:
 - brosiectau ymchwil, ceisiadau cyllido, datblygu partneriaethau a hyrwyddo'r rhaglen

Bwrdd Llywio

Mae Bwrdd y Celfyddydau Mewn Iechyd yn gyfrifol am weithredu a monitro Strategaeth y Celfyddydau. Gan gyfarfod deirgwaith y flwyddyn, mae Bwrdd y Celfyddydau Mewn Iechyd yn gwerthuso ac yn adrodd ar gynnydd ac adolygir yr amcanion yn flynyddol yng nghyfarfod mis Chwefror y Bwrdd.

Ar hyn o bryd, caiff y Bwrdd ei gadeirio gan Andrew Davies, Cadeirydd y Bwrdd Iechyd.

Mae'r Cylch Gorchwyl yn nodi mai diben Bwrdd y Celfyddydau Mewn Iechyd yw darparu sicrwydd i Fwrdd y Bwrdd Iechyd ynglŷn â'r canlynol:

- a) Mae'r Celfyddydau'n cyfrannu at, ac yn cynorthwyo i gyflawni, gofal a phrofiad rhagorol i gleifion mewn amgylcheddau rhagorol er budd cleifion, eu teuluoedd a staff
- b) Y mae cyfeiriad strategol drwy ddatblygiad strategaeth y Celfyddydau
- c) Caiff strategaeth y Celfyddydau ei gyflawni a'i fonitro i safon uchel a sicrhau bod iddi adnoddau digonol
- d) Y mae atebolrwydd ariannol i gyllidwyr gan gynnwys pwyllgor cronfeydd elusennol y Bwrdd Iechyd

Y mae disgwyl i Fwrdd y Celfyddydau mewn Iechyd hefyd ddarparu cyngor i'r Bwrdd Iechyd drwy:

- Ddarparu cyngor amserol ar sail tystiolaeth i'r Bwrdd er mwyn ei gynorthwyo i gyflawni ei gyfrifoldebau i ddarparu gofal a phrofiad o ansawdd uchel
- Argymhell rhaglenni, polisiau a hyfforddiant yn gysylltiedig â datblygu'r Celfyddydau

Cyllideb

Hyd yma, ariannwyd swydd Cydlynnydd y Celfyddydau drwy'r Cronfeydd Elusennol ond bydd yn symud i fod yn rhan o gyllideb profiad cleifion o fis Mawrth 2018.

Prosiect peilot yw swydd Rheolwr y Celfyddydau Cyfalaf hyd at fis Medi 2018 a chaiff ei hariannu drwy Gynllunio Cyfalaf drwy Gynllun Canran i'r Celfyddydau.

Caiff gweithgareddau eu hariannu drwy geisiadau grant a phartneriaethau. Dros y pum mlynedd diwethaf, daeth rhywfaint o gyllid o Gronfeydd Elusennol y Bwrdd Iechyd ei hun, a swm cynyddol drwy gyllid cyfalaf adeiladau newydd a gwaith adnewyddu. Yn ychwanegol, codwyd £350,000 o gyllid allanol o grantiau gan Gyngor Celfyddydau Cymru a Chronfa Dreftadaeth y Loteri, nawdd gan TATA Steel ac Undeb Community a phartneriaethau â sefydliadau megis Nordoff Robbins, Aesop a Gofal Iechyd Elysium.

Rhaglen o Weithgareddau

Y mae rhaglen helaeth a sefydlog o waith ym maes y Celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd a ddatblygwyd dros y 12 mlynedd diwethaf. Dyma rai uchafbwyntiau presennol / diweddar:

Roedd [Reconstructing Ourselves](#) yn brosiect a ariannwyd gan Gyngor Celfyddydau Cymru ac a archwiliai storïau, bywydau a phrofiadau cleifion a staff y tîm adlunio bronau yn Ysbyty Treforys, Abertawe.

Bu dwy artist ac anthropolegydd clinigol (Prue Thimbleby, Rhian Solomon, a Sarah Wright), yn gweithio gyda chlinigwyr a chleifion o Ysbyty Treforys, yn gwrando, siarad, dehongli ac ail-greu dialogau a naratifau'r bobl yr oeddynt yn cyfarfod â hwy.

Arweiniodd Sarah Wright ar elfen ymchwil a redai'n baralel â'r prosiect gan archwilio p'un a yw rhoi'r cyfle i'r cleifion recordio'r hyn y maent eisïau dweud wrth eu hymgyngorydd meddygol a'i chwarae ar ddechrau'r ymgynghoriad yn gwella'r canlyniad. Bu Rhian Solomon yn arwain gweithdai celf gyda'r cleifion, gan hwyluso gweithiau creadigol mewn ymateb i'w profiadau. Gweithiodd gyda Julianna Sissons i greu'r model tecstil (isod) sydd bellach yn cael ei ddefnyddio yn y clinig adlunio bronau i ddangos y gwahanol opsiynau o ran llawdriniaeth.

Penllanw'r prosiect oedd symposiwm ac arddangosfa llwyddiannus i ddangos canlyniadau'r gwaith ymchwil, casgliad newydd o waith gan Rhian Solomon a'r storïau digidol a adroddwyd gan gyfranogwyr a fu'n ymwneud â'r prosiect. Ers cwblhau'r prosiect, bu i fideos a grëwyd gan Rhian Solomon a Belinda Cotton o dîm darlunio meddygol y Bwrdd Iechyd ennill gwobr John Corney am y fideo anghlinigol gorau yng Nghynhadledd Darlunio Meddygol y DU.

Rhaglen adrodd storïau a stori'r cleifion – Mae adrodd storïau yn faes o arbenigedd penodol ac yn ffocws i'r Bwrdd Iechyd, a chaiff ei ddefnyddio gyda chleifion, perthnasau a staff mewn amrywiaeth o ffyrdd i wella cyfathrebu a deall mwy am brofiad cleifion. Caiff adrodd storïau ei ystyried yn gyfle i 'wrando'n ddwfn' ar brofiadau cleifion a'u teuluoedd o ofal. Mae'n helpu defnyddwyr gwasanaeth i brosesu'r hyn sy'n digwydd iddynt; mae'n hybu gwell cyfathrebu a rhannu arferion gorau ar gyfer staff a'r Bwrdd Iechyd; a gall hefyd helpu fel offeryn dysgu/hyfforddiant i gyfarwyddo a gwella'r ymarfer.

Mae sawl model o waith stori'r cleifion yn y Bwrdd Iechyd. Mae Tim y Celfyddydau yn cefnogi'r model adrodd stori digidol ac yn hyfforddi staff rheng flaen i greu storïau digidol gyda chleifion, teuluoedd a staff. Ar lawer o achlysuron, mae galluogi'r claf i greu stori ddigidol wedi cynnig cryn dipyn o ddatrysiad i'r claf neu'r perthynas. Mewn rhai achosion, bu iddo arbed arian i'r Bwrdd Iechyd drwy atal cwyn rhag codi i'r llys. Hefyd, mae'r storïau'n aml yn arwain at ddysgu a gwelliannau i wasanaethau.

Ym mis Mehefin 2017, gydag arian loteri oddi wrth Gyngor Celfyddydau Cymru a chymorth partneriaeth cryf gan Ganolfan Adrodd Storïau George Ewart Evans ym Mhrifysgol De Cymru, cynhaliodd y Bwrdd Iechyd y **Gynhadledd Ryngwladol Gyntaf ar Adrodd Storïau ar gyfer Iechyd** yn Abertawe. Roedd cyfleoedd i glywed am y gwaith ymchwil diweddaraf a syniadau o bedwar ban byd wrth i 200 o gyfranogwyr ddod ynghyd i gyfnewid safbwyntiau ar ymarfer a phrofiadau rhyngwladol yn y maes hwn. Mae **Crynodebau'r Gynhadledd** a **Rhaglen Adrodd Storïau ar gyfer Iechyd** i'w gweld ar-lein. Cafwyd adborth cadarnhaol iawn i'r gynhadledd wrth i 82% o ymatebwyr arolwg nodi iddynt wneud, neu eu bod yn bwriadu gwneud, newidiadau ymarferol i'w hymarfer o ganlyniad i fynd i'r digwyddiad. Ffurfiwyd grŵp Facebook / cymuned ar-lein o adroddwyr stori yn dilyn y gynhadledd hefyd.

Wrth i baratodau'r gynhadledd fynd rhagddynt, bu pum adroddwr storïau a cherddor yn cydweithio â phobl leol mewn gwahanol rannau o'r gwasanaeth iechyd. Gweithiodd Daniel Morden ac Oliver Wilson-Dickson ym maes gwasanaethau canser; gweithiodd Steve Killick a Nicola Grove gyda theuluoedd gofal maeth; a gweithiodd Jess Wilson a Prue Thimbleby gyda gwahanol rannau o'r gwasanaeth iechyd meddwl. Gan ddefnyddio technegau cynhwysol, bu tîm preswyl y Bwrdd Iechyd o adroddwyr storïau yn darparu hyfforddiant i gleientiaid, cleifion, gofalmwyr a staff er mwyn eu galluogi i fod yn Adroddwyr Stori mewn Lleoliadau Gofal Iechyd. Fel rhan o'r prosiect, ac i hwyluso'r gwaith gwerthuso, crëwyd gwefan, **Stories for Change**, sy'n cynnwys amrywiaeth o adnoddau i gynorthwyo adroddwyr storïau newydd.

Cerddoriaeth ym mhob ysbyty – Mae'r Bwrdd Iechyd yn trefnu rhaglen o gyngherddau cerddoriaeth fyw ym mhob un o'i ysbytai – mewn cynteddau yn ogystal ag ar y wardiau. Am bythefnos ym mis Hydref, cynhaliwyd gwyl gerddoriaeth o 16 o gyngherddau yn Ysbyty Treforys. Roedd y cerddorion yn cynnwys Jamie Smith (acordion/gitâr); Llywelyn Ifan Jones (telyn); Pegbox (ffidl a soddgrwth); Chris Horner (feiolin); Icaris Duo (ffliwt a gitâr); Joy Cornock (llais a thelyn); Band Byddin yr Iachawdwriaeth; Quartet 19 (offerynnau taro) a Dave Williams Trio (jazz).

Therapi Cerdd – Mae therapi cerdd yn y Bwrdd Iechyd yn ymdrechu i harneisio pwerau unigryw cerddoriaeth i gynorthwyo cleifion. Yn ganolog i hyn y mae'r gred bod y gallu i gysylltu â cherddoriaeth, ac ymateb iddi, yn parhau, er gwaethaf salwch, anabledd neu drawma; a thrwy ddefnyddio cerddoriaeth yn strategol a hyblyg, gall therapyddion

weithio tuag at nodau clinigol yn gysylltiedig ag anghenion seicolegol, emosiynol, gwybyddol, corfforol, cyfathrebol neu gymdeithasol.

Cerddor, Cheryl Beer, ar Ward Dialysis Arennol

Caiff sesiynau therapi cerdd eu cynnal yn unigol neu mewn sefyllfaoedd grŵp gyda chleifion sydd ag amrywiaeth o wahanol gyflyrau gan gynnwys ystyriaethau iechyd meddwl, dementia, a salwch sy'n byrhau bywyd ac yn fygythiad i fywyd. Mae'r sesiynau'n cynnwys mynd ati'n weithredol i greu cerddoriaeth drwy fyrfyfrio, cyfansoddi caneuon, perfformio neu recordio, gwrando neu siarad am gerddoriaeth. Mae therapyddion cerdd hefyd yn gweithio gyda rhieni, brodyr a chwiorydd, partneriaid a staff, yn dibynnu ar beth sy'n ddefnyddiol a phriodol.

Dance to Health – Rhaglen arloesol i atal cwympiadau ymysg pobl hŷn yw [Dance to Health](#), wedi'i chreu a'i harwain gan [Ae-sop](#). Drwy gyfuno tystiolaeth a ffisiotherapi â chreadigrwydd, mynegiant ac egni dawns, nod y rhaglen hon yw lleihau'r risg bod person hŷn yn cwympo, gan arwain at arbedion i'r GIG.

Yn dilyn cynllun peilot gwerth £350,000 wedi'i werthuso, cychwynwyd ar Gyfnod 1 gwerth £2.3 miliwn ym mis Ebrill 2017 a fydd yn rhedeg am ddwy flynedd. Bydd yn cynnwys 800 o bobl hŷn ac 800 o wirfoddolwyr drwy 63 o raglenni ledled Cymru a Lloegr. Mewn partneriaeth â Chwmni Dawns Cenedlaethol Cymru ac Artscare, mae'r Bwrdd Iechyd yn ymwneud â Chyfnod 1 ar draws Abertawe, Castell-nedd Port Talbot, Pen-y-bont ar Ogwr a Sir Gaerfyrddin. Mae'r tîm o artistiaid dawns bellach wedi'i benodi. Alyson Pugh yw Cydlynnydd y Rhaglen yn lleol a disgwyli'r sesiynau gychwyn yn hydref 2017.

Prosiectau treftadaeth – Mae gan Dim Treftadaeth y Bwrdd Iechyd ymagwedd greadigol tuag at gadw eitemau gofal iechyd hanesyddol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Elfen a ychwanegwyd at y rhaglen yn ddiweddar yw'r **Wunderkammer** – arddangosfa dreftadaeth a chabinet o eitemau difyr sy'n symud o amgylch ysbytai'r Bwrdd Iechyd. Cist bren ag iddi 12 o ddroriau yn llawn eitemau wedi'u casglu o amryw glinigau ac ysbytai yw'r Wunderkammer, a'i nod yw cynnig ciplun o hanes gofal iechyd yr ardal.

Cadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg, Andrew Davies, a Chyfarwyddwr Therapiau a Gwyddorau Iechyd, Christine Morrell, yn cael golwg ar gynnwys y Wunderkammer

Cadw Hanes Ysbyty Cefn Coed – Mae grant o £10k gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri yn cynorthwyo prosiect Treftadaeth diweddaraf y Bwrdd Iechyd, A Mental Picture: Celebrating the History of Cefn Coed Hospital 1931 to 2018, i helpu i sicrhau bod gorffennol hanesyddol yr ysbyty ar gof a chadw. Caiff cyn-aelodau staff eu gwahodd i rannu eu hatgofion o weithio yn Ysbyty Cefn Coed, un o ysbytai iechyd meddwl olaf ei gyfnod ym Mhrydain.

Bydd barddoniaeth, hanes llafar, arddangosfeydd, gemau cyfrifiadur a model 3D rhyngweithiol wedi'u comisiynu'n arbennig yn creu cyswllt â'r gorffennol ac yn creu darlun o fywyd gweithio a storïau'r ysbyty.

Prosiectau Cyfalaf – Yn 2015, enillodd Tim Celfyddydau'r Bwrdd Iechyd wobr am y Prosiect Celfyddydol Cydweithredol Gorau yng Ngwobrau Building Better Healthcare yn Llundain am ei waith yn Hafan y Môr, Ysbyty Singleton. Ers hynny, penodwyd Rheolwr Celfyddydau Cyfalaf ac mae'r gwaith wedi parhau i dyfu. Yn 2017, drwy barneriaeth â LOCWS, cyfrannodd disgyblion o 15 o wahanol ysgolion ddarluniau sydd wedi trawsnewid y palisau adeiladu tra bo'r gwaith mawr o ailddatblygu Ysbyty Treforys yn mynd rhagddo.

Mae iardiau Ysbyty Treforys hefyd ar waith â chael eu datblygu. A hwythau wedi bod dan glo yn y blynyddoedd diwethaf i atal ysmegu, maent bellach yn cael eu hagor unwaith yn rhagor a chaiff cerflun gan Sarah Tombs (dan nawdd Undeb Community a Tata Steel) ei osod yn yr iard wrth ymyl y Wardiau Llosgiadau.

Prosiectau ar y gweill

- Mae'r Tîm Treftadaeth yn cydweithio'n agos ag eraill ledled Cymru ar amrywiaeth o ddigwyddiadau i ddathlu 70 mlwyddiant y GIG ar 5ed Gorffennaf 2018
- Mae Tîm y Celfyddydau'n archwilio prosiect posibl i'r dyfodol ynglŷn â llesiant staff, llythrennedd iechyd cymunedol, yn ogystal â choginio creadigol o bosibl, fel rhan o gynlluniau Dinas Diwylliant Abertawe 2021

Partneriaethau'r tu allan i'r Bwrdd Iechyd

Mae partneriaethau'n allweddol i lwyddiant gwaith y Celfyddydau Mewn Iechyd. Mae gan y Bwrdd Iechyd bartneriaethau cryf â Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, Prifysgol De Cymru, Prifysgol Abertawe, Theatr Volcano, LOCWS, Cwmni Dawns Cenedlaethol Cymru, Live Music Now, Cerddoriaeth Mewn Ysbytai, Amgueddfa Cymru, Amgueddfa Abertawe, Nordoff Robbins, Ae-Sop, Gofal Iechyd Elysium a llawer o sefydliadau eraill y trydydd sector.

Eiriolaeth a rhwydweithio yn y sector

Mae'r Bwrdd Iechyd yn rhagweithiol iawn wrth eirioli ar ran sector ehangach y Celfyddydau ac Iechyd, a chyfrannu at y sector, yng Nghymru a thramor.

- Bu i Prue Thimbleby gyd-ysgrifennu [Pecyn Cymorth Artistiaid](#), sy'n ganllaw i artistiaid sy'n gweithio mewn amgylchedd ysbyty, dan nawdd Artworks Cymru.
- Ar hyn o bryd, mae'r Bwrdd Iechyd yn cynnal tudalen we i rwydwaith y sector, [WAHN](#) (Rhwydwaith y Celfyddydau Mewn Iechyd Cymru) ac yn cynnal cysylltiadau agos ag [Arts & Health South West](#)
- Rhoddodd Cadeirydd y Bwrdd Iechyd, Andrew Davies, a Chydlynnydd y Celfyddydau, Prue Thimbleby, dystiolaeth i'r drafodaeth bord gron ar Bolisi'r Celfyddydau Mewn Iechyd a datganoli yn 2016 fel rhan o Ymchwiliad y Grŵp Seneddol Trawsbleidiol i'r Celfyddydau ac Iechyd.

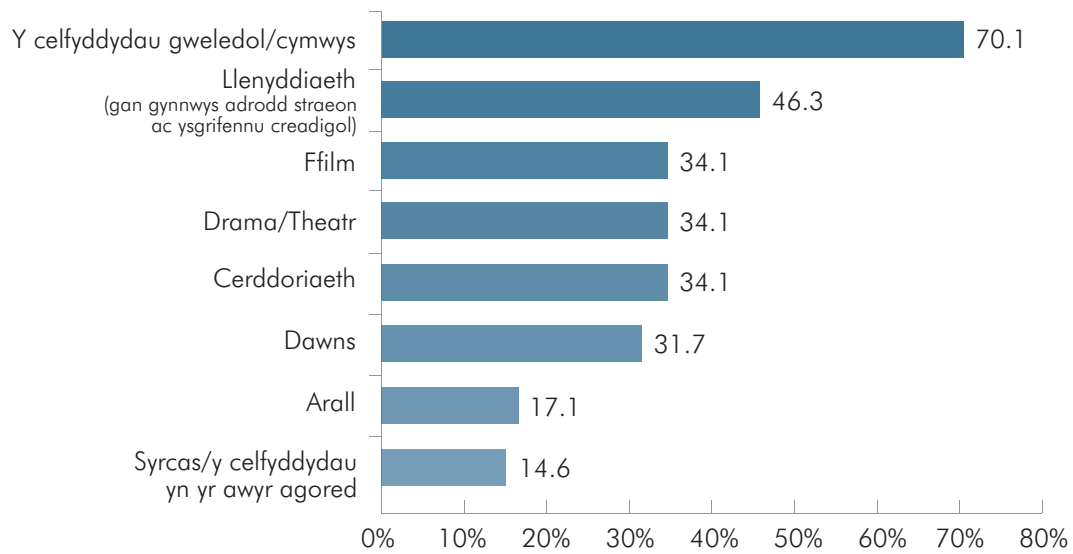
Heriau

- Rheoli'r llwyth gwaith – mae cyfleoedd di-ben-draw ym maes y Celfyddydau ac Iechyd
- Cyllid – nid oes gan Fyrddau Iechyd gapasiti ariannol – mae gwasanaethau rheng flaen yn cael eu gwasgu

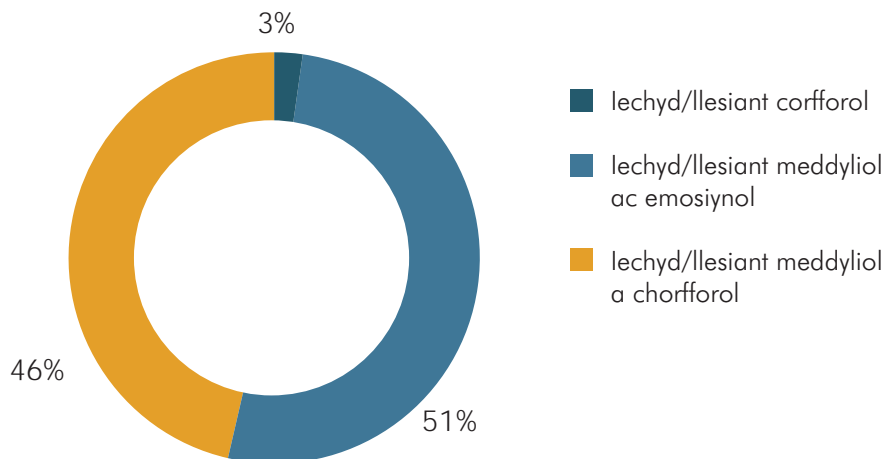
Dolenni ar y we

www.artsinhealth.wales
[Story4Health](#)

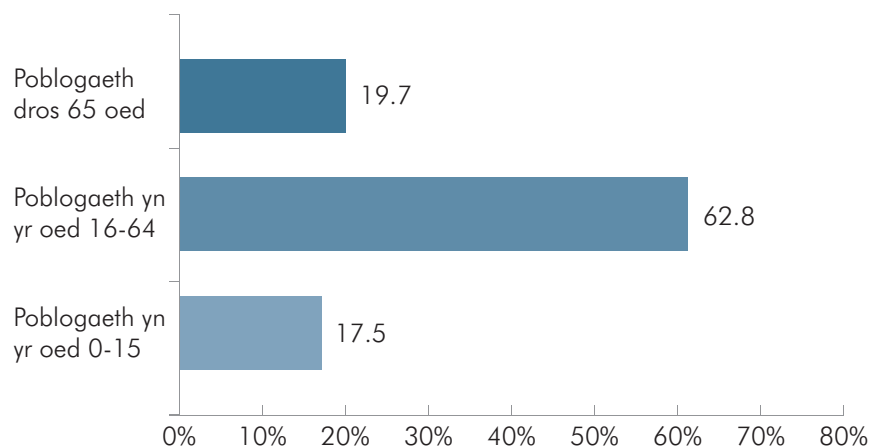
Celfyddyd:

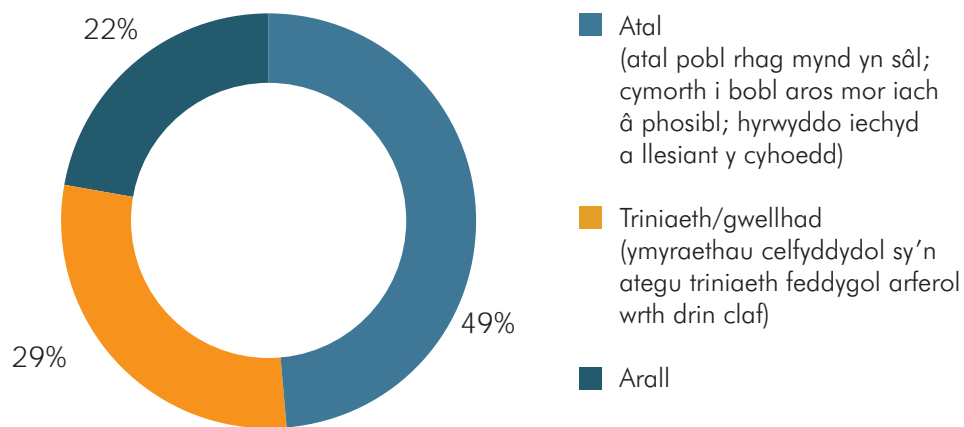
Prif ffocws y prosiect:

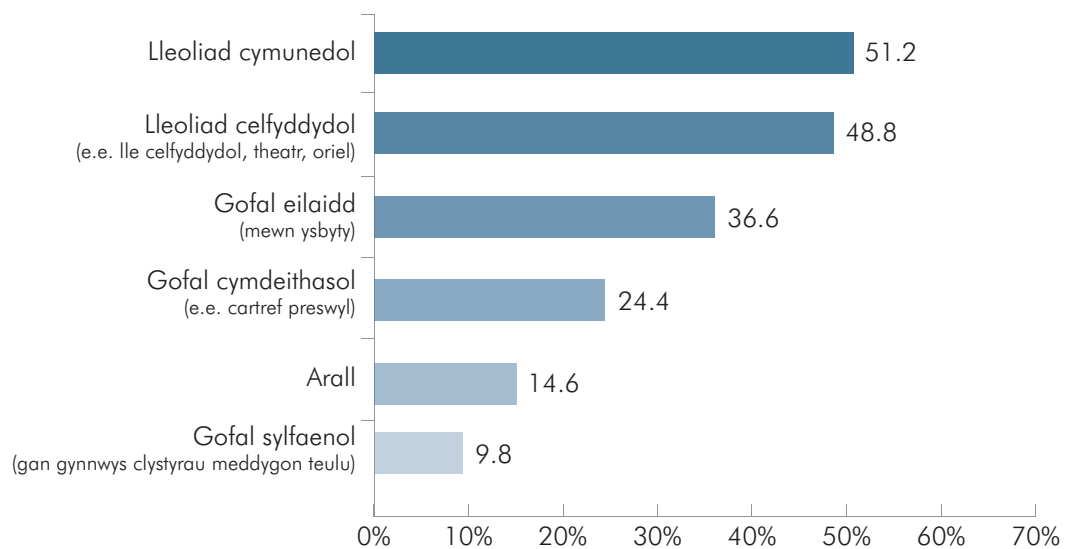
Proffil oed:

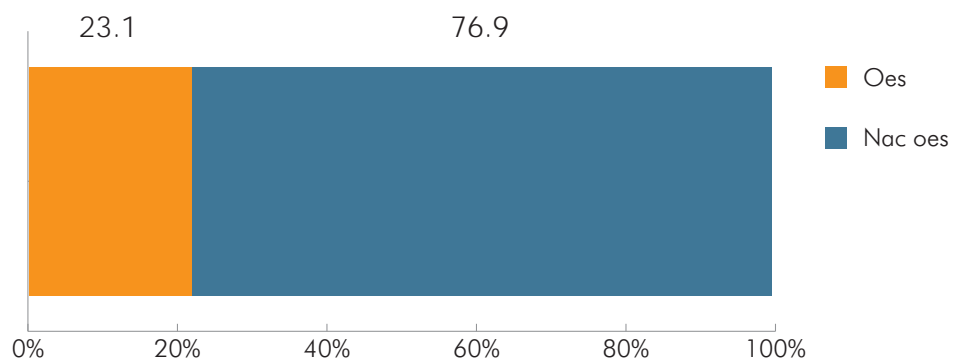
Prif ganlyniad:

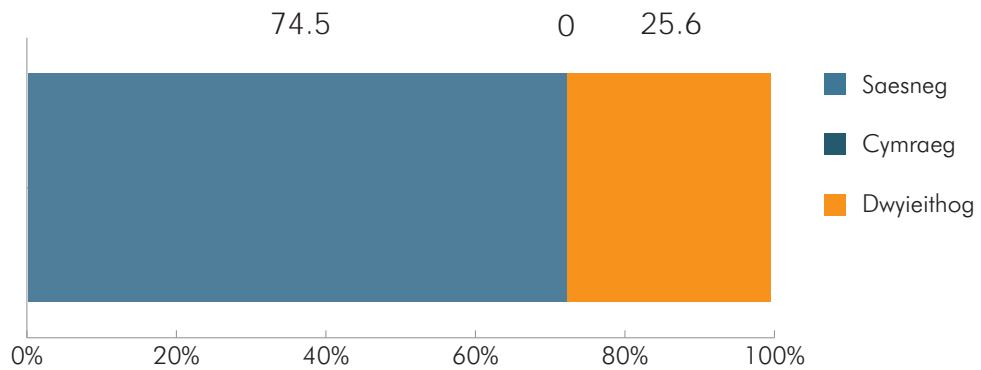
Lleoliad:

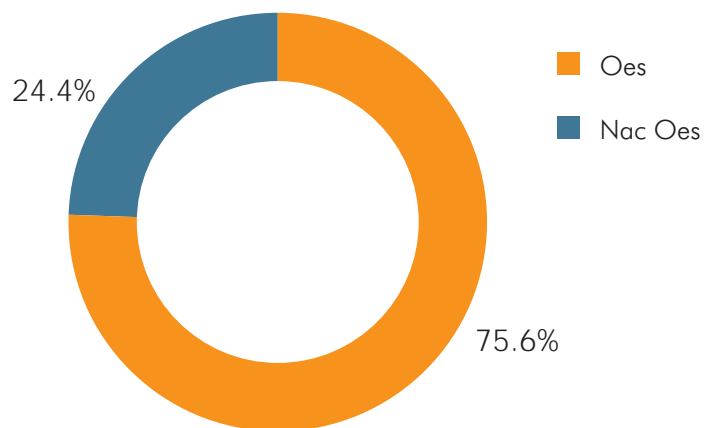
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

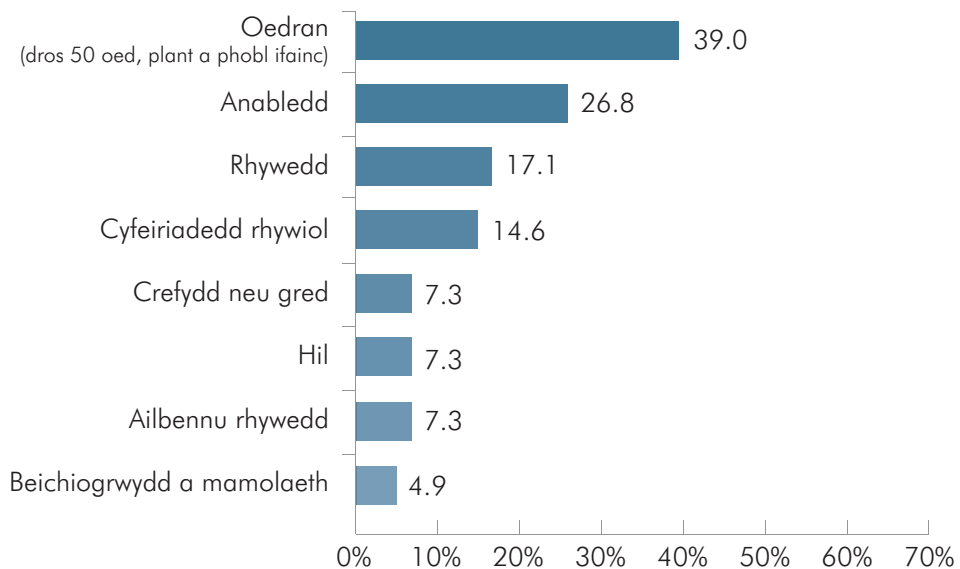
laith y prosiect:

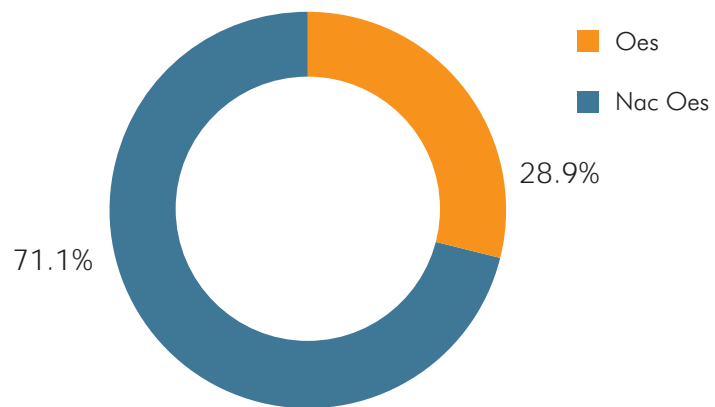
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a dargedda bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Mae gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan drefniant partneriaeth unigryw gyda'r elusen annibynnol, Y Celfyddydau Mewn Iechyd Gwent (**GARTH**), i ddatblygu a chyflawni ymyriadau'r celfyddydau ac iechyd ledled rhanbarth y Bwrdd Iechyd dros y 15 mlynedd diwethaf.

Cefndir GARTH

Tyfodd gwaith y celfyddydau ac Iechyd ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan o raglen lwyddiannus o Artistiaid Preswyl yn y 1990au gyda'r artistiaid Carol Hiles a Heather Parnell a fu'n gweithio yn Ysbyty Brenhinol Gwent ac Ysbyty Dosbarth Glowyr Caerffili yn eu trefn. Yn dilyn adolygiad yn 2003 (a gomisiynwyd gan Ymddiriedolaeth GIG Gofal Iechyd Gwent gynt) newidiwyd y model preswyl i gynnwys amrywiaeth ehangach o ffurfiau a dulliau celf. Penodwyd Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau (Sarah Goodey) i weithio'n llwyrdd, rhan amser, tuag at ddiwedd 2004, ac yn 2006 sefydlwyd GARTH yn elusen ar wahân i gyflawni'r rhaglen, gyda gweithgareddau'n cael eu cyllido drwy Gronfeydd Elusennol yr Ymddiriedolaeth.

Yn 2015, gwnaethpwyd swydd Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau GARTH yn un fewnol i'r Bwrdd Iechyd, ac mae'r costau cyflog bellach yn cael eu talu gan y Bwrdd Iechyd tra bod GARTH yn parhau i godi cyllid o ffynonellau eraill i dalu costau prosiectau.

Mae swydd Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau yn rhan o'r **Gyfarwyddiaeth Gynllunio** yn y Bwrdd Iechyd. Y mae llinellau adrodd deuel - i Gyfarwyddwr Cynorthwyol Cynllunio'r Bwrdd Iechyd ac i Ymddiriedolwyr GARTH. Wrth barhau i gefnogi elusen GARTH, mae Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau yn darparu cyngor proffesiynol gwerthfawr oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd ac yn arwain ar amrywiaeth o brosiectau sy'n seiliedig ar y celfyddydau. Bu'r bartneriaeth gyda GARTH o gymorth i'r Bwrdd Iechyd ymwreiddio gweithgareddau'n ddyfnach yn y sefydliad, gan greu cyfleoedd i raglenni'r celfyddydau weithio ochr yn ochr ag amrywiaeth o wasanaethau a dulliau strategol y Bwrdd Iechyd.

Staffio

Mae **Sarah Goodey**, Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau ar gyfer GARTH, yn gweithio'n rhan amser (am 22.5 awr yr wythnos, swydd a ariannir gan y GIG) a bu yn y swydd gyda GARTH am 13 blynedd. A hithau'n ymarferydd celf profiadol, mae Sarah yn adrodd i'r Adran Gynllunio oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd ac i Ymddiriedolwyr GARTH. Mae Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau yn gweithio tuag at nod GARTH i wella profiad cleifion drwy amrywiaeth o brosiectau sy'n seiliedig ar y celfyddydau – rhai'n dymor byr, ac eraill yn fwy parhaol – ac mae'r swydd yn cynnwys cyflawni amrywiaeth o brosiectau creadigol, datblygu ffyrdd newydd o weithio yn ogystal ag ymateb i anghenion a syniadau cleifion a staff.

Yn fwy diweddar, dechreuodd **Daniel Madge**, Uwch Rheolwr Addysg a Datblygu – a staff eraill o'r tîm Datblygu Sefydliadol – weithio gyda GARTH ar nifer o fentrau creadigol gan ddefnyddio celf yn offeryn i ymgysylltu â'r gymuned. Mae prosiectau a gyd-gynhyrchwyd yn cynnwys ART-zheimers yng Nghanolfan y Celfyddydau, Llantarnam Grange,

a Grŵp Ieuenctid Canolfan Serennu, a bu'r ddau'n rhan o'r cyflwyniad llwyddiannus a arweiniodd at ddyfarnu Gwobr Platinwm y Safon Iechyd Corfforaethol i'r Bwrdd Iechyd gan Llywodraeth Cymru ym mis Rhagfyr 2015.

Strategaeth

Er nad oes gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan strategaeth y Celfyddydau ac Iechyd ar hyn o bryd, mae ymarferiad mapio parhaus oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd yn debygol o gyfarwyddo'r Bwrdd ynghylch cwmplas gweithgarwch presennol ac awgrymu ble i gyfeirio'r ffocws yn y dyfodol.

Mae [Strategaeth Dyfodol Clinigol](http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-south-east-wales-40605998) y Bwrdd Iechyd yn gosod allan sut mae'n symud tuag at well cydbwysedd o ofal, a rhan sylweddol o hynny yw Ysbyty Prifysgol y Faenor – Canolfan Arbenigol er Gofal Critigol – y dechreuwyd paratoadau ar ei chyfer ym mis Gorffennaf 2017. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-south-east-wales-40605998>.

Fel rhan o'r Achos Busnes, paratowyd Strategaeth y Celfyddydau i'r Canolfan ar ran Laing O'Rourke gan EMP Projects & Associates ym mis Awst 2015. Mae'r strategaeth yn amlinellu'r ffyrdd y gall gwaith celf a chreadigrwyd gael eu hymgorffori i mewn i'r ysbyty newydd.

Yn 2016, roedd Cynllun Tymor Canolig Integredig y Bwrdd Iechyd yn cynnwys amlinelliad o Weithgarwch parhaus y Celfyddydau, Iechyd a Lles parhaus a chaiff ei ddiweddarau yn y cylch nesaf. Y Cynllun hwn yw dogfen gynllunio allweddol y Bwrdd Iechyd ac mae'n sail i'w atebolrwydd gyda Llywodraeth Cymru.

Y Bwrdd Llywio

Caiff Rhaglen y Celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd ei gytuno gan fwrdd Ymddiriedolwyr GARTH a'i drafod hefyd yn adolygiadau cyllido Pwyllgor Cronfeydd Elusennol y Bwrdd Iechyd. Mae Sarah Goodey yn rheoli rhaglen barhaus o weithgarwch cerdd a'r celfyddydau gweledol ochr yn ochr ag ymateb i geisiadau am brosiectau gan staff a chleifion. Caiff y ddau eu monitro drwy weithdrefnau adborth a gwerthuso.

Wedi'i ysbrydoli gan brosiect Mapio Cyngor Celfyddydau Cymru, yn ddiweddar cychwynnodd y Bwrdd Iechyd ar [grŵp y Celfyddydau ac Iechyd](#) ar draws y Bwrdd sydd â'r nod o rannu arferion gorau a chynnal ei brosiect mapio ei hun o weithgarwch celfyddydol, Iechyd a Lles y Bwrdd Iechyd.

Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o Ofal Sylfaenol, yr Is-adran Gymunedol, Ymgysylltiad, Therapiau'r Celfyddydau, Therapiau a Gwyddorau Iechyd, Cyfarwyddwyr Meddygol, Gwasanaethau Corfforaethol, Datblygu Sefydliadol a Chynllunio Brys a nod y grŵp yw rhoi'r cyfle i staff hyrwyddo dulliau creadigol i gyflenwi gofal Iechyd ar draws y Bwrdd Iechyd a thu hwnt.

Cyllideb

Caiff cyllid prosiect ar gyfer prosiectau'r Celfyddydau, Iechyd a Lles fel arfer eu sicrhau drwy geisiadau grant llwyddiannus i gyrrff allanol, ac yn hanesyddol drwy geisiadau i Bwyllgor Cronfeydd Elusennol y Bwrdd Iechyd. Ar gyfartaledd, mae cyllideb flynyddol y prosiectau yn yr ystod £10,000 - £15,000, yn dibynnu ar weithgareddau a'r adnoddau sydd ar gael.

Yn y blynyddoedd diwethaf, rhoddwyd mwy o bwyslais ar annog adrannau oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd i ddefnyddio ffynonellau cyllid sydd ar gael iddynt drwy Gronfeydd Elusennol a gweithgareddau codi arian eraill.

Gweithiodd GARTH gydag amrywiaeth o bartneriaid cyllido yn ychwanegol at Gronfeydd Elusennol y Bwrdd Iechyd ar brosiectau penodol, er enghraifft:

- Casnewydd Fyw, Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen, Llenyddiaeth Cymru, Gwanwyn (Prosiect Healing Words & Pictures)
- Loteri Cyngor Celfyddydau Cymru, Cronfa Datblygu'r Celfyddydau Cyngor Dinas Casnewydd, Cronfa Eglwysi Cymru (Music While you Wait)
- Gwasanaeth Brenhinol Gwirfoddol y Merched a Chlwb Rotari'r Fenni (ar gyfer Dreamscape, gosodiad cymunedol dan arweiniad Arts Alive)
- Gwaed a Thrawsblaniadau'r GIG (Rhodd Bywyd)
- Artworks Cymru (cyllid sbarduno ar gyfer Pecyn Cymorth Artistiaid mewn Ysbyty – cyhoeddiad (2015) a sesiynau hyfforddiant DPP)

Nid oes modd i Gasnewydd Fyw gynnig cyllid Datblygu'r Celfyddydau Cymunedol mwyach.

Rhaglen o weithgareddau

Ar draws y Bwrdd Iechyd, mae llawer o fentrau creadigol sy'n ymgorffori gweithgareddau'r celfyddydau, iechyd a lles ar gyfer cleifion, staff ac ymwelwyr. Mae'r Gyfarwyddiaeth Therapiau a Gwyddorau Iechyd a'r Gyfarwyddiaeth Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu ill dwy yn cyflawni gofal iechyd gyda Therapyddion (Celf, Cerdd a Drama) a Thechnegwyr sy'n defnyddio amrywiaeth o ymatebion a gweithgareddau creadigol yn eu gwaith.

Er enghraifft, yn 2016, bu i dim Therapi Galwedigaethol Ward Sycamore, Ysbyty Sant Gwynllyw, addurno fframiau cerdded fel rhan o fenter atal cwympiadau gan arwain at 'Pimp my Zimmer'

'Pimp my Zimmer' Ward Sycamore, Ysbyty Sant Gwynllyw (Llun: Sarah Goodey)

Mae GARTH a'r Bwrdd Iechyd wedi elwa o weithio mewn partneriaeth gyda nifer o sefydliadau lleol a chenedlaethol i gynnal prosiectau ystyrlon o ansawdd ar draws y Bwrdd Iechyd mewn lleoliadau aciwt a chymunedol. Mae'r partneriaid allweddol ar gyfer ymyriadau'r Celfyddydau ac Iechyd yn cynnwys:

Arts Alive Cymru – yn gweithio yn ne Powys, Blaenau Gwent, Torfaen a Sir Fynwy

Inside Out Cymru – yn gweithio ar draws rhanbarth y Bwrdd Iechyd i ddarparu cyfleoedd creadigol parhaus i'r rhai sydd mewn risg o gyflwr iechyd meddwl neu wedi'u diagnosio.

Llenyddiaeth Cymru (Menter Datblygu Llenyddiaeth De Cymru) ac awdurdodau lleol, partneriaid ar gyfer Geiriau Iachol, prosiect a ddefnyddiai ysgrifennu creadigol a'r celfyddydau gweledol yn offeryn ar gyfer iechyd meddwl cadarnhaol.

Ysgolion a sefydliadau AB ac AU – sydd wedi darparu gwaith celf ar gyfer Ysbyty Nevill Hall ac Ysbyty Sant Gwynllyw. Crewyd **Nurture**, arddangosfa i ddathlu nyrsys yn Ysbyty Sant Gwynllyw, gan fyfyrwyr y **Celfyddydau Creadigol a Therapiwtig ym Mhrifysgol De Cymru** mewn ymateb i friff proffesiynol. Y canlyniad oedd arddangosfa gelf weledol barhaol yn yr ysbyty.

Engage Cymru ac Artworks Cymru – cefnogwyd sesiynau rhwydweithio'r Celfyddydau ac Iechyd, gan ddarparu cyfleoedd hyfforddiant gwerthfawr i'r sector (a gweithwyr proffesiynol sy'n aml yn gweithio ar eu pennau eu hunain) yn ogystal â chyfleoedd ar gyfer cymorth ac adolygu gan gymheiriaid. Darparodd Artworks Cymru gyllid sbarduno i alluogi i gynhyrchu Pecyn Cymorth Artistiaid Mewn Ysbyty, a chynnal hyfforddiant y Celfyddydau mewn Iechyd yn y Bwrdd Iechyd.

Cerddoriaeth Mewn Ysbytai – yn cynnal cyngherddau ar draws y Bwrdd Iechyd, gan gyfoethogi ac ategu rhaglen Music While You Wait.

Yn ychwanegol at y gweithgareddau partneriaeth a restrir uchod, mae uchafbwyntiau'r rhaglenni diweddar yn cynnwys:

- **Aerial**, comisiwn celf gyhoeddus a wnaed gan Arts Alive a arweiniodd at Dreamscape , gosodiad wedi'i gynhyrchu gan y gymuned ar gyfer prif ofod Cleifion Allanol yn Ysbyty Nevill Hall
- Côr Staff Tymhorol GARTH, gweithgaredd llesiant i staff.
- Rhaglen o arddangosfeydd newidiol yn Ysbyty Nevill Hall.
- Prosiectau'r celfyddydau gweledol mewn Wardiau Iechyd Meddwl Acíwt (Ward Adferiad, St Cadocs, Ysbyty Aneurin Bevan, Ward Talygarn – Ysbyty Sirol)
- Porth Effaith y Celfyddydau, prosiect ymchwil a datblygu a gefnogwyd gan NESTA.
- Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Dementia
- Hidden Now Heard – Prosiect Treftadaeth Mencap ynglŷn ag Ysbytai a Gofal Anabledd Dysgu
- Cymuned Gardd Gaerog Llanfrechfa Grange – prosiect hanes llafar treftadaeth.
- Murluniau a chelf i wella amgylchedd yr ysbyty yng Nghlinig Cleifion Allanol Toresgryn ac Ystafelloedd Perthnasau'r Uned Gofal Critigol
- Music While You Wait – cerddoriaeth fyw, broffesiynol, i gleifion aciwt arhosiad hir a rhai sy'n mynd i glinigau

- *Rhodd Bywyd*, prosiect celf coffaol gan weithio gyda staff, cleifion a theuluoedd sydd wedi'u heffeithio gan Roddi Organau a Meinwe gan greu gweithiau celf parhaol yn Ysbyty Brenhinol Gwent yng Nghasnewydd ac Ysbyty Nevill Hall yn y Fenni.

Drwy Reolwr Datblygu'r Celfyddydau, mae'r Bwrdd Iechyd yn cyfrannu'n rhagweithiol at DPP ar draws a sector a rhwydweithio ym maes y Celfyddydau ac Iechyd yng Nghymru.

Heriau

- Pwysau cynyddol ar y cyllid sydd ar gael ar draws yr holl faes o Gronfeydd Elusennol i awdurdod lleol a chyllid partneriaid allanol.
- Y gallu i gyflawni – rhan amser yw swydd Rheolwr Datblygu'r Celfyddydau, a chyfyngedig yw'r cyllid, felly nid yw prosiectau hirdymor, penagored yn hyfyw.
- Canfyddiadau cydweithwyr gofal iechyd – Beth yw celf, iechyd a lles? Sut gall helpu i wella fy ngweithlu, tîm, strategaeth, profiad cleifion?
- Tystiolaeth – mesur canlyniadau sydd â pherthnasedd a chryfder i ymgysylltu â rhanddeiliaid a'u cynnal.

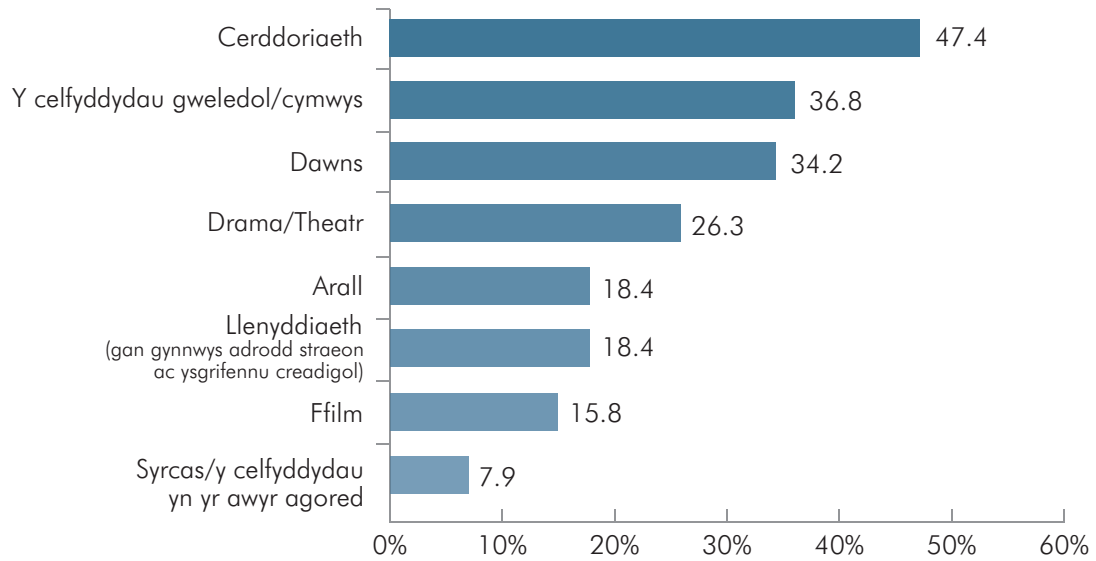
Dolenni ar y we

[Ynglŷn â Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan](#)

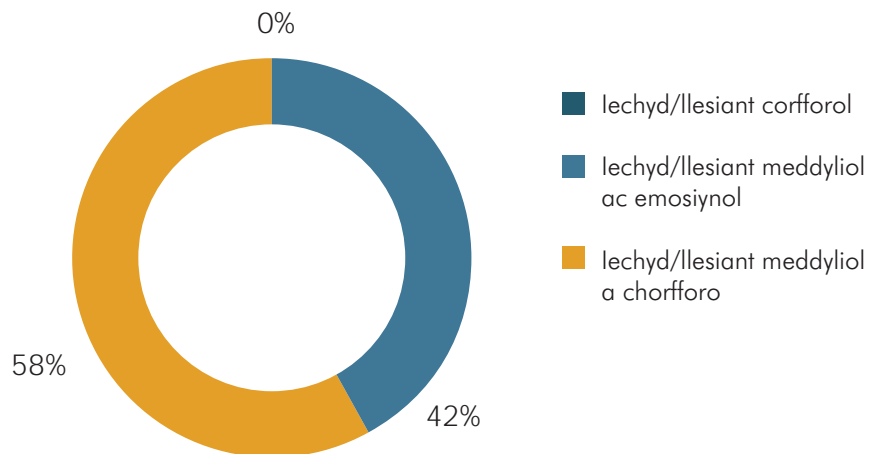
[Ynglŷn â GARTH](#)

[Healing Words and Pictures](#)

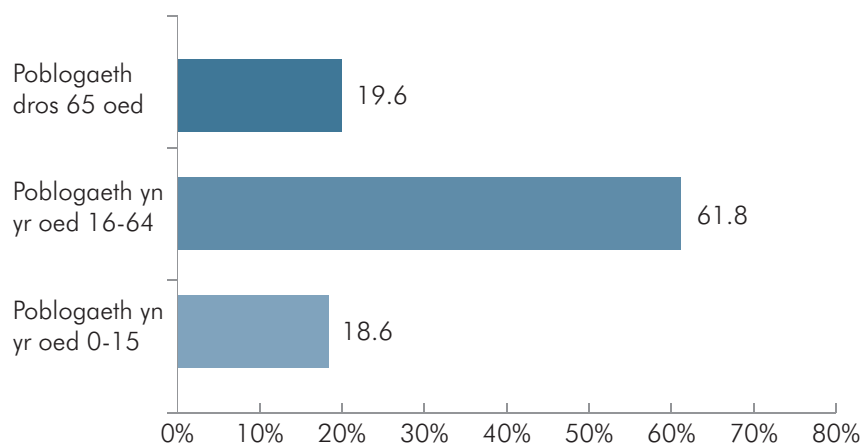
Celfyddyd:

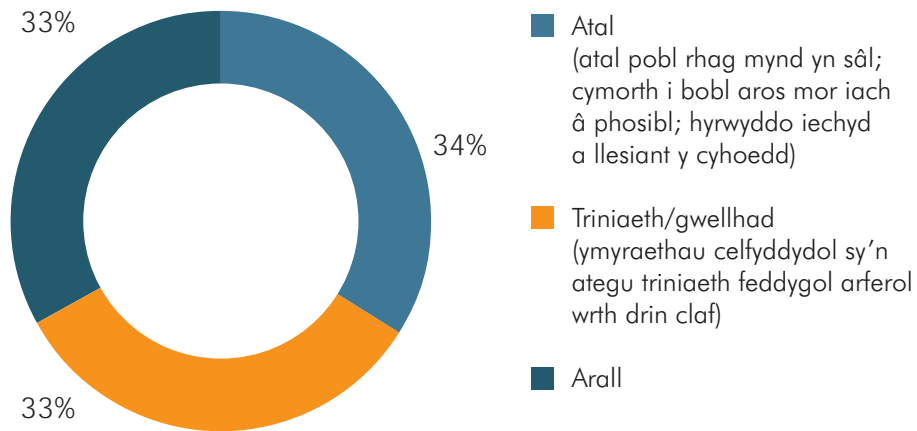
Prif ffocws y prosiect:

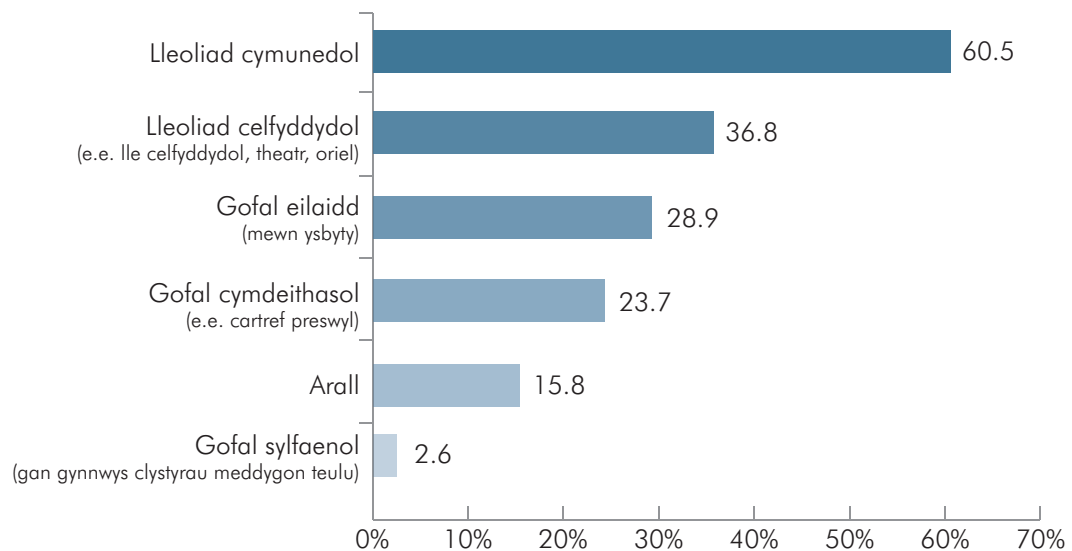
Proffil oed:

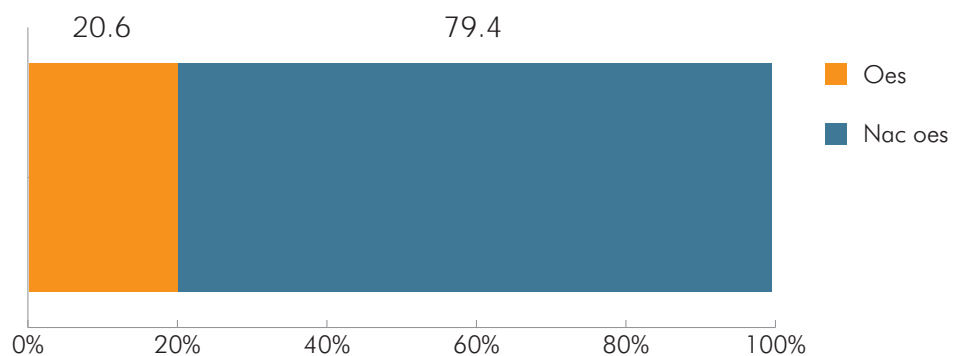
Prif ganlyniad:

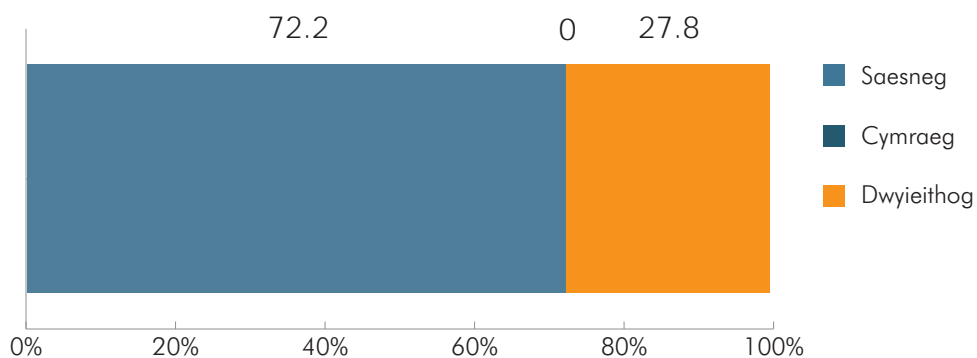
Lleoliad:

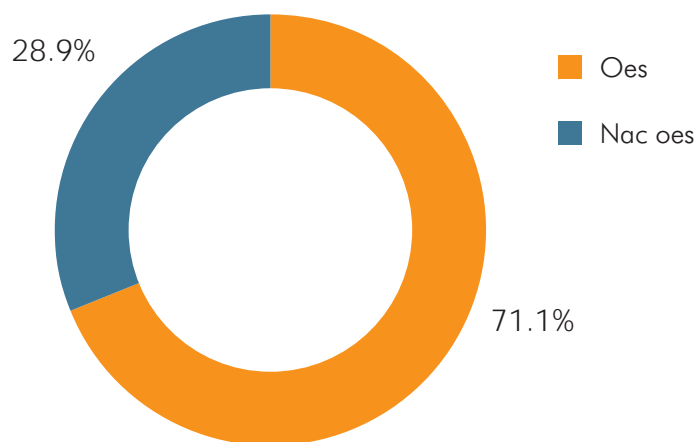
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

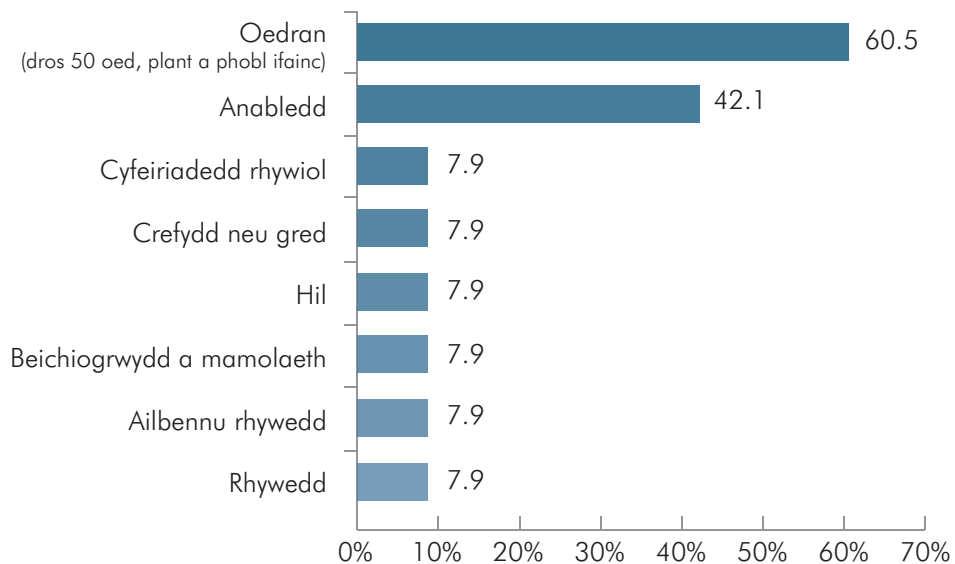
laith y prosiect:

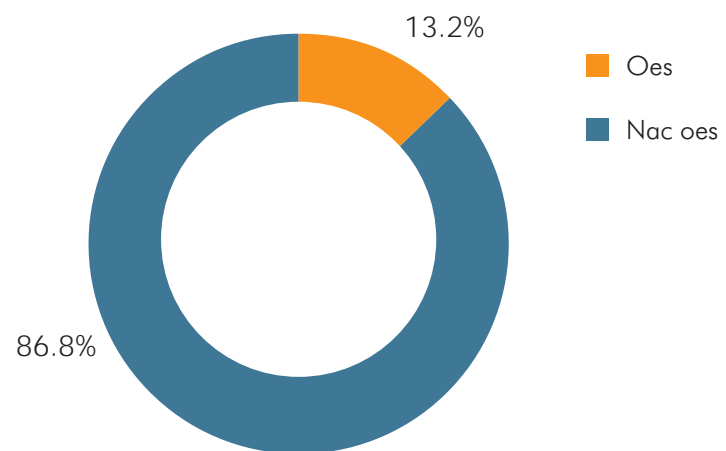
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a dargedda bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Yr Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Y Gwasanaeth Therapiau Celfyddydol yw'r adran sy'n gyfrifol am hyn. Mae'r Gwasanaeth yng nghonsortïwmyr bwrdd iechyd. Ers cychwyn yn 2007, mae gwaith y Celfyddydau ac Iechyd bellach wedi hen ennill ei blwyf, ac mae'r ffaith ei fod wedi'i leoli yn Therapiau'r Celfyddydau wedi galluogi i'r hyn sydd gan y Celfyddydau ac Iechyd i'w gynnig yn y Bwrdd Iechyd gwmpasu ymyriadau seicolegol arbenigol sy'n seiliedig ar y celfyddydau yn ogystal â'r celfyddydau cyfranogol ar gyfer gwaith llesiant.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, ehangodd trafodaethau i gynnwys cydweithwyr o dimau Cynllunio ac Iechyd y Cyhoedd, sy'n arwydd o fwriad ar ran y Bwrdd Iechyd i ehangu gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ar draws ei wasanaethau a hybu cydweithio ar sail partneriaethau.

Staff allweddol

[Liz Aylett](#), Rheolwr / Arweinydd Strategol Rhaglen y Celfyddydau, Iechyd a Lles. Liz yw'r arweinydd strategol ar gyfer Rhaglen y Celfyddydau, Iechyd a Lles yn y Bwrdd Iechyd, gan weithio un diwrnod yr wythnos ar hyn o bryd. A hithau'n Therapydd Celf profiadol wedi'i chofrestru gan y wladwriaeth (HCPC) (ac yn gyn-arweinydd Proffesiynau Therapiau'r Celfyddydau), bu Liz yn datblygu'r Celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd am 10 mlynedd.

Mae gan [Andrea Davies](#), Cydlynnydd Prosiectau Rhaglen y Celfyddydau, Iechyd a Lles, gefndir ym maes ymarfer y celfyddydau cymunedol, ac fel cydlynnydd bu'n gyfrifol am y gwaith dydd-i-ddydd o gyflawni Rhaglen y Celfyddydau, Iechyd a Lles yn y Bwrdd Iechyd am 5 mlynedd. Yn ddiweddar, gwnaed y swydd yn un amser llawn a gyllidir gan y GIG.

Mae'r staff a'r rhaglen yn adrodd i Gyfarwyddwr Clinigol Therapiau a Gweithredwr Gweithredol Therapiau a Gwyddorau Iechyd – sy'n gweithredu fel Pencampwr y Bwrdd dros y Celfyddydau mewn Iechyd a Lles.

Mae staff pellach hefyd yn ymwneud yn agos â helpu i ddatblygu gwaith meddwl ehangach ynglŷn â'r Celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd, yn arbennig mewn perthynas â sut gall y Celfyddydau ac Iechyd helpu i gyflawni strategaeth, blaenoriaethau a gweledigaeth cyffredinol y Bwrdd Iechyd.

Dyma nhw:

[Sally Baxter](#), Cyfarwyddwr Cynorthwyol, Strategaeth Iechyd

[John Lucy](#), Ymgynghorydd Iechyd y Cyhoedd

Strategaeth

Mae'r strategaeth bresennol, [Ffynnon Greadigol: y Celfyddydau mewn Iechyd a Lles](#) bellach yn bodoli ers 5 mlynedd.

Y mae'n canolbwyntio ar bum prif faes:

- Gweithio gyda phobl hyn a chyflyrau cronig
- Gwella iechyd meddwl a lles i bobl o bob oed
- Trawsnewid amgylcheddau gofal iechyd
- Integreiddio'r celfyddydau mewn addysg, hyfforddiant, datblygiad proffesiynol a hyfforddiant staff
- Defnyddio therapyddion creadigol ac artistiaid yn sbardun ar gyfer arloesi

Cafodd y rhaglen o weithgarwch a gwyd o'r strategaeth ei hariannu'n rhannol gan grantiau loteri Cyngor Celfyddydau Cymru ers 2007.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn rhoi pwyslais mawr ar gysylltu â sector ehangach y celfyddydau a diwylliant ac mae ganddo hanes o ddwyn pobl ynghyd yn rheolaidd i rannu ymarfer a chyfarwyddo strategaeth yn ymwneud â'r Celfyddydau ac Iechyd. I gychwyn, roedd hyn ar ffurf rhwydwaith rhanbarthol y Celfyddydau ac Iechyd yng ngogledd Cymru, ac yn fwy diweddar esblygodd i fod yn Grŵp Cyfeirio'r Celfyddydau ac Iechyd (sy'n cynnwys sefydliadau'r celfyddydau a'r trydydd sector, partneriaid awdurdod lleol, yn ogystal â staff y Bwrdd Iechyd).

Gan gyfarfod ddwywaith y flwyddyn, caiff ei gadeirio gan Dr Peter Higson, Cadeirydd y Bwrdd Iechyd. Caiff y Grŵp Cyfeirio ei ategu gan grŵp llywio llai sy'n symud ymlaen ar gamau gweithredu ac yn mireinio'r strategaeth a pholisi.

Gan weithio mewn partneriaeth, mae'r Bwrdd Iechyd ar hyn o bryd yn bwriadu ffurfio strategaeth a dull newydd mewn perthynas â'r Celfyddydau ac Iechyd dros y flwyddyn nesaf, a fydd yn mapio llwybrau ar gyfer ymyriadau'r celfyddydau ac Iechyd drwy ofal sylfaenol, lleoliadau cymunedol ac ysbytai. Ystyrir bod cydweithio â phartneriaid y tu allan i'r Bwrdd Iechyd yn allweddol i gynaliadwyedd i'r dyfodol a galluogi i ehangu maint y gwaith mewn ffordd briodol. Bydd ansawdd, maint, gwerthuso, adnoddau a hyfforddiant yn ystyriaethau allweddol, ynghyd â sut i ehangu'r cynnig mewn lleoliadau cymunedol i leihau'r pwysau presennol ar Feddygon Teulu a gofal sylfaenol.

Mae hyn yn gyfle ac yn her i sector y celfyddydau yn ogystal â sefydliadau'r trydydd sector a'r cyhoedd i gymryd perchnogaeth a chwarae rhan yn y gwaith o ffurfio a chyflawni'r model newydd.

Y weledigaeth a gynigir yw datblygu *Concordat Gogledd Cymru* sydd â'r nodau canlynol:

- Datlu a rhannu profiadau
- Archwilio opsiynau cyllido gyda'r bwriad o brif ffrydio gweithgarwch
- Datblygu sgiliau a gallu i ymgymryd â gwaith y celfyddydau ac Iechyd
- Gwerthuso effeithiolrwydd ac adeiladu'r achos dros y Celfyddydau, Iechyd a Lles

Yn ychwanegol, bydd strategaeth newydd y Bwrdd Iechyd a'r cynllun ar gyfer Iechyd yng ngogledd Cymru, [Byw'n Iach Aros yn Iach](#), yn canolbwyntio ar nifer o flaenoriaethau sy'n addas iawn i ymyriadau'r celfyddydau ac Iechyd, gan gynnwys:

- Symud tuag at wasanaeth llesol (helpu pobl i fyw bywydau iachach)
- Lleihau anghydraddoldeb iechyd
- Cynorthwyo Meddygon Teulu a gofal sylfaenol, datblygu gwasanaethau yn y gymuned
- Cyflenwi gofal yn agosach i'r cartref
- Rhoi'r dechrau gorau mewn bywyd i blant

Mae agenda'r Celfyddydau ac Iechyd yn elwa o drafodaethau ar lefel Bwrdd oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd ynghyd ag ymrwymiad a chefnogaeth barhaus a rhagweithiol o frig y sefydliad.

Gan ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, mae'n ymddangos bod galw o'r newydd ar i'r Celfyddydau ac Iechyd gael ei ystyried yn adnodd i'w ddefnyddio ochr yn ochr ag ymyriadau anghlinigol eraill megis ymarfer corff. Yr her fydd cyflawni manteision gwaith y celfyddydau ac Iechyd ar faint eang ac o ansawdd uchel.

Wrth weithredu'r strategaeth hon, bydd gwaith y Celfyddydau, Iechyd a Lles y Bwrdd Iechyd hefyd yn edrych ar archwilio ei gyfraniad at Ffyrdd Newydd o Weithio ar gyfer Proffesiynau Perthynol i Iechyd a phroffesiynau clinigol eraill, gyda phwyslais ar Gydgyhyrchu, Rhagnodi Cymdeithasol a Gofal Iechyd Darbodus.

Cyllideb

Er nad oes cyllideb gweithgarwch craidd wedi'i chlustnodi ar gyfer gweithgarwch y celfyddydau ac Iechyd ar hyn o bryd, y mae'r Bwrdd Iechyd yn buddsoddi mewn swydd benodol amser llawn yn ogystal â swydd ymgynghori strategol ran amser (1 diwrnod yr wythnos) i oruchwylio a rheoli prosiectau. Caiff y rhaglen waith ei chyllido ar hyn o bryd drwy grant loteri Cyngor Celfyddydau Cymru, Cronfeydd Cynllunio Ystadau Cyfalaf (ar gyfer prosiectau adeiladu cyfalaf newydd) a chymysgedd bach o gronfeydd elusennol (e.e. Cronfa Rhoddi Organau a Meinwe). Gan fwrw golygon ymlaen, y nod fydd denu cyllid o amryw ffynonellau cyhoeddus, preifat a'r trydydd sector a phrif ffrydio cyllid ar gyfer ymyriadau effeithiol.

Amrywiaeth o weithgareddau

Y mae rhaglen eang o waith sydd wedi hen ennill ei phlwyf yn y Bwrdd Iechyd yn amrywio o weithgarwch cyfranogi yn y celfyddydau sy'n seiliedig yn yr ysbyty, i waith mewn lleoliadau clinigol arbenigol a phrosiectau sy'n seiliedig yn y gymuned ehangach. Mae'r gwaith yn cwmpasu pob grŵp oedran, yn mynd i'r afael ag afiechyd corfforol a meddwl ac yn cynnwys amrywiaeth eang o bartneriaid a gwasanaethau oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd a'r tu allan iddo.

Mae'r rhaglen yn cynnwys:

Gwaith cyfranogol y cleifion yn seiliedig yn yr ysbyty mewn amryw wasanaethau gan gynnwys Gofal am yr Henoed, Dementia, Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed, Iechyd Meddwl Oedolion ac Anabledd Dysgu.

Llun: Adran Gyfathrebu Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Preswyliaidau cymunedol drwy systemau atgyfeirio clinigol (Nam gwybyddol ysgafn, dementia, iechyd meddwl oedolion, gwasanaethau plant, clefyd rhwystrol cronig yr ysgyfaint, gwasanaeth camddefnyddio sylwedddau)

‘Celf o’r Gadair Freichiau’ – ymyriad amlgelfyddydol rhwng y Bwrdd Iechyd a Theatr Clwyd i bobl sydd â nam gwybyddol ysgafn a’u gofalwyr. Cafodd ei gydnabod gan Wobr y Celfyddydau, Busnes ac Iechyd yn 2017 a chyrrhaeddodd restr y rownd derfynol yng Ngwobrau Cynnal Cymru 2017. Mae manylion pellach wedi’u cynnwys yn yr astudiaeth achos yn yr adroddiad hwn.

Codi ymwybyddiaeth ynghylch dementia

Yn 2015, comisiynwyd drama gan y Bwrdd Iechyd, sef The D Word, i gyfleu profiad o Ddementia i’r unigolyn a’r gofalwr, a chodi ymwybyddiaeth ymysg staff. Aed â’r ddrama ar daith o amgylch gogledd Cymru gan ei pherfformio mewn lleoliadau gofal iechyd a lleoliadau cymunedol/cyhoeddus.

Hyfforddiant staff (Gweithwyr Gofal Iechyd, Nyrsys, Therapyddion Galwedigaethol) Mae rhaglen hyfforddiant staff, GOFAL CREADIGOL, yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd. Y mae wedi’i lunio ar gyfer staff gofal iechyd a allai fod yn ymwneud â rhedeg gweithgareddau i gleifion ac sy’n dymuno datblygu sgiliau i gynnal gweithgareddau celfyddydol / syniadau gweithdai

Perthynas â phrifysgolion

Drwy bartneriaeth â Phrifysgol Glyndŵr, lansiwyd cyd-brosiect ymchwil newydd sy’n canolbwyntio ar Hyfforddiant a Datblygiad ym maes y Celfyddydau Mewn Iechyd. Caiff y gwaith ymchwil ei gynnal gan fyfyrwr PhD preswyl yn y Bwrdd Iechyd, a’r nod yw ymwreiddio’r celfyddydau mewn strwythurau gofal iechyd presennol yn y Bwrdd Iechyd drwy hyfforddi artistiaid ac ymarferwyr gofal iechyd.

Bydd yn:

- Nodi a yw gweithgareddau celfyddydol yn gwella lles defnyddwyr gwasanaeth y Bwrdd Iechyd, a sut mae'n gwneud hynny
- Asesu, datblygu a rheoli cymhwysedd ymarferwyr celf y Bwrdd Iechyd, ac ansawdd eu hallbwn.
- Tyfu allbwn y celfyddydau ac iechyd yn y Bwrdd Iechyd, mewn ffordd sy'n ariannol gynaliadwy
- Arwain at ddatblygu a chyflenwi pecynnau hyfforddi achrededig sy'n sicrhau bod ymgysylltiad â'r celfyddydau yn y Bwrdd Iechyd o'r ansawdd uchaf yn genedlaethol a rhyngwladol

Lles Staff ac Ymgysylltu

Caiff côr ei gynnal i'r staff yn Ysbyty Glan Clwyd i gyfoethogi lles staff. Mae'r sesiynau wythnosol yn arwain at ymgysylltu â chleifion mewn amrywiaeth o sefyllfaoedd gan gynnwys perfformio mewn digwyddiadau arbennig a chanu wrth erchwyn y gwely mewn wardiau.

Amgylchedd (Aciwt, Cymunedol a Gofal Iechyd), yn cynnwys adrannau Radioleg, Cleifion Allanol, Damweiniau ac Achosion Brys, ystafelloedd aros, ardaloedd clinigol, wardiau. Mae'r arfer o gomisiynu gwaith celf cyhoeddus yn ogystal â phrosiectau ymgysylltu â'r celfyddydau cyfranogol wedi helpu i drawsnewid amgylcheddau gofal iechyd ar draws y Bwrdd Iechyd (er enghraifft, yng Nghanolfan Gofal Iechyd Llangollen yn ogystal â'r Ganolfan Gofal Iechyd newydd yn y Fflint).

Caiff **Gwerthuso** ei gynnwys fwyfwy mewn gwaith prosiect a chaiff cyweithiau ymchwil a datblygu gyda safleoedd academiaidd eu harchwilio'n rhagweithiol. Darparodd gwerthusiadau annibynnol a gynhaliwyd gan Abigail Tweed (o Milestone Tweed) ar ran y Bwrdd Iechyd ddadansoddiad clir o effaith a gwerth prosiectau. Mae hyn yn wir yn achos Celf o'r Gadair Freichiau (yn Theatr Clwyd) ac Arts Together (prosiect ymgysylltiad creadigol amlgelfyddydol i blant cyn oed ysgol a'u rhieni yn Sir Ddinbych).

Rhagnodi Cymdeithasol – Mae'r Bwrdd Iechyd yn cefnogi Gwnaed yng Ngogledd Cymru, y fenter rhagnodi cymdeithasol a ddatblygir gan 2025 Movement a Phrifysgol Glyndŵr.

Heriau

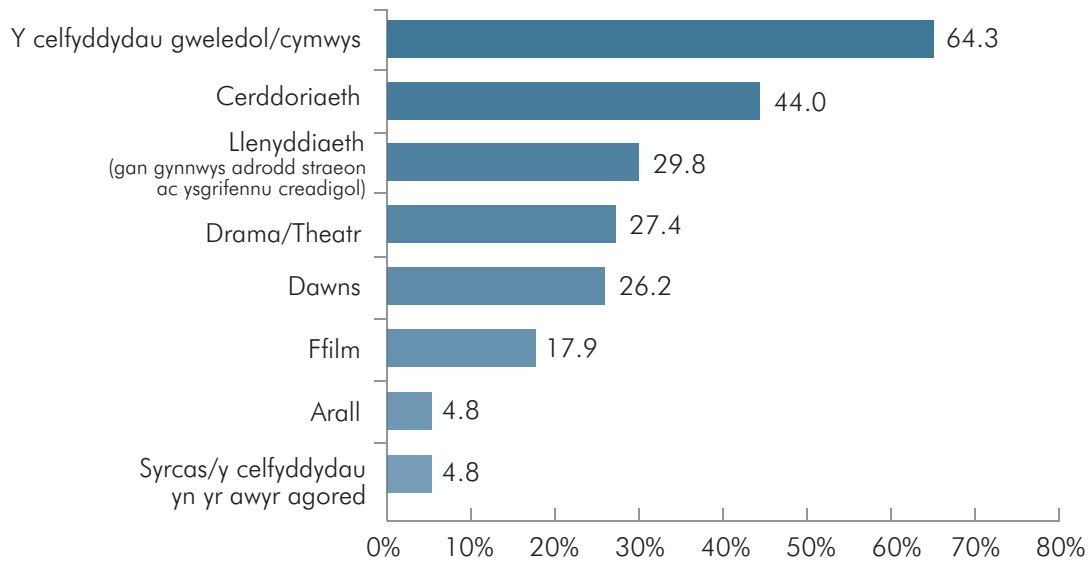
- Natur cyllid tymor byr ac ansicr
- Cynnal gweithgarwch y tu hwnt i'r cyfnod cychwynnol (mewn cyfnodau o heriau ariannol)
- Gallu cyfyngedig staff sy'n cydlynu gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ar draws y Bwrdd Iechyd
- Argaeledd ymarferwyr medrus o galibr uchel ym maes y celfyddydau mewn Iechyd

Dolenni ar y we

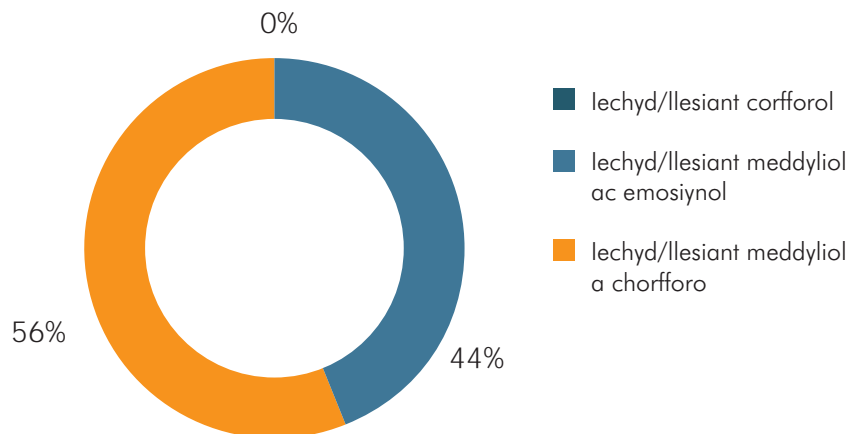
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/861/page/84956>

<http://www.aandbcymru.org.uk/arts-business-and-health-2017/>

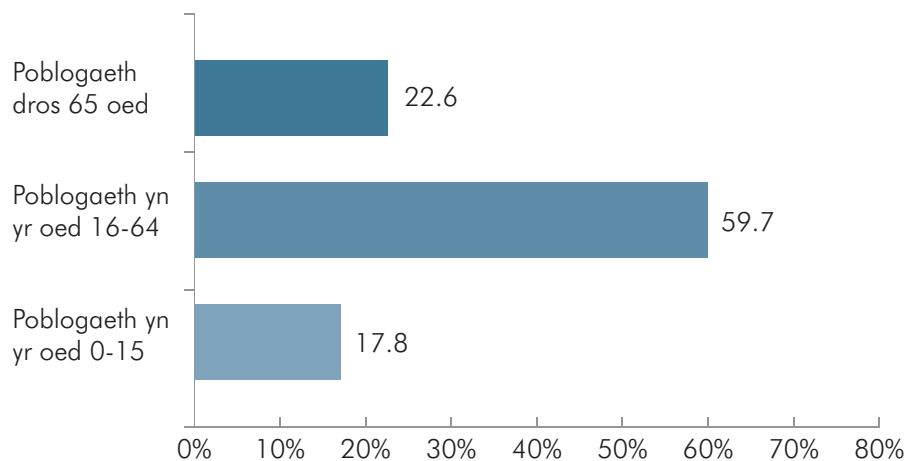
Celfyddyd:

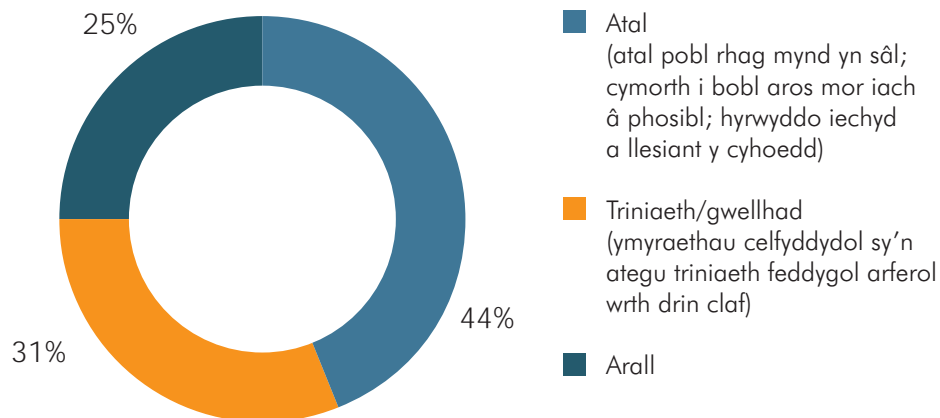
Prif ffocws y prosiect:

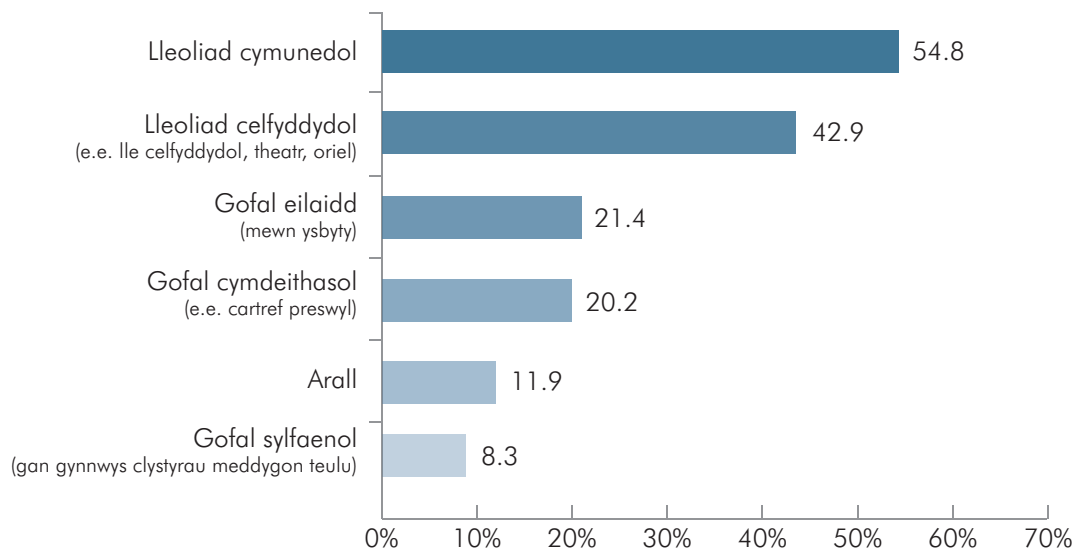
Proffil oed:

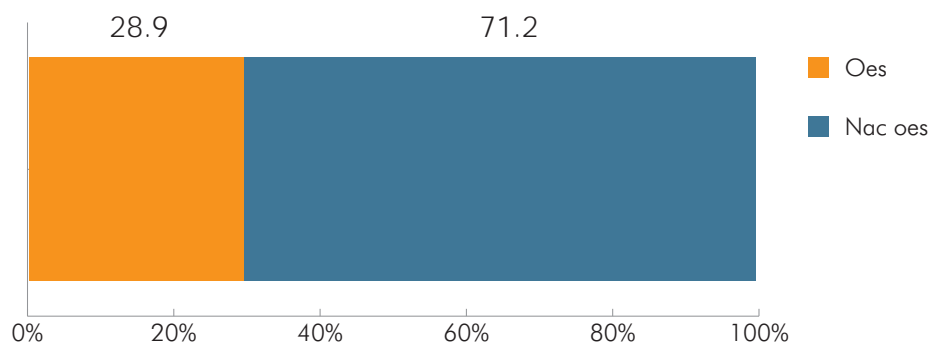
Prif ganlyniad:

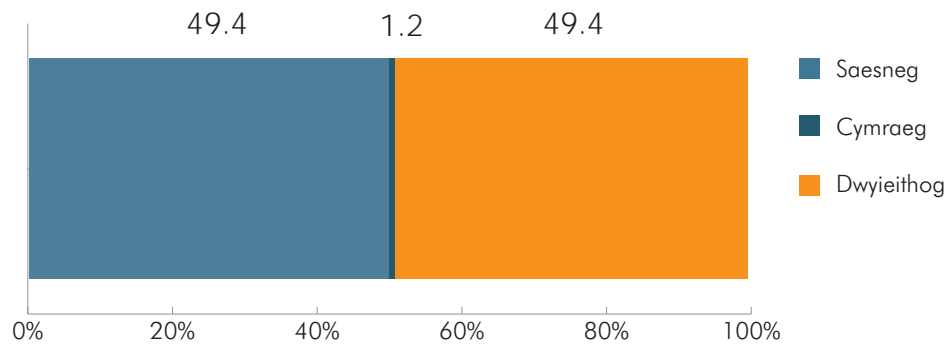
Lleoliad:

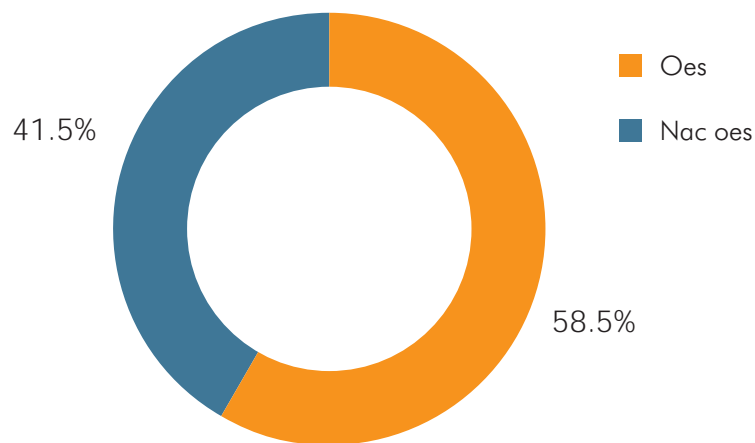
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

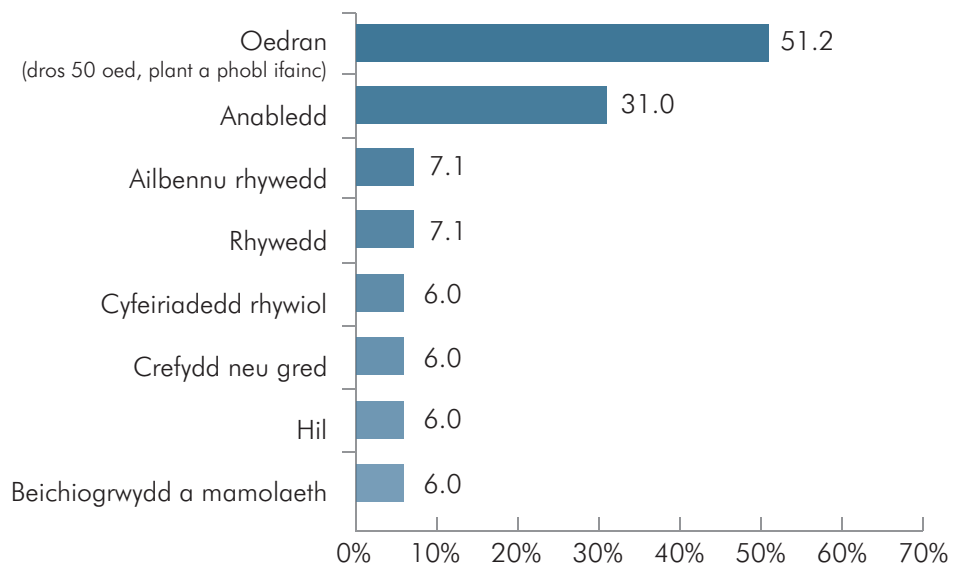
laith y prosiect:

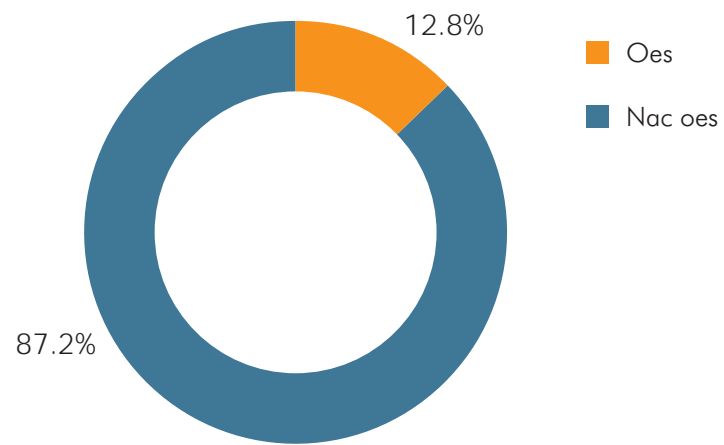
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a dargedda bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Mae'r cyfrifoldeb am y celfyddydau ac iechyd yn perthyn i'r Tîm Cynllunio Strategol dan arweiniad yr Arweinydd Ymgysylltu.

Staffio

Caiff dwy swydd eu hariannu gan y GIG oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd sy'n cwmpasu Iechyd a Diogelwch:

Simone Joslyn, Arweinydd Ymgysylltu, Cynllunio Strategol. Swydd amser llawn yw hon sy'n cwmpasu amrywiaeth eang o gyfrifoldebau partneriaeth ac ymgysylltu strategol a chorfforaethol. Mae'r Celfyddydau ac Iechyd yn un o nifer o gyfrifoldebau yng nghylch gwaith Simone.

Melanie Wotton, Cydlynnydd Arddangosfeydd, Oriel yr Aelwyd : The HeARTh Gallery, Ysbyty Athrofaol Llandochau. A'r swydd yn flaenorol yn cael ei rhedeg ar sail cyfradd yr awr, daeth yn swydd ran amser wedi'i hariannu gan y GIG (3 diwrnod yr wythnos) ym mis Gorffennaf 2017. Swydd Melanie yw curadu a rheoli'r rhaglen newidiol o arddangosfeydd dros dro a gweithgareddau cysylltiedig yn Oriel yr Aelwyd yn Ysbyty Llandochau. Mae hyn yn cynnwys trafod yn rheolaidd gydag artistiaid profiadol ac addawol a sefydliadau'r celfyddydau.

Strategaeth

Bu datblygiadau adeiladu'n sbardun pwysig ar gyfer camau strategol ynghylch y Celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd, a thuedda'r strategaeth i esblygu ochr yn ochr â phrosiectau cyfalaf mawr. Bu Ysbyty Athrofaol Llandochau'n ganolog iawn i'r datblygiadau hyn ac ysgrifennwyd ei strategaeth 5 mlynedd – 'Creadigrwydd ar gyfer Iechyd a Lles 2013-2018' – i baratoi ar gyfer sefydlu Oriel yr Aelwyd.

Lluniwyd strategaeth ategol i'r Celfyddydau i gyfarwyddo a bod yn sylfaen i ddylunio'r Uned Iechyd Meddwl Oedolion yn Llandochau (Hafan y Coed), gan sicrhau bod y celfyddydau yn elfen ganolog a pharhaol o'r adeilad newydd.

Er bod strategaethau Llandochau'n pwysleisio'n glir gred y Bwrdd Iechyd bod y celfyddydau'n cyfrannu'n sylweddol at wella bywydau, iechyd a lles cleifion, defnyddwyr gwasanaethau, staff a gofalwyr, nid oes ar hyn o bryd strategaeth drosfwaol i'r Celfyddydau ac Iechyd ar gyfer y Bwrdd Iechyd yn gyfan. Yn hytrach, tyfodd gweithgarwch y Celfyddydau ac Iechyd (yn annibynnol ar brosiectau cyfalaf) yn organig mewn ymateb i gyfleoedd a phartneriaethau (megis Gwyl Gwanwyn a Gwyl Iechyd Meddwl). Ystyrir bod y Celfyddydau ac Iechyd yn ffordd bwysig o ymateb i nodau Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol.

Bwrdd Llywio:

Caiff gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ei oruchwyllo'n bennaf gan Grŵp y Celfyddydau a'r Amgylchedd, dan gadeiryddiaeth Maria Battle, Cadeirydd y Bwrdd Iechyd. Mae'r

Bwrdd Gweithredol hefyd yn cefnogi gwaith y Celfyddydau ac Iechyd. Gyda chyfrifoldeb yn perthyn i'r Tîm Cynllunio, mae materion yn ymwneud â'r Celfyddydau ac Iechyd yn aml yn codi mewn trafodaethau ehangach ym maes cynllunio ac mae gan yr Arweinydd Ymgysylltu linellau cyfathrebu uniongyrchol a chlir gydag uwch unigolion sy'n gwneud penderfyniadau, gan gynnwys y Cadeirydd, Cyfarwyddwr Gweithredol Llywodraethu Corfforaethol; Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd y Cyhoedd; a Chyfarwyddwr Cynllunio. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod y Celfyddydau ac Iechyd yn parhau ar yr agenda ehangach yn y Bwrdd Iechyd ac yn ei 'brif ffrydio' oddi mewn i drafodaethau strategol ehangach.

Cyllideb

Nid oes cyllideb wedi'i dyrannu ar gyfer y Celfyddydau ac Iechyd oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd. Ni chaiff y celfyddydau eu hystyried yn gyfrifoldeb 'craidd' i'r GIG, ond ystyrir eu bod yn ychwanegu gwerth ac yn cyfoethogi gofal iechyd. Er hyn, y mae rhyw 300 o gronfeydd elusennol gwahanol, fel rhan o Elusen Iechyd Caerdydd a'r Fro sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd Iechyd, a all helpu i gefnogi prosiectau a mentrau yn annibynnol ar gyllideb GIG graidd y Bwrdd Iechyd.

Caiff llawer o'r elusennau hyn eu cyllido drwy gymynroddion a rhoddion, ac mae rhai ohonynt wedi'u bwriadu ar gyfer wardiau penodol neu offer arbenigol. Cronfa Making it Better yw cronfa gyffredinol Caerdydd a'r Fro sydd â'r hyblygrwydd i gefnogi prosiectau ar draws holl ysbytai, canolfannau iechyd a thimau cymunedol y Bwrdd Iechyd. Mae'r gronfa hon yn aml yn helpu i gefnogi prosiectau'r celfyddydau. Ariannwyd Oriel yr Aelwyd ei hun fel rhan o gytundeb Adran 106 pan adeiladwyd Hafan y Coed, yr Uned Iechyd Meddwl Oedolion newydd, yn Llandochoau.

Rhaglen o weithgareddau:

Mae amrywiaeth go helaeth o weithgareddau'r celfyddydau ac Iechyd yn digwydd ledled rhanbarth Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro. Caiff rhai o'r rhain eu cydlynu'n ganolog; caiff eraill eu cychwyn gan wardiau a staff unigol gan olygu mai anodd yw cadw cofnod o bopeth sy'n digwydd ar unrhyw adeg benodol.

Mae nifer o ddulliau a phrosiectau newydd ac arloesol yn cael eu peilota mewn lleoliadau gofal cymunedol/sylfaenol sydd â'r potensial i symud ymlaen ar waith ym maes y celfyddydau ac Iechyd.

Mae'r rhain yn cynnwys sut gallai gweithgareddau creadigol:

- ffurfio rhan o fodelau rhagnodi cymdeithasol ehangach mewn meddygfeydd teulu penodol
- bwydo i mewn i Les i Chi – gwasanaeth lles cymunedol (a gaiff ei redeg mewn partneriaeth â Meddygon Teulu a Chymdeithas Tai Unedig Cymru), lle mae tîm o Gydlynwyr Lles yn darparu gwasanaeth hyblyg wedi'i deilwra i helpu pobl i gyrraedd eu nodau Iechyd

Ond ym maes Gofal Eilaidd y crëwyd y momentwm mwyaf ac mae Ysbyty Llandochoau'n ganolbwynt penodol o weithgarwch y Celfyddydau ac Iechyd. Mae'r cynnig o ran celf gyhoeddus / celf weledol yn arbennig o gryf yn Llandochoau, gan gynnwys ei oriel gyfoes ei hun yn yr ysbyty sydd ag arddangosfa newidiol a rhaglen o weithgareddau,

wedi'i dylunio i 'ysbrydoli ac ymgysylltu er mwyn cyfoethogi adferiad a lles.' Mae Oriel yr Aelwyd yn arddangos gwaith gan artistiaid profiadol ac addawol yn ganolbwynt i amrywiaeth ehangach o weithgareddau creadigol a gynhelir gydag artistiaid proffesiynol ar draws amryw ffurfiau celf.

Cynhaliodd Oriel y Galeri 16 o arddangosfeydd ers iddi agor yn 2015, gan wahodd artistiaid i ymateb i themâu'n cwmpasu iechyd meddwl, canser y fron, anhwylder straen wedi trawma; ymatebion i'r amgylchedd clinigol; dementia; canfyddiadau ynghylch iechyd, salwch ac adfer; yn ogystal â phynciau nad ydynt yn gysylltiedig ag iechyd. Mewn Arddangosfa Agored, gwahoddwyd staff, cleifion, gofalwyr, defnyddwyr gwasanaeth ac ymwelwyr â'r ysbyty i gyflwyno ac arddangos gwaith mewn arddangosfa Haf, gan ddwyn cyfranogwyr ynghyd o bob rhan o'r Bwrdd Iechyd i ymgysylltu â'r celfyddydau creadigol. Mae disgyblion o Ysgol Gynradd Pencoed hefyd wedi arddangos gwaith a ddeilliai o Brosiect Ysgolion Creadigol Arweiniol dan arweiniad yr artist, Haf Weighton.

Mae celf yn beth amlwg yn Hafan y Coed, yr uned iechyd meddwl newydd, lle mae casgliad amrywiol ac eclecticig o gerfluniau, cerameg, ffotograffau, printiau, cerddi a phaentiadau i'w gweld ar daith gylchol o amgylch y mannau cyhoeddus. Hefyd, Ysbyty Athrofaol Llandochoau yw canolfan ranbarthol [Paentiadau Mewn Ysbytai](#) yn ne Cymru, gan arddangos gwaith celf ar fenthg o'r casgliad amrywiol hwn o bron i 4,000 o weithiau celf.

Mae Llwybr Celf Llandochoau ar y wefan yn rhestru'r holl weithiau celf amrywiol a'r lleoliadau ar draws y safle.

Oriel yr Aelwyd – The HeARTH Gallery, Ysbyty Athrofaol Llandochoau

Mae hefyd gan y Bwrdd Iechyd berthynas barhaus â myfyrwyr meddygaeth C21 (sydd ar raglen MBBCh Ysgol Feddygaeth Prifysgol Caerdydd) ac yn arddangos gwaith o'r Gystadleuaeth Gwaith Celf Flynyddol sy'n gwahodd myfyrwyr i greu gwaith wedi'i ysbrydoli gan elfennau o'r cwrs meddygaeth israddedig.

Prosiect mawr sydd ar y gweill ar hyn o bryd yw *Ein Berllan – Our Orchard* – gofod hygyrch awyr agored i helpu cleifion i wella ac adfer yn ogystal â gwella lles staff, ymwelwyr a'r gymuned ehangach – a chaiff ei greu ar safle maes glas yn Ysbyty Athrofaol Llandochau.

Bydd Ein Berllan, a gyllidir gan Elusen Iechyd Caerdydd a'r Fro, yn barc iechyd cymunedol ecolegol, a bydd ynddi berllan ffrwythau, dolydd o flodau gwyllt, gardd wenyn a llwybrau natur. Wrth i Llandochau ddatblygu'n gyflym i fod yn ganolfan ysbyty gwella ac adfer hirdymor, bydd *Ein Berllan* yn cynnig toriad i gleifion o'r amgylchedd clinigol traddodiadol, gan ganiatáu iddynt fwynhau awyr iach a golau naturiol a all eu helpu i ymlacio a gwella.

Mae nifer o brosiectau celf ar y gweill sydd wedi'u hysbrydoli gan yr amgylchedd (ac yn cael eu harddangos yn ardal y cyntedd) wrth i gynlluniau i ddatblygu'r berllan fynd rhagddynt.

Mae casgliad mawr ac amrywiol o arteffactau'n gysylltiedig ag Iechyd i'w gweld ledled safleoedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro. Ysgogodd hyn brosiect, *Ein Treftadaeth Iechyd*, i sicrhau y caiff y rhain eu diogelu a'u cadw ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r cynlluniau'n cynnwys cynyddu mynediad at yr arteffactau a defnyddio'r casgliad yn safleoedd y Bwrdd Iechyd yn ogystal â rhoi benthyg arteffactau i amgueddfeydd a phartneriaid eraill megis Cymdeithas Hanesyddol Ysbyty'r Eglwys Newydd ac Ysgol Celf a Dylunio Prifysgol Fetropolitan Caerdydd.

Mae *cerddoriaeth* fyw yn nodwedd o weithgareddau creadigol ar draws y rhan fwyaf o safleoedd gofal Iechyd Caerdydd a'r Fro. Caiff gweithgarwch ei drefnu a'i gydlyn o dan faner rhaglen *Music to our Ears* a chaiff gwaith ei gyflenwi gan amrywiaeth o sefydliadau partner gan gynnwys Cerddoriaeth Mewn Ysbytai, Opera Cenedlaethol Cymru, Côr Cymunedol Ysbyty Llandochau, yn ogystal â cherddorion a pherfformwyr unigol. Mae rhaglen Music to our Ears yn cydlynu'r dull o ddarparu cerddoriaeth fyw i ardaloedd clinigol ac yn cynnig ysgogiad a gwrthdynciad difyr i gleifion. Ei nod yw gwella profiad cleifion, staff ac ymwelwyr; darparu cyfleoedd i ryngweithio'n gymdeithasol; a helpu i gyfoethogi digwyddiadau o ddathlu.

Gwelwyd bod *drama* yn addas i amrywiaeth o ymyriadau'r celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd, gan gynnwys gwaith stori bywyd Re-Live gyda'r Tîm Cof yn Llandochau; perfformiad safle-benodol Elaine Paton o Moment(o)s of Leaving, yn Ysbyty'r Meddwl, yr Eglwys Newydd; sesiynau therapi drama fel rhan o wyl Gwanwyn ac mae datblygiadau ar y gweill gyda National Theatre Wales mewn perthynas â dathliadau 70 mlwyddiant y GIG.

Caiff cyfleoedd i ddawns gael ei chyflwyno i'r rhaglen drwy waith hirsefydlog Dawns Rubicon a sesiynau symud wedi'u teilwra ar gyfer cleifion a'u teuluoedd yn Ysbyty Arch Noa i Blant Cymru. Yn Llandochau, gan gydweithio â'r Gwasanaethau Iechyd Meddwl i Bobl Hŷn, bu'r artist dawns, Cai Tomos, yn arwain gweithdai symud byrffyr fel rhan o wyl Gwanwyn, gan ddarparu fframwaith i greu perthnasau a chyfathrebu drwy symud a chyffwrdd.

Mae staff allweddol yn y Bwrdd Iechyd yn rhwydweithio'n dda gydag artistiaid a sefydliadau'r celfyddydau ledled y rhanbarth. Yn ychwanegol at yr artistiaid a'r sefydliadau celf sydd wedi'u rhestru uchod, mae'r Bwrdd Iechyd hefyd yn gweithio gyda Chanolfan Celfyddydau Chapter; Clwb Camera Caerdydd; Cardiff MADE; yr Eglwys Norwydd; Cwrt Insole; a Menshed.

Heriau

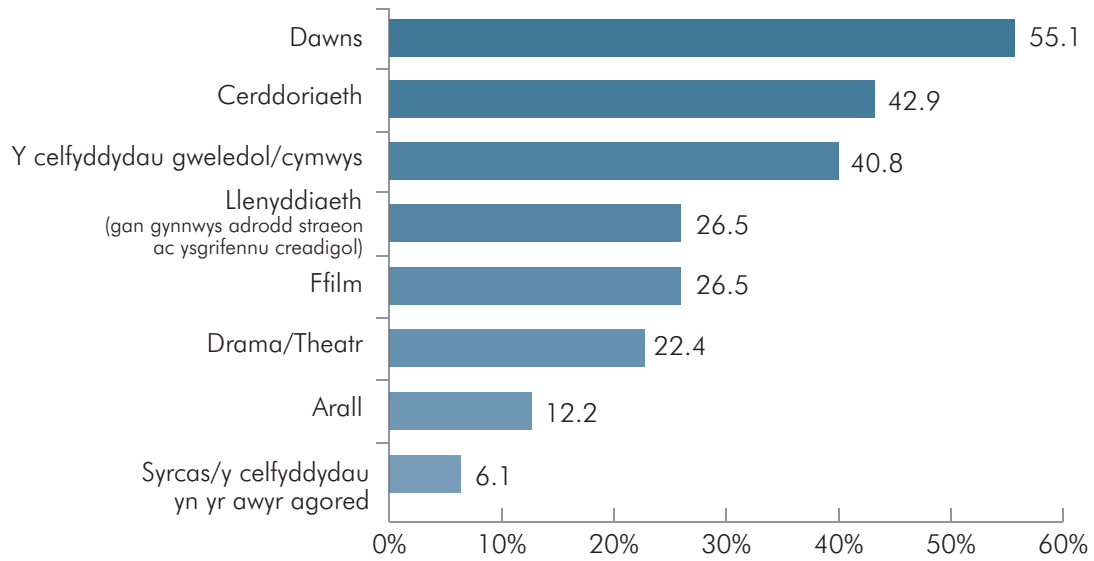
- Anodd yw cadw cofnod o'r amrywiaeth o weithgareddau'r celfyddydau ac iechyd ledled y Bwrdd Iechyd, sydd â mwy na 14,500 o staff a llawer o wahanol safleoedd, ac nid oes strategaeth drosfwaol i'r celfyddydau ac iechyd ar draws y Bwrdd Iechyd wedi ymddangos eto
- Ymgysylltu ag asiantaethau / orielau celf allanol i hyrwyddo gwaith a chael sylw yn y wasg i ddatblygiadau
- Gallai safleoedd penodol (e.e. Ysbyty Llandochoau sy'n canolbwyntio ar adfer a gwella) fod yn fwy addas ar gyfer gwaith y Celfyddydau ac Iechyd nag eraill (e.e. Ysbyty Prifysgol Cymru lle mae'r pwyslais yn fwy ar feddygaeth aciwt a brys). Mae maint Ysbyty Prifysgol Cymru hefyd yn ei gwneud yn anodd sicrhau y caiff gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ei weld
- Er yr amrywiaeth gyfoethog o brosiectau sydd ar y gweill yn y Bwrdd Iechyd yn y maes hwn, nid oes gan y Bwrdd Iechyd gysylltiadau da hyd yma â sector ehangach y Celfyddydau ac Iechyd yng Nghymru, megis Rhwydwaith y Celfyddydau Mewn Iechyd Cymru neu'r Grŵp Trawsbleidiol ar y Celfyddydau ac Iechyd. Mae hyn yn golygu na chaiff llawer o'r gwaith rhagorol ei ledaenu na'i broffilio y tu allan i'r Bwrdd Iechyd

Dolenni ar y we

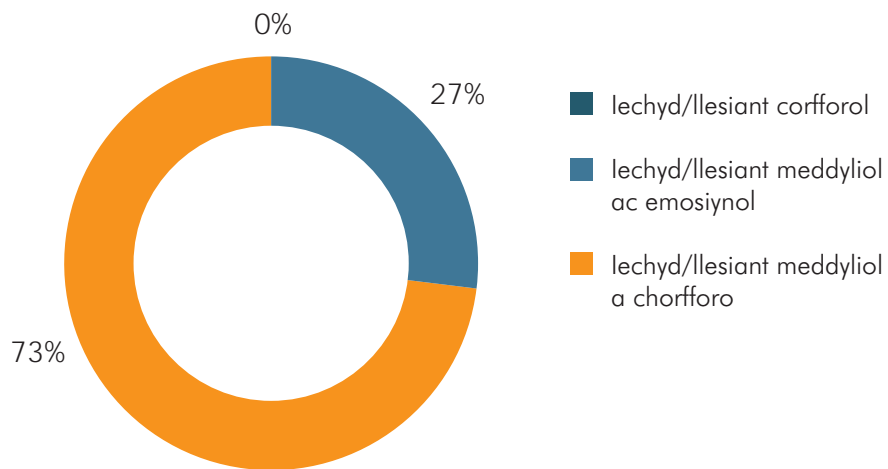
Mae mentrau allweddol y Celfyddydau ac Iechyd ar gyfer Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro wedi'u dogfennu ar-lein fan hyn:

<http://www.cardiffandvaleuhb.wales.nhs.uk/creative-arts-in-healthcare>

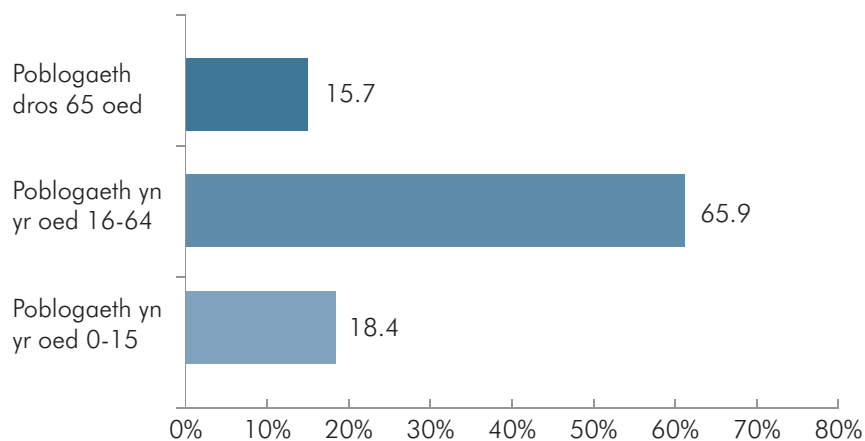
Celfyddyd:

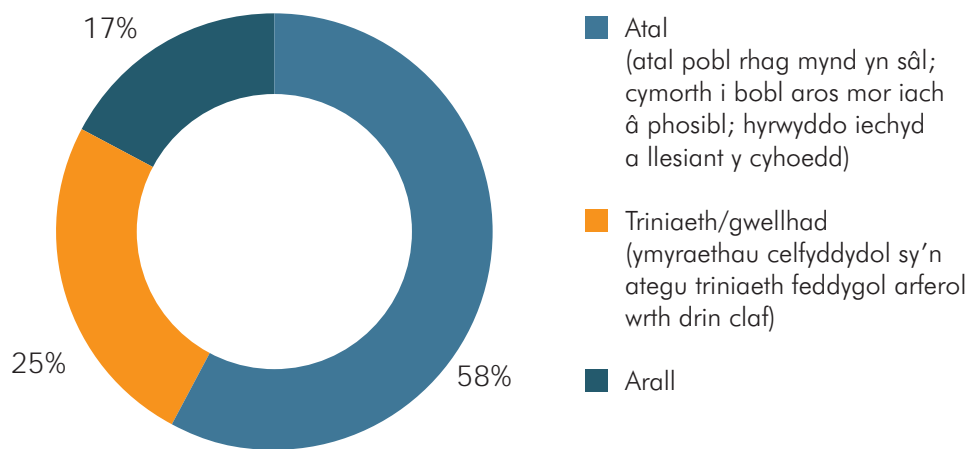
Prif ffocws y prosiect:

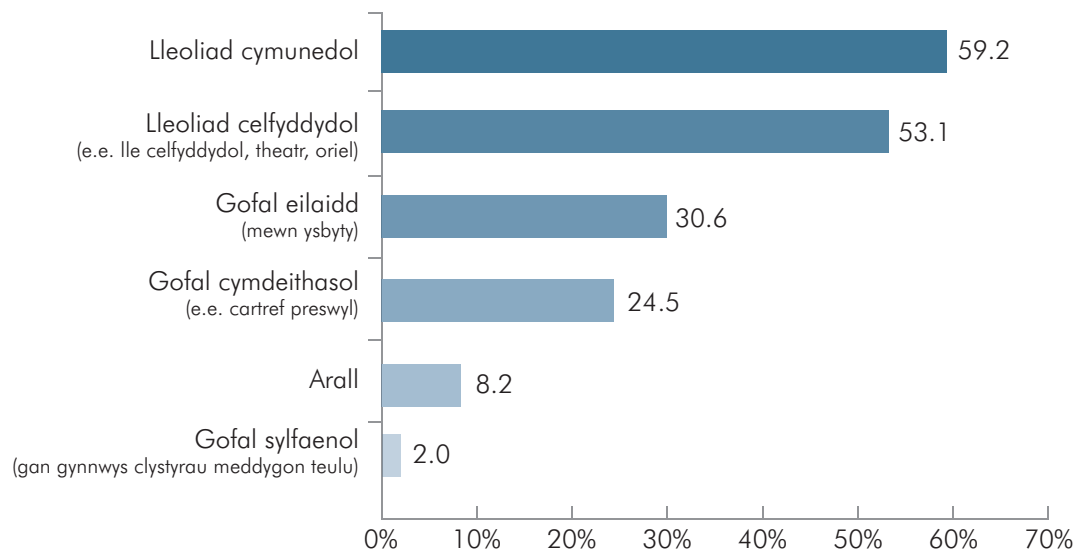
Proffil oed:

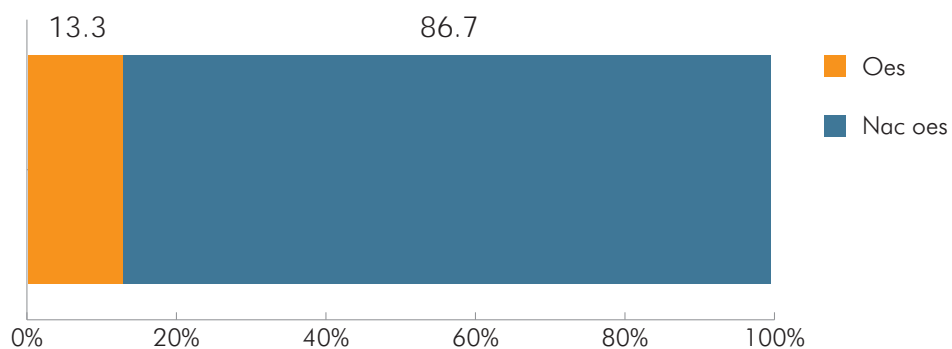
Prif ganlyniad:

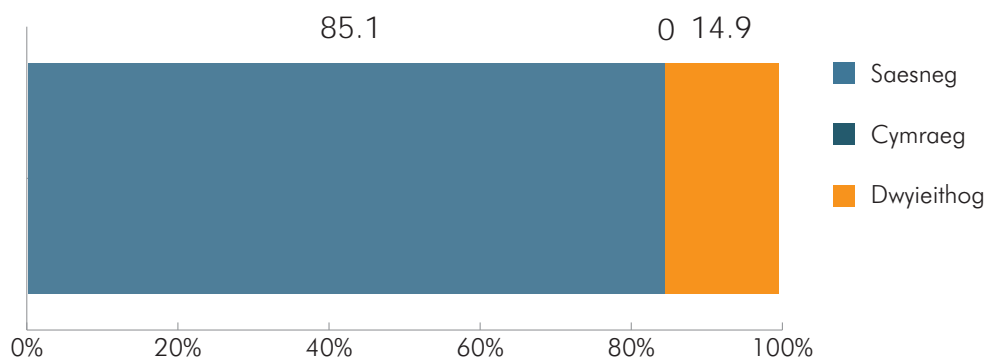
Lleoliad:

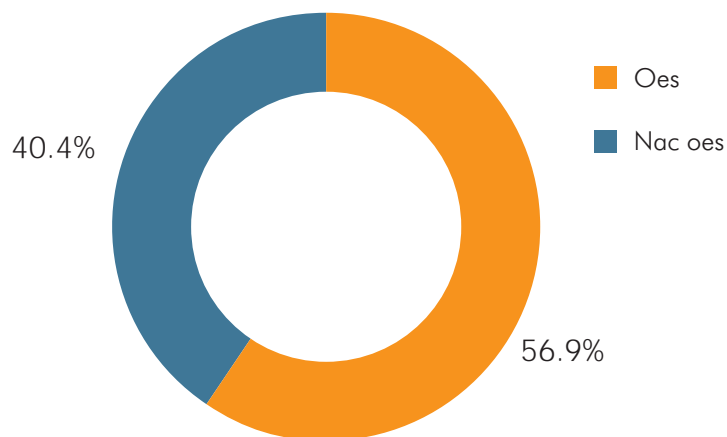
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

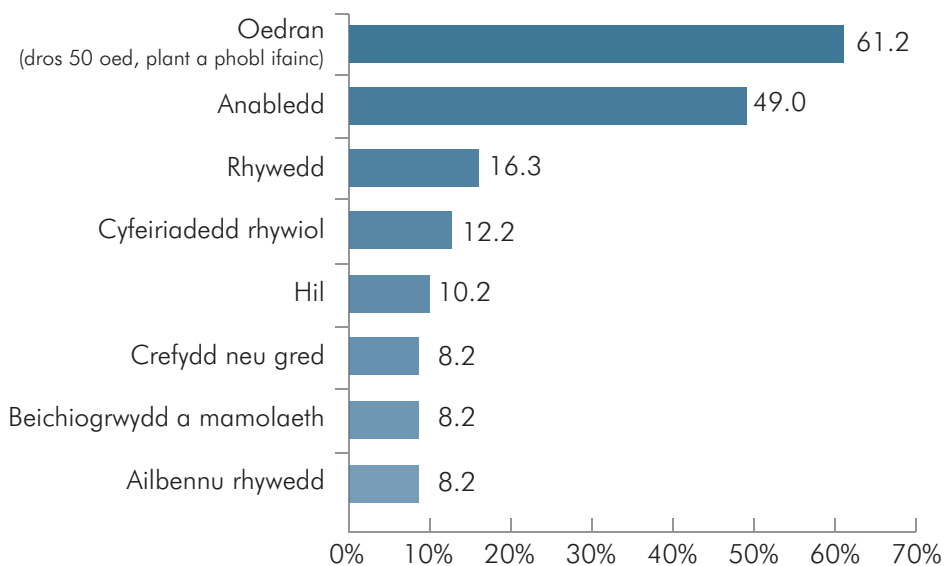
laith y prosiect:

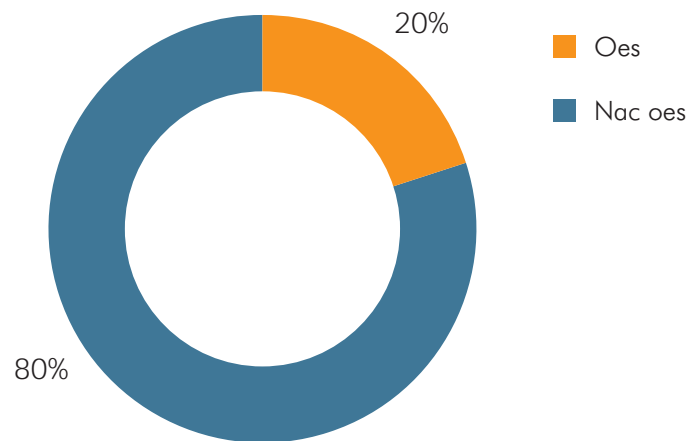
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a darged a bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf

Mae gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf yn tynnu am ei 20fed flwyddyn. Dros y ddau ddegawd diwethaf, mae cyfres o brosiectau celf gyhoeddus yn gysylltiedig â datblygiadau cyfalaf wedi trawsnewid nifer o safleoedd yng Nghwm Taf. Gwelwyd y camau cychwynnol ym 1998, wrth i Ysbyty Brenhinol Morgannwg gael ei ddatblygu yn Llantrisant. Datblygodd Ymddiriedolaeth GIG Pontypridd a'r Rhondda, fel yr oedd bryd hynny, Strategaeth Celf Gyhoeddus (gyda Chywaith Cymru) a chychwynnwyd ar raglen Artist Preswyl yn 2002 (gyda grant 3 blynedd gan Gyngor y Celfyddydau).

Ers hynny, bu celf gyhoeddus yn rhan amlwg o waith adeiladu cyfalaf allweddol yn Ysbyty Cwm Rhondda yn Llwynypia; Ysbyty Cwm Cynon yn Aberpennar a Pharc Iechyd Keir Hardie ym Merthyr Tydfil. Datblygodd rhaglen o arddangosfeydd a phrosiectau celfyddydol cyfranogol ochr yn ochr â hyn.

Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Ar hyn o bryd, cyfrifoldeb y [Tîm Cynllunio a Phartneriaethau](#) yw'r Celfyddydau ac Iechyd, gan adrodd i Ruth Treharne (Cyfarwyddwr Cynllunio a Pherfformiad a'r Dirprwy Brif Weithredwr).

Staffio

Bu [Heather Parnell](#), Artist Preswyl, yn gweithio ym Mwrdd Iechyd Cwm Taf ers 2002, ac yn ystod y cyfnod hwn bu'n ymwneud â'r rhan fwyaf o brif gynlluniau celf gyhoeddus y Bwrdd Iechyd, ac yn cyflawni neu'n hwyluso llawer o brosiectau llai. A hithau'n artist gwledol a darlithydd profiadol, mae Heather ar hyn o bryd yn gweithio'n llawrydd am un diwrnod yr wythnos (swydd a ariannir ar hyn o bryd drwy gyllideb yr Adran Gyfleusterau) ac yn adrodd i Grŵp Llywio'r Celfyddydau.

O 1998, bu [Garry Bater](#), Rheolwr Prosiect Cynllunio Cyfalaf, yn darparu'r cyswllt hanfodol rhwng y Bwrdd Iechyd a phartneriaid allanol i integreiddio cynlluniau celf gyhoeddus yn eu rhaglenni adeiladau newydd. Pan ymddeolodd ym mis Gorffennaf 2017, trosglwyddwyd y rôl i [Ian Phillips](#), Rheolwr Prosiect.

Yn ddiweddar, mae dau aelod arall o staff wedi dechrau ymwneud â datblygu a chydlynu'r cynlluniau mewn perthynas â'r Celfyddydau ac Iechyd yng Nghwm Taf fel rhan o'u gwaith ehangach yn y Gyfarwyddiaeth Cynllunio a Phartneriaethau:

[Rhian Webber](#), Rheolwr Gwella Iechyd a Lles, Cynllunio a Phartneriaethau
[Amy Lewis](#), Rheolwr Gwella Iechyd a Lles, Cynllunio a Phartneriaethau

Strategaeth

Mae Cwm Taf yn y broses o ddatblygu Strategaeth newydd i'r Celfyddydau, lechyd a Lles.

Lluniwyd Strategaeth gyntaf y Celfyddydau gan Ymddiriedolaeth GIG Pontypridd a'r Rhondda yn 2002, a chafod ei hysgrifennu i gyd-fynd â datblygiad cyfalaf Ysbyty Brenhinol Morgannwg. Canolbwyntiai'r strategaeth ar ddarparu amgylchedd cadarnhaol, atgyfnerthu hunaniaeth a nodweddion unigryw lleol, creu synnwyr o le, a chyfrannu at lechyd a Lles. Roedd awydd i ddad-sefydliadu'r ysbyty drwy'r adeilad newydd ac ystyriwyd mai pwysig iawn oedd yr angen i gynnwys staff a chymunedau lleol yn y prosiect.

Mae strategaeth newydd y celfyddydau yng Nghwm Taf yn debygol o ymestyn y tu hwnt i ystyriaeth yr amgylchedd adeiledig er mwyn adlewyrchu'r amrywiaeth ehangach o ymyriadau celf sydd bellach yn esblygu ar draws y Bwrdd lechyd. I sbarduno'r gwaith meddwl, cynhaliwyd gweithdy yn ddiweddar gan ddwyn ynghyd 12 aelod o staff o drawstoriad o adrannau i fapio gweithgarwch presennol y Celfyddydau ac lechyd sydd ar y gweill ledled Cwm Taf a rhannu syniadau ar flaenoriaethau i'r dyfodol. Y mae synnwyr o gyffro o'r newydd ynglŷn â'r potensial i wneud mwy o ddefnydd o'r celfyddydau fel rhan o'r cynnig gofal lechyd yng Nghwm Taf a rhagwelir y bydd strategaeth newydd y Celfyddydau, lechyd a Lles yn ei lle erbyn 2018.

Bwrdd Llywio

Bu gan Gwm Taf Grŵp Llywio'r Celfyddydau ers 2002. Y mae'n cwrdd bob dau fis, a'i swyddogaeth allweddol fu cynghori a chefnogi rhaglen yr artist preswyl. Diweddarwyd y cylch gwaith yn ddiweddar a dechreuodd yr aelodaeth newid a thyfu.

Mae'r Grŵp Llywio bellach yn destun cyfnod o adolygu ac adnewyddu o dan gyd-gadeiryddiaeth ddiweddar Rhian Webber ac Amy Lewis (Rheolwyr Gwella lechyd a Lles yn y Tîm Cynllunio a Phartneriaethau). Mae diddordeb y staff a'r gefnogaeth gorfforaethol (gan gynnwys y Tîm Cyfalaf, Ystadau a Chyfleusterau a Chyfarwyddwr lechyd Meddwl, Cymunedol a Sylfaenol) yn awgrymu bod awydd go iawn i ymestyn elfennau'r celfyddydau a gynigir yng Nghwm Taf.

Mae'r aelodaeth bresennol yn cynnwys cynrychiolaeth o amryw dimau gwahanol gan gynnwys Heather Parnell (Artist Preswyl, Cyfleusterau); Russell Hoare, Cyfarwyddwr Cyfleusterau; Keith Powell, Uwch Reolwr Busnes, Gwasanaethau Cymunedol; Debbie Owen, Rheolwr Cyfathrebu; Ian Phillips, Rheolwr Prosiect Cynllunio Cyfalaf; David Moody-Jones, ymgynghorydd meddygol damweiniau ac achosion brys wedi ymddeol.

Cyllideb

Nid oes cyllideb benodol wedi'i neilltuo i weithgareddau'r Celfyddydau ac lechyd ar hyn o bryd. Caiff costau prosiectau'r Celfyddydau ac lechyd fel arfer eu talu drwy gronfeydd elusennol yr ysbyty. Cafodd gweithiau celf ar gyfer prosiectau cyfalaf mawr eu hariannu drwy gyllid loteri Cyngor Celfyddydau Cymru – % i'r Celfyddydau.

Rhaglen o Weithgareddau

Gellid dweud mai prif faes gwaith Cwm Taf hyd yma fu Celf yn yr Amgylchedd, gydag elfennau cryf o gelf gyhoeddus a chelf weledol mewn lleoliadau gofal eilaidd.

Mae rhaglenni comisiynu celf gyhoeddus mawr gyda chyfranogiad cymunedol yn rhan ohonynt wedi trawsnewid adeiladau allweddol a gwella profiad y rhai sy'n eu defnyddio, gan gynnwys ym Mharc Iechyd Kier Hardie, Ysbyty Cwm Rhondda ac Ysbyty Cwm Cynon. Mae amgylcheddau cadarnhaol, hunaniaeth leol a nodweddion unigryw yn parhau i fod yn ystyriaethau canolog. I'r diben hwn, cynhaliwyd mentrau ychwanegol ym mhob un o'r adeiladau ers iddynt ddod yn weithredol.

Sefydlwyd rhaglen o arddangosfeydd ym Mharc Iechyd Kier Hardie i fyfyrwyr meddygaeth fel ffordd i fynegi eu barn ar ofal iechyd a materion iechyd penodol. Yn ddiweddar, lansiodd Ysbyty Cwm Cynon ymateb dychmygus i dreftadaeth Gogledd Cwm Taf ar ffurf gardd o bethau cofiadwy ac mae staff Ysbyty Cwm Rhondda wedi creu cysylltiadau â theulu claf lleol sy'n artist adnabyddus, gan guradu casgliad o baentiadau i'w benthg a'i harddangos yn barhaol yn yr ysbyty.

Comisiynau Celf Gyhoeddus a Gweithiau Celf yn gysylltiedig â Phrosiectau Cyfalaf

- **Ysbyty Brenhinol Morgannwg** (1998 – 2000) : Strategaeth celf gyhoeddus Comisiynwyd Cywaith Cymru i greu celf gyhoeddus i'r Atriwm a'r Cyntedd, y Capel a'r Iardiau. Cynhaliwyd tri Cyd-breswiliad Artistiaid wedyn (Heather Parnell; Carol Hiles a Nigel Talbot) dros gyfnod 2002-2006. Yn sgil adolygiad o strategaeth y celfyddydau yn 2002, cyflwynwyd prosiectau cyfranogol gan gynnwys rhaglen o arddangosfeydd (sy'n barhaus), gweithiau celf yn nhyllau'r grisau a pherfformiadau cerdd gyda'r nos.
- **Ysbyty Cwm Rhondda**
Rhng 2007 a 2009, comisiynau cyfres o weithiau celf gyhoeddus i gyd-fynd a gwaith ailddatblygu Ysbyty Cwm Rhondda yn Llwynypia. Nododd yr ymgynghorwyr, Cywaith Cymru, garfan gref o artistiaid i greu gwaith, gan gynnwys Josh Smith (y brif fynedfa); Selina Somalia (y capel a'r marwly); Howard Bowcott (seddau'r iard); Ailsa Magnus ac Ian Randall (iard Adran y Cleifion Allanol); Heather Parnell, David Mackie ac Andrew Rowe (tyllau'r grisau) a Martin Donlin (wal wydr). Yn fwy diweddar, ac ar raddfa lai, mae arddangosfeydd celf wedi cyfoethogi coridorau Ysbyty Cwm Rhondda, yn amrywio o Baentiadau ar Natur Francis Thomas i Acrylig America ac arddangosfa o ffotograffiaeth staff.
- **Ysbyty Cwm Cynon**
Yn sgil strategaeth celf gyhoeddus 2010-2012 (yn gysylltiedig â gwaith adeiladu cyfalaf Ysbyty Cwm Cynon), gwnaed y comisiynau canlynol: Kathy Dalwood (wal yr atriwm); David Pearl (gwyr ffynnon olau); Laura Thomas (coridor y llawr daear); Pascal Dubois (pen y grisau). Celfwaith oedd yr ymgynghorwyr celf. Mewn prosiectau diweddar ar raddfa lai, canolbwyntiwyd ar y coridorau a'r ystafelloedd dydd, lle mae 29 o weithiau celf pwrpasol wedi'u harddangos gan fyfyrwyr BA Ymarfer Celf ym Mhrifysgol De Cymru. Mae prosiect treftadaeth Nigel Talbot hefyd wedi cyfoethogi coridor y llawr daear a'r iard.

- **Parc Iechyd Keir Hardie** (2012 – 2014)

Cwblhawyd y Parc Iechyd arloesol hwn ym Merthyr yn 2012, ac mae'n cynnwys rhai o'r cyfleusterau gofal iechyd mwyaf modern yng Nghymru. Mae'n cynnig model newydd o ofal iechyd, gan ddwyn ynghyd amrywiaeth eang o wasanaethau gofal sylfaenol ar gyfer iechyd, lles a gofal cymdeithasol, a'r cyfan o dan un to. Mae'n gartref i wasanaethau iechyd cymunedol a Meddyg Teulu, clinigau cleifion allanol a therapïau, yn ogystal â gwasanaethau iechyd meddwl ac anableddau dysgu. Mae'r parc hefyd yn cynnwys gwasanaethau a redir gan yr awdurdod lleol ac yn darparu sylfaen i sefydliadau'r sector gwirfoddol, gan gynnwys Cyngor ar Bopeth, Cymdeithas Alzheimer's ac Age Concern.

Comisiynwyd Heather Parnell a David Mackie i greu celf gyhoeddus ar gyfer ardal y fynedfa a gwydr y llawr cyntaf. Ers i'r adeilad hwn agor, cynhaliwyd nifer o fentrau celf ar raddfa lai, gan gynnwys cynllun prynu artistiaid a alluogodd i weithiau gan Sue Hunt, Pete Williams ac Anthony Evans fywiogi'r coridorau, yn ogystal â phrosiectau gan fyfyrwyr yng Ngholeg Merthyr a Phrifysgol De Cymru, ac arddangosfa o ffotograffiaeth gan staff, ac ail-leoli gwaith gwydr lliw o Ysbyty Santes Tudful.

Bu ymrwymiad i gynnwys staff yn y gwaith o gyd-guradu'r amgylchedd yn ganolog i lwyddiant ymagwedd Cwm Taf at gelf gyhoeddus. Er enghraifft, mae'r cynllun prynu lluniau yn golygu bod staff yr ysbyty'n ymweld â stiwdios artistiaid i ddewis y gweithiau celf. Mae cystadleuaeth gelf flynyddol y staff hefyd yn dathlu creadigrwydd y staff, gyda'r adran ystadau yn darparu cefnogaeth amhrisiadwy wrth gynnal arddangosfeydd.

Prosiectau cyfranogol:

Er mai celf gyhoeddus fu'r elfen amlycaf o waith y Celfyddydau ac Iechyd yng Nghwm Taf, yn ddiweddar cynhaliwyd nifer o brosiectau cyfranogol gan ehangu'r hyn a gynigir.

Bu **Eich Meddyginiaeth Eich Iechyd** yn rhaglen addysg iechyd cyhoeddus flaenllaw yng Nghwm Taf. Gan gychwyn yn 2015, y mae wedi parhau i fynd o nerth i nerth. Dan arweiniad Alison Warner, Fferylliaeth, a'r artist Nancy Evans (o Artis Cymuned i gychwyn) bu'r prosiect yn gweithio gyda 7 o ysgolion cynradd gan ddefnyddio celf fel ffordd i addysgu'r plant am ddefnyddio meddyginiaeth yn ddiogel. Creodd y disgyblion faneri o decstilau a chynhaliwyd ymgyrch bosteri i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd. Denodd y prosiect sylw a chefnogaeth Llywodraeth Cymru yn ogystal â chyrff addysg, fferylliaeth ac iechyd y cyhoedd.

Get up and Dance – dyma fenter a arweiniwyd gan Therapi Galwedigaethol / Iechyd Galwedigaethol yn Ysbyty Dewi Sant sy'n annog staff i godi a dawnio bob 4 awr.

Roedd y gweithdy mapio diweddar yng Nghwm Taf yn gyfle i staff ddysgu am brosiectau blaenorol o bwys ym maes y Celfyddydau ac Iechyd yn ogystal â nodi meysydd gwaith presennol y gellir adeiladu arnynt.

Mae'r rhain yn cynnwys:

- Llyfrau cof ac ipads yn cael eu defnyddio ar wardiau dementia yng Nghanolfan Dementia Ysbyty George Thomas yn Nhreorci
- Grwp ffotograffiaeth pobl ifanc
- Grwpiau ysgrifennu a grwpiau iechyd meddwl
- Côr staff
- Prosiect mosaig
- Stondinau crefftau misol
- Cynlluniau ymgyfeillio ar wardiau
- Arwyddion canfod ffordd
- Gweithgareddau creadigol, perfformiadau a chyngherddau wedi'u cynnal gan grwpiau gwirfoddol lleol

Partneriaethau

Mae gan Gwm Taf gysylltiadau cryf â phartneriaid addysg uwch, gan gynnwys myfyrwyr Prifysgol De Cymru, myfyrwyr BTEC yng Ngholeg Merthyr, a myfyrwyr Meddygaeth Prifysgol Caerdydd sy'n hyfforddi yn y ganolfan academaidd ym Mharc Iechyd Kier Hardie.

Mae Tîm Datblygu'r Celfyddydau yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – Caroline O'Neill ac Anne Hayes – hefyd yn bartneriaid pwysig mewn perthynas â'r Celfyddydau ac Iechyd.

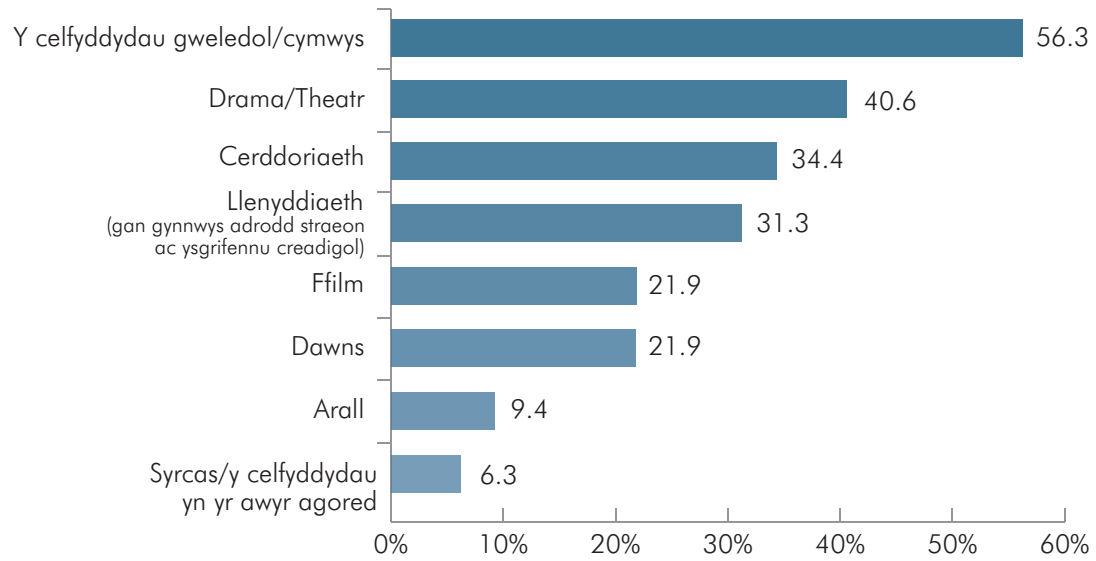
Heriau

- Amser a chapasiti cyfyngedig i dyfu'r gwaith
- Cyfyngiadau cyllido
- Codi proffil Bwrdd Llywio'r Celfyddydau oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd a denu mwy o gefnogaeth gorfforaethol

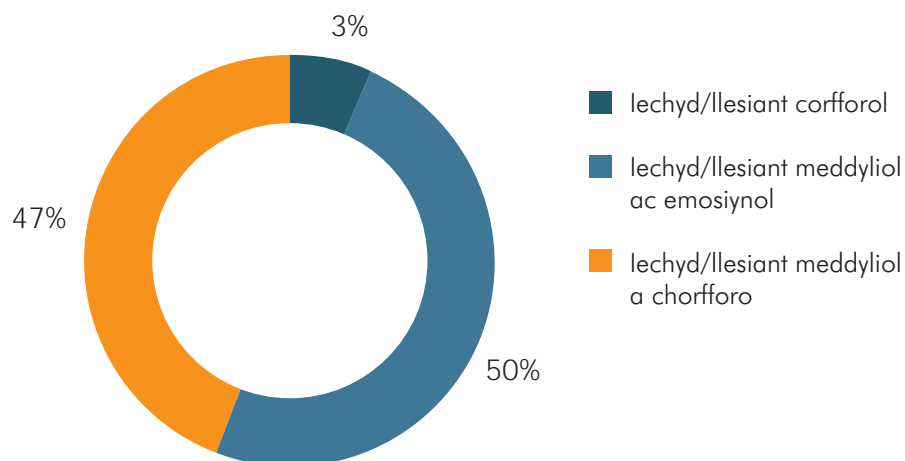
Dolenni ar y we

Hafan Cwm Taf <http://cwmtaf.wales/>
[Parc Iechyd Prifysgol Keir Hardie](#)

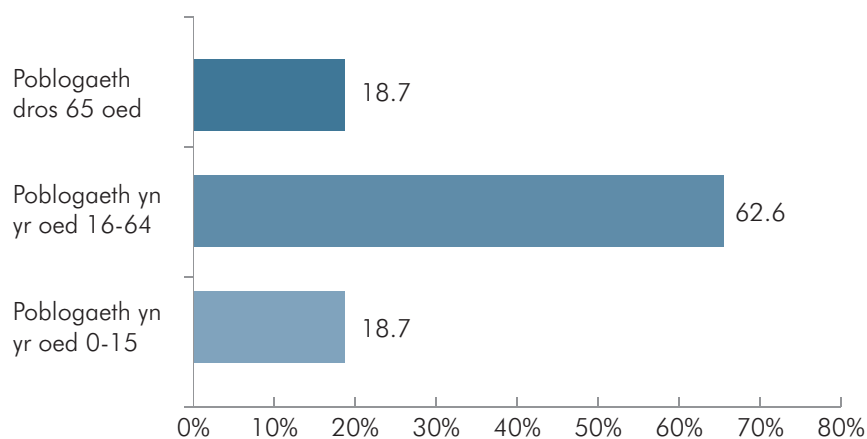
Celfyddyd:

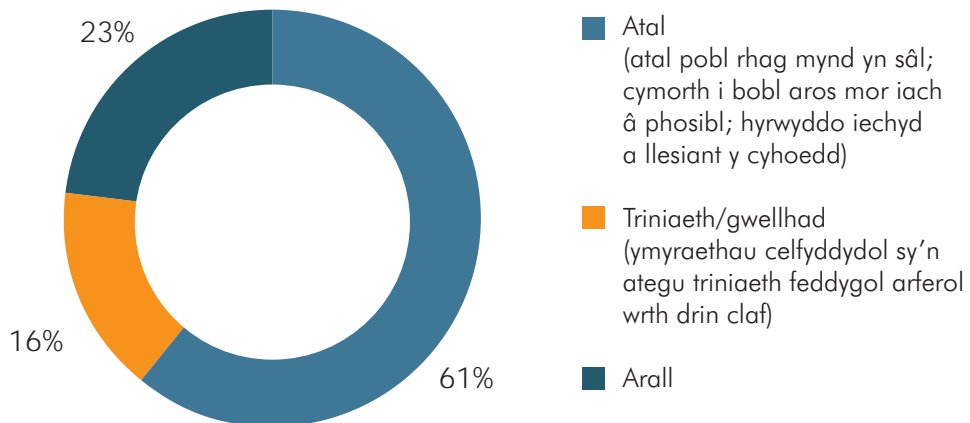
Prif ffocws y prosiect:

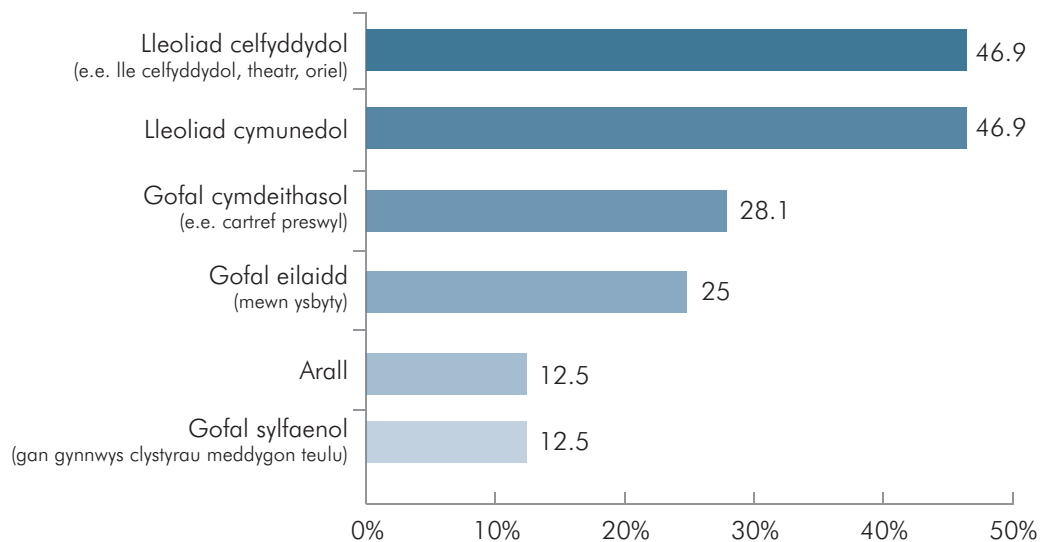
Proffil oed:

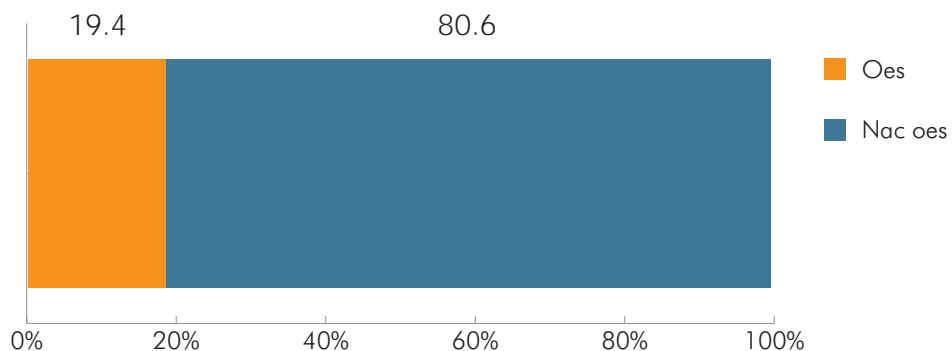
Prif ganlyniad:

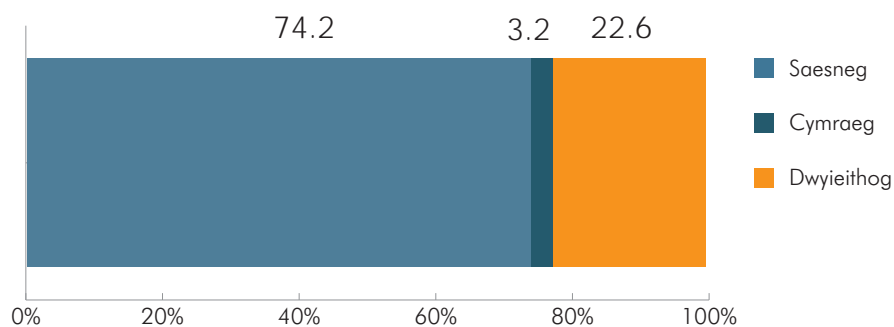
Lleoliad:

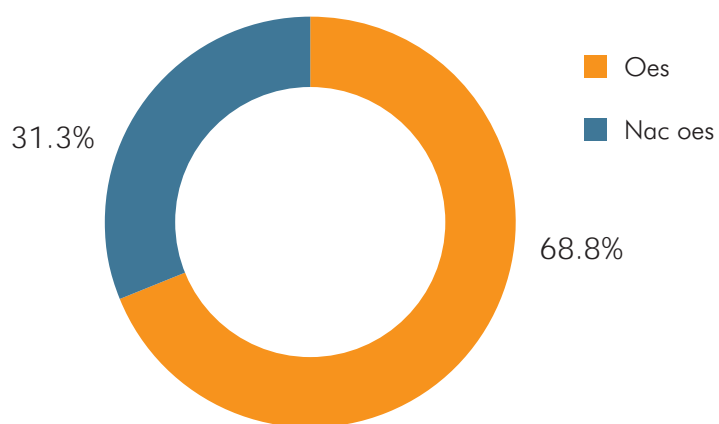
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

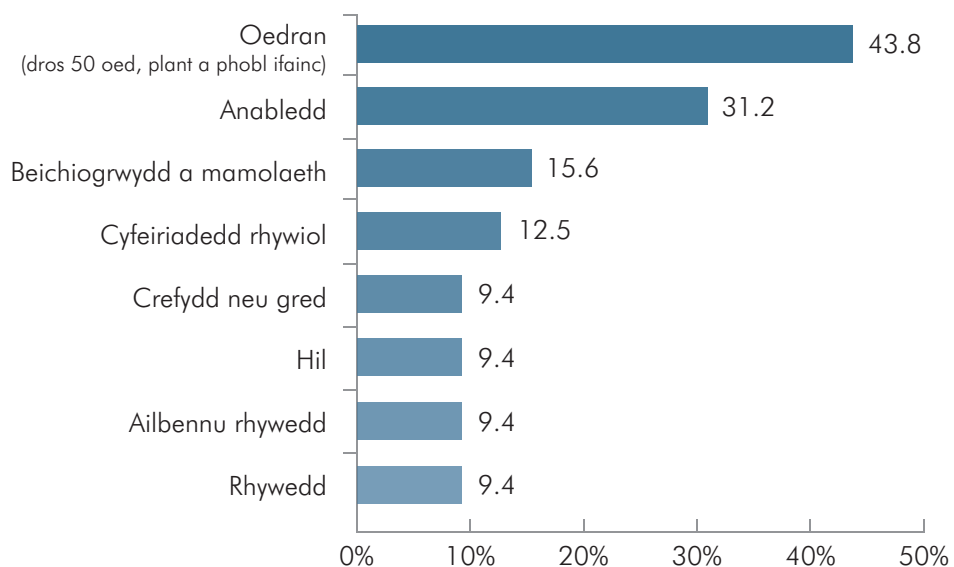
laith y prosiect:

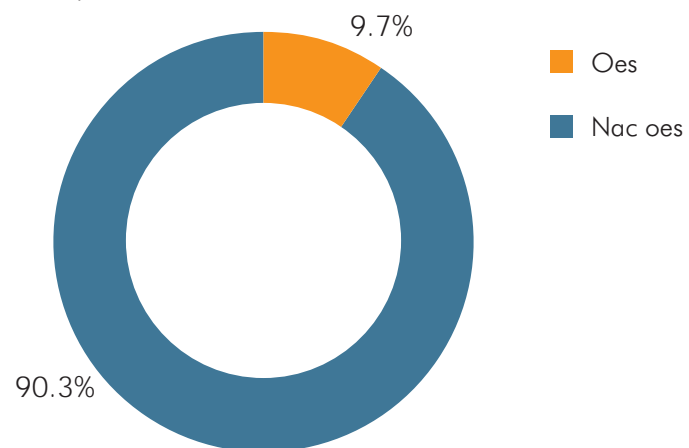
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a darged a bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Ar hyn o bryd, nid oes adran wedi'i dynodi i arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd yn y Bwrdd Iechyd.

Staff allweddol

Er nad oes gan Hywel Dda Gydlynnydd ar gyfer y Celfyddydau ac Iechyd, mae amryw gydweithwyr yn datblygu'r gwaith yn y maes hwn fel rhan o gylch gwaith ehangach (gweler isod). [Will Oliver](#), [Cyfarwyddwr Cynorthwyol, Therapiau a Gwyddor Iechyd \(Gweithlu, Addysg a Hyfforddiant\)](#) sy'n gweithredu'n gyswllt â'r Bwrdd Iechyd ar hyn o bryd. Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda'n cyflogi dau Therapydd Celf penodol ar hyn o bryd.

[Gudrun Jones](#), Therapydd Celf, Gofal Lliniarol

[Phil McFadden](#), Therapydd Celf, yn darparu gwasanaeth Seicotherapi Therapi Celf ar draws amrywiaeth o grwpiau o gleientiaid, gan gynnwys rhai sydd â seicosis.

[Mandy Rayani](#), Dyfarwyddwr Nyrsio, Ansawdd a Phrofiad Cleifion Yn ddiweddar, bu iddi gyfarfod â chydweithwyr yn Arts Care Gofal Celf i ddechrau archwilio meysydd o gydweithio posibl ar draws y Celfyddydau ac Iechyd.

Yn ddiweddar, penodwyd [Alison Steere](#) ar un flwyddyn o gontract gan Hywel Dda i weithio 4 diwrnod yr wythnos fel Gweinyddydd Canolfan ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Academaidd Cydweithredol Gorllewin Cymru (menter wedi'i chyd-ariannu rhwng Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant a'r Bwrdd Iechyd).

A hithau'n gweithio'n bennaf o gampws y Drindod Dewi Sant yng Nghaerfyrddin, rôl Alison yw cydlynu a chynnal y cyfathrebu rhwngartneriaid sylfaenol y Bwrdd Iechyd a grŵp y Brifysgol (yn ogystal â sefydliadau addysg uwch ac addysg bellach eraill yn y rhanbarth); diwydiannau gofal iechyd; y trydydd sector; ymchwilwyr gofal iechyd a chymdeithasol a phartneriaeth dysgu rhanbarthol de-orllewin a chanolbarth Cymru. Bydd tasgau'n cynnwys sefydlu, hyrwyddo a chynnal rhwydweithiau rhwng y rhanddeiliaid allweddol yn ogystal â datblygu cronfa ddata i gofnodi a chynnal proffil rhanbarthol o weithgareddau ymchwil a meysydd o ddiddordeb.

Nod y Gweinyddydd yw cyfrannu at adeiladu diwylliant o bartneriaeth a chydweithio drwy ddarparu cyngor ar gyfeiriad strategol iartneriaid canolfan gydweithredol iechyd academiaidd gorllewin Cymru. Un elfen o'r gwaith fydd gwaith ymchwil ym maes y celfyddydau ac iechyd. Gan weithio ar draws Sir Gaerfyrddin, Ceredigion a Sir Benfro, bydd Alison yn broceru partneriaethau ledled rhanbarth Hywel Dda (yn ychwanegol at greu cyswllt â Phrifysgol Abertawe), gan sefydlu a hyrwyddo rhwydweithiau gyda rhanddeiliaid allweddol.

Mae rôl Gweinyddydd y Ganolfan yn canolbwyntio ar dair prif flaenoriaeth waith: y Celfyddydau ac Iechyd, Un Iechyd (iechyd y boblogaeth a'r blaned) a gweithgareddau treialon masnachol.

Strategaeth

Er nad oes gan Hywel Dda strategaeth yn ei lle ar gyfer y Celfyddydau ac Iechyd, caiff cyfarfod ei gynnal ym mis Tachwedd 2017 i ddwyn ynghyd y bobl allweddol sy'n gweithio yn y maes hwn i archwilio'r camau cyntaf wrth symud tuag at strategaeth.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn cydnabod y gall y Celfyddydau gael effaith ar iechyd a lles, wrth i gleifion ymgysylltu'n weithredol â'r celfyddydau, a thrwy ddefnyddio'r Celfyddydau a Dylunio i ddylanwadu ar amgylcheddau clinigol. Un enghraifft o hyn yw astudiaeth PhD yn y Celfyddydau Cain sy'n edrych ar effaith dyluniad yr amgylchedd er mwyn helpu i'w wella.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn awyddus i sicrhau y caiff unrhyw gyfraniad at y Celfyddydau Mewn Iechyd a Lles ei arwain gan y sylfaen dystiolaeth a bod modd dangos gwelliant gweladwy ym mhrofiad cleifion. Croesawa a chefnoga'r memorandwm cyd-ddealltwriaeth diweddar rhwng Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn y GIG.

Cyllideb

Nid oes cyllideb benodol i waith y Celfyddydau ac Iechyd ar hyn o bryd ond mae'r Bwrdd Iechyd ar waith ag adolygu ei ddefnydd o gronfeydd elusennol i gefnogi agenda'r Celfyddydau Mewn Iechyd.

Amrywiaeth o weithgareddau

Ym mis Mai 2017, bu i'r Bwrdd Iechyd a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant gyd-gynnal digwyddiad o'r enw Iechyd Da Cymru: Symposiwm y Celfyddydau ar gyfer Iechyd a Lles. Roedd hyn yn dwyn ynghyd ymarferwyr a defnyddwyr y Celfyddydau Mewn Iechyd, yn lleol a chenedlaethol, i rannu eu profiadau mewn amgylchedd academiaidd wedi arwain gan ymchwil.

[Iechyd Da Cymru: Rhaglen a Chyflwyniadau](#)

Caiff y celfyddydau eu defnyddio gan y Tim Therapi Celf yn ei ymyriadau arbenigol:

- **Gofal Lliniarol.** Bu'r gwasanaeth hwn ar flaen y gad o ran ymchwil a datblygu ym maes Therapi Celf ar gyfer pobl sydd â system imiwnedd wan, gan ddefnyddio technoleg deleiechyd
- **Seicotherapi** – gydag amrywiaeth o grwpiau o gleientiaid gan gynnwys rhai sydd â seicosis. Mae'r gwasanaeth Seicotherapi Therapi Celf hwn yn faes arall o ymchwil a chymhwyso ymchwil

Mae'r ddau Therapydd Celf yn weithredol ym maes ymchwil, wedi cyhoeddi gwaith, ac yn cyfarfod yn rheolaidd â chydweithwyr i rannu syniadau a phrofiad drwy Fforwm Cynghorol Therapi Cerdd Cymru.

Mae [Gwasanaeth Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu](#) Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda hefyd yn comisiynu nifer o sefydliadau'r trydydd sector (gan gynnwys Hafel, MIND Cymru, Arts Care Gofal Celf). Mae eu gwaith yn cynnwys mynediad at weithgareddau'r celfyddydau.

Hefyd, mae [Therapyddion Galwedigaethol](#) y Bwrdd Iechyd yn gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau lleol y trydydd sector, gan gyfeirio a chynorthwyo pobl i ymgysylltu â'r celfyddydau i gefnogi eu hiechyd a'u lles. Er enghraifft, LINKS, HUTS, Mensheds a Chôr y Gymdeithas Strôc.

Mae prosiect celf yn seiliedig yn [Oriol VC](#), Sir Benfro, hefyd, sy'n cynorthwyo amrywiaeth eang o grwpiau o gleientiaid. Dyfarnwyd cyllid iddo drwy grantiau bach gan y Gronfa Gomisiynu Integredig.

[Rhagnodwyr Cymdeithasol \(SPICE\)](#) – yn gysylltiedig â meddygfeydd Meddygon Teulu – yn creu cysylltiadau â chyfleoedd celfyddydol cyfranogol lleol i ymgysylltu â chleifion yn unol â'u dewisiadau unigol.

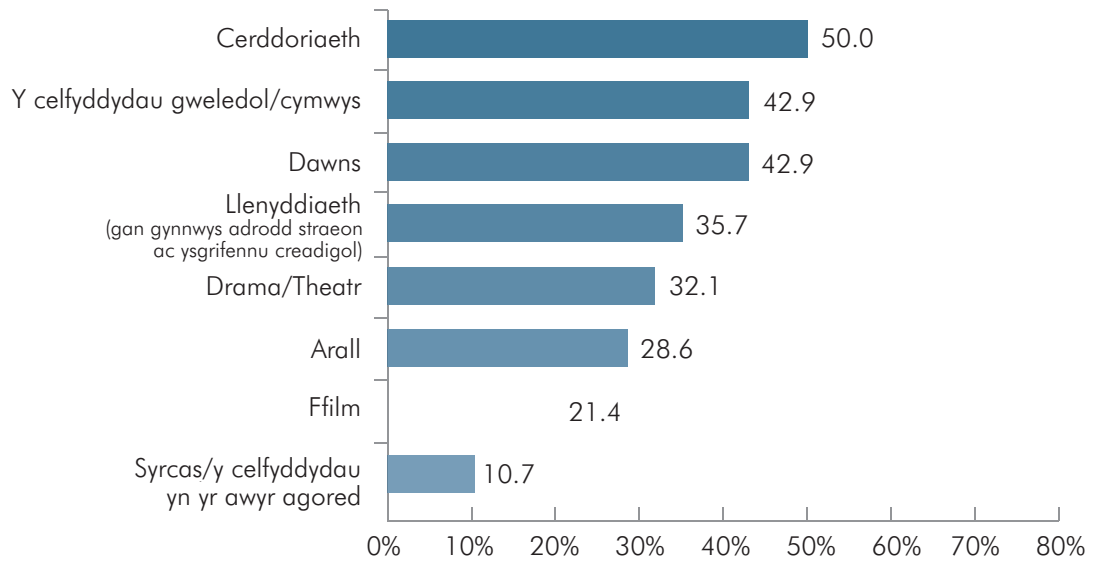
Heriau

- Gall ymgysylltiad â'r celfyddydau gael ei gyfyngu gan drefniadau llywodraethu ansicr a threfniadau cyllido tymor byr. Byddai fframwaith strategol i Gymru ar y Celfyddydau ac Iechyd yn cael ei groesawu i greu strwythur ac annog mwy o ymgysylltiad.
- Mae angen i unrhyw fframwaith gynnwys cysylltiadau clir â'r sector Addysg Uwch, am fod y profiad yn Hywel Dda yn awgrymu bod ein Prifysgolion partner yn adnodd unigryw a hanfodol i helpu i sbarduno'r datblygiad academiaidd a'r sylfaen dystiolaeth sydd eu hangen i gyfiawnhau ymrwymadau ariannol i'r Celfyddydau Mewn Iechyd (a lles).

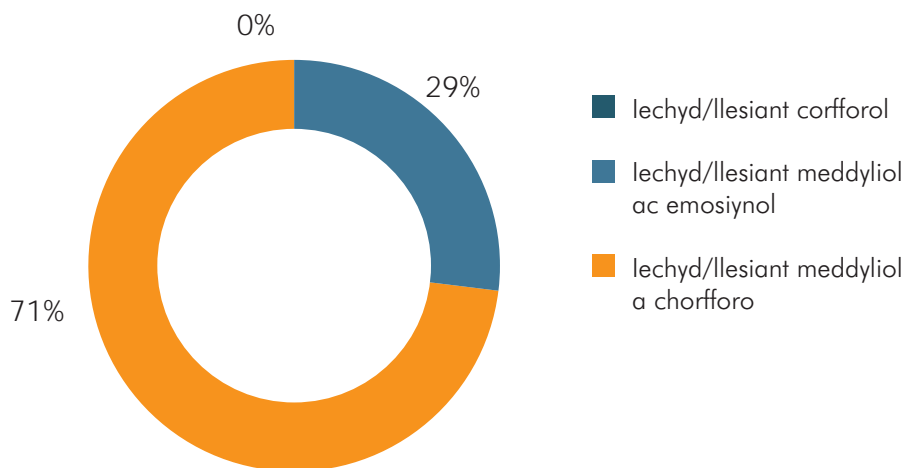
Dolenni ar y we

[Hafan Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda](#)

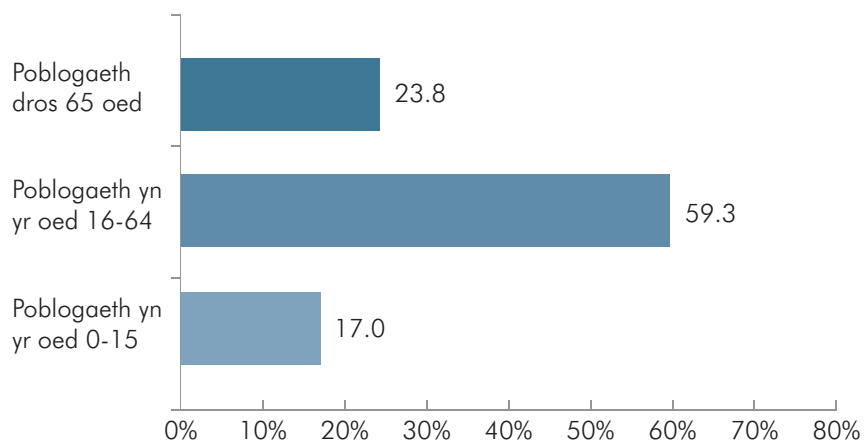
Celfyddyd:

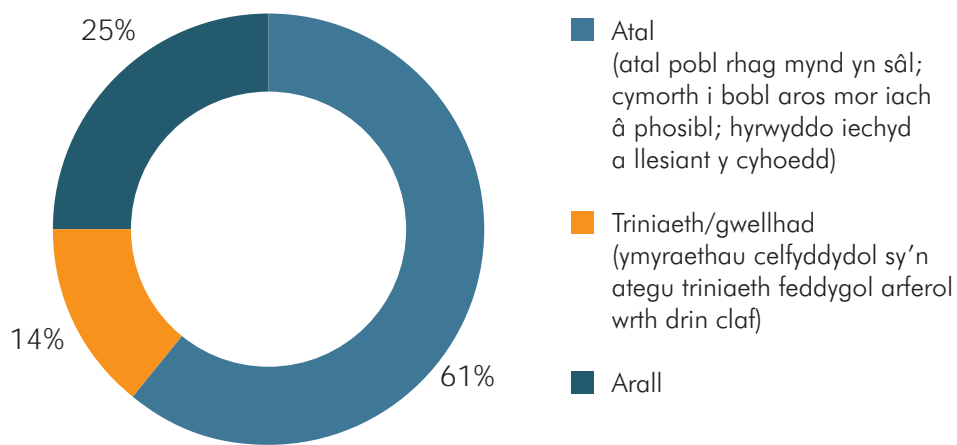
Prif ffocws y prosiect:

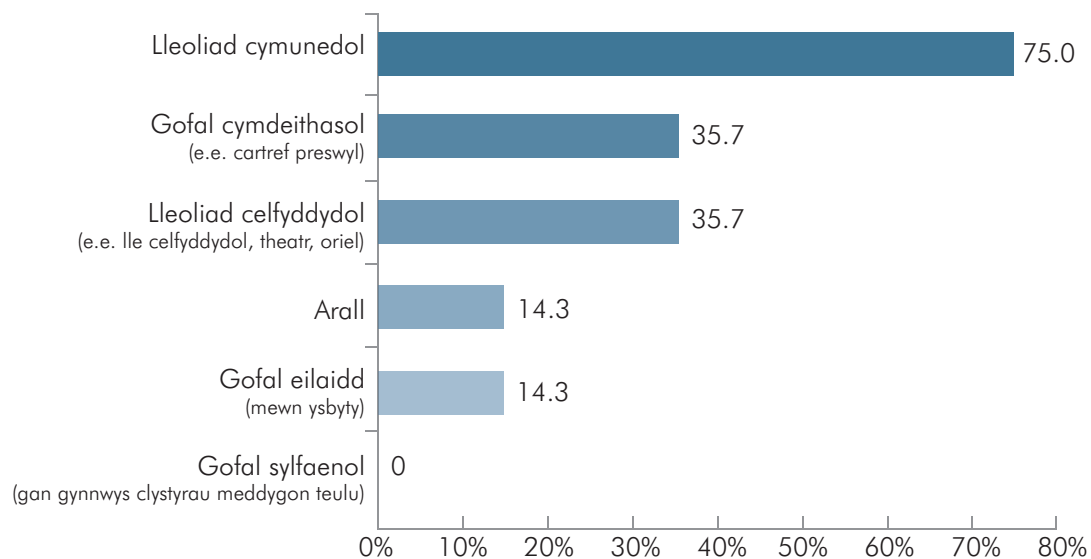
Proffil oed:

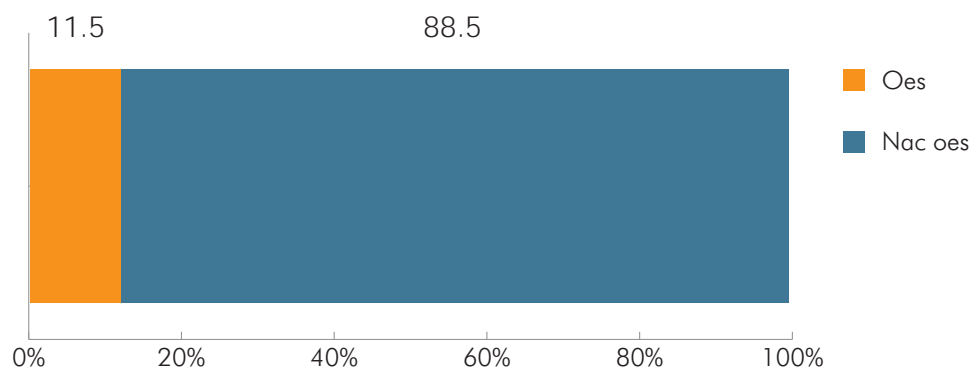
Prif ganlyniad:

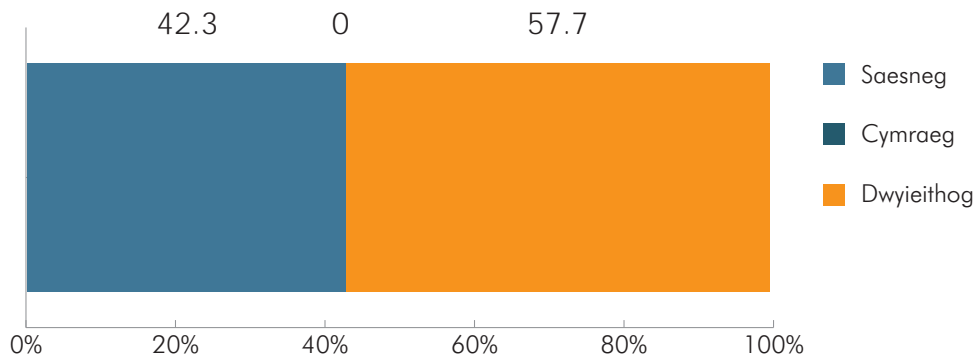
Lleoliad:

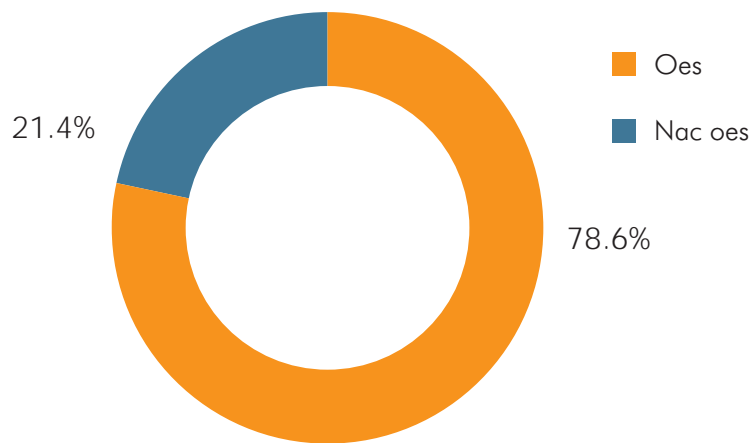
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

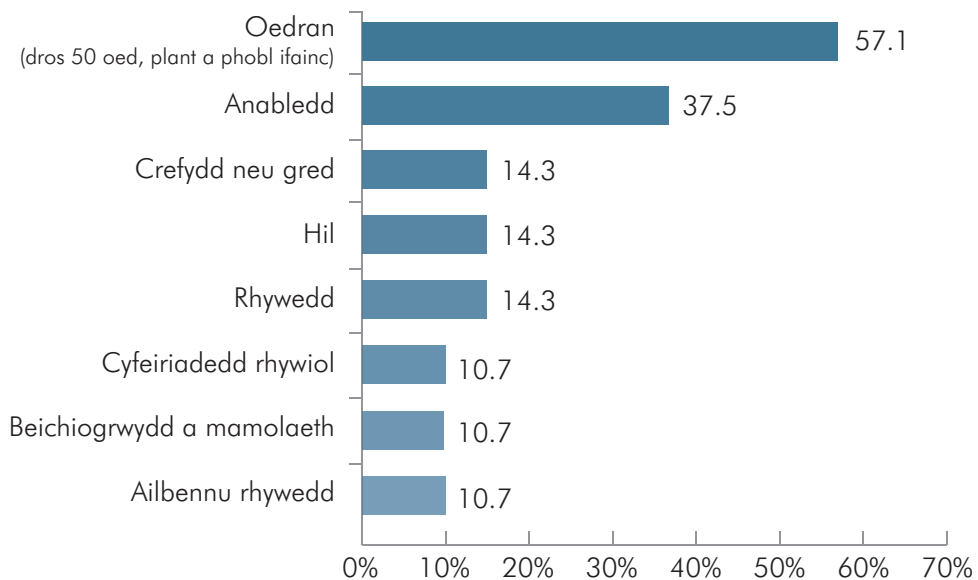
laith y prosiect:

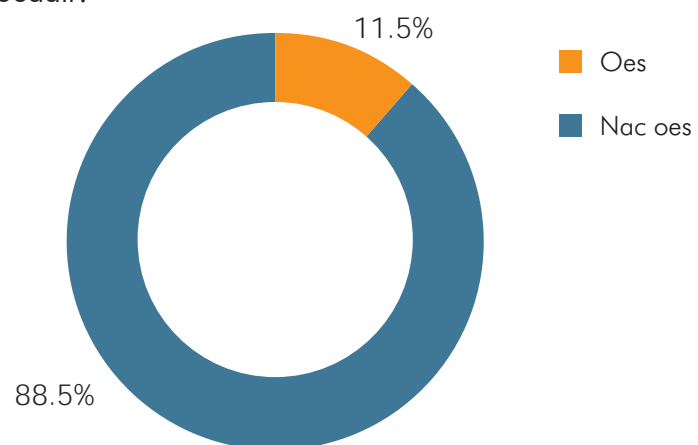
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a darged a bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

Bwrdd Iechyd Addysgu Powys

Adran sy'n arwain ar y Celfyddydau ac Iechyd

Nid oes arweinydd penodol i'r Celfyddydau ac Iechyd oddi mewn i'r Bwrdd Iechyd.

Staff Allweddol

Er nad oes Cydlynnydd i'r Celfyddydau ac Iechyd fel y cyfryw, bu'r staff canlynol yn ymwneud ag amryw brosiectau'n gysylltiedig â'r Celfyddydau ac Iechyd.

Louisa Kerr (Swyddog Prosiect a Phartneriaeth Iechyd Meddwl Powys)

Sophia Bird, Prif Arbenigwr Hyrwyddo Iechyd, Tîm Iechyd Cyhoeddus Powys, Ysbyty Bronllys

Anya Pinhorn, Brecon Rehab, Gwasanaethau Oedolion Hŷn, Ysbyty Cymunedol Ystradgynlais

Yn ychwanegol, mae'r **Adran Iechyd Meddwl** cyn comisiynu tiwtor Celf/Cerameg i gynnal sesiynau stiwdio wythnosol i gleifion mewnol ar ward Iechyd meddwl oedolion. Y mae hefyd yn cyflogi **Therapyddion Galwedigaethol** ar wardiau cleifion mewnol, a rhan o'u gwaith hwythau yw gweithgareddau celf a chrefft gyda'r cleifion. Mae **gwirfoddolwyr** hefyd yn cynnal sesiynau cerdd rheolaidd (canu i'r ymennydd) ar wardiau Oedolion Hŷn.

Strategaeth

Ar hyn o bryd, nid oes gan Fwrdd Iechyd Addysgu Powys Strategaeth Iechyd a Diogelwch yn ei lle, er bod cyfleoedd i ymgysylltu â'r celfyddydau yn dechrau dod i'r amlwg drwy ffrwd waith rhagnodi cymdeithasol oddi mewn i ofal sylfaenol.

Bwrdd Llywio

Ar hyn o bryd, nid oes Bwrdd Llywio ar gyfer y Celfyddydau ac Iechyd ym Mwrdd Iechyd Addysgu Powys.

Cyllideb

Nid oes cyllideb benodol ar gyfer gwaith y Celfyddydau ac Iechyd ar hyn o bryd. Er hyn, oddi mewn i Iechyd Meddwl, mae Therapyddion Galwedigaethol yn derbyn cyllid craidd a chaiff gweithdai cerdd a chelf eu cyllido o gronfeydd elusenol.

Amrywiaeth o weithgareddau

Mae'r prosiectau y mae Bwrdd Iechyd Addysgu Powys yn eu hyrwyddo ym maes y Celfyddydau ac Iechyd yn dueddol o gael eu gyrru gan flaenoriaethau adrannol (yn hytrach nag unrhyw strategaeth drosfwaol) ac yn aml yn deillio o frwdfrydedd a diddordeb proffesiynol cydweithwyr unigol. Mae enghreifftiau o brosiectau llwyddiannus diweddar wedi'u hamlinellu isod:

Nodi Amser: datblygu gofodau gwyrdd ar safle Ysbyty Bronllys (2013)

Fel rhan o'r prosiect hwn, bu cydweithwyr o lechyd Cyhoeddus (Sophia Bird) ac lechyd Meddwl (Louisa Kerr a Tania Dolley) yn gweithio mewn partneriaeth â Chyn-aelodau'r Lluoedd Arfog, cerflunydd (Rebecca Buck) ac ysgolion lleol i greu llwybr hygrych yn y coed i ganiatáu i gleifion, staff ac ymwelwyr gael amser tawel yn y coetir aeddfed wrth ymyl Ysbyty Bronllys.

Nod y prosiect oedd hybu cydlynid cymunedol a gwella ansawdd bywyd pobl, ac o ganlyniad crëwyd:

- Llwybr newydd sy'n addas i gadair olwyn drwy'r goedwig o fwtsias y gog, yn cynnwys cerflun wedi'i gomisiynu'n arbennig i ddathlu'r Cyn-filwyr a'r Lluoedd Arfog
- Gardd therapi awyr agored sy'n addas i gadair olwyn

Mae Ysbyty Cymunedol Bronllys yn safle maes glas mawr ym Mannau Brycheiniog, ardal a ddefnyddir yn rheolaidd gan y Lluoedd Arfog. Yn 2013, gan adeiladu ar ymgynghoriad cymunedol, dyfarnwyd Grant Cyfamod y Weinyddiaeth Amddiffyn o £21,000 i ddatblygu gofodau therapi awyr agored i gyn-filwyr a chleifion eraill Ysbyty Bronllys.

Gan adeiladu ar waith ymchwil sy'n dangos manteision therapi garddwriaethol i gyn-filwyr, (Atkinson:2009)¹ ffurfiwyd gweithgor yn cynnwys cyn-filwyr lleol, Cymoedd Gwyrdd CIC, Ystadau Bwrdd Iechyd Addysgu Powys, The Abandoned Soldier Project (TAS, sefydliad cymorth) ac Iechyd y Cyhoedd. Cyn-filwr a ddyluniodd yr ardd a'r llwybr drwy'r goedwig, a gweithredwyd ar y cynlluniau gan gyn-filwyr lleol.

Ochr yn ochr â hyn, gwahoddwyd disgyblion o Ysgol Iau Mount Street, Aberhonddu, ac Ysgol Uwchradd Llandrindod, dan arweiniad y cerflunydd, Rebecca Buck, i greu delweddau i gynrychioli'r cyswllt â'r Lluoedd Arfog. Mae'r cerflun a ddeilliodd o hyn wedi'i ysbrydoli gan y gweithdai, ac mae gwaith y plant yn ffurfio mosaig sydd wedi'i osod yn y cerflun ac o'i amgylch. Hefyd, comisiynwyd cerddi ar gyfer y llwybr cerdded gan y beirdd Emma Van Woerkom a Mark Christmas.

Mae prosiect Nodi Amser wedi cynyddu mynediad at ofodau gwyrdd yr ysbyty, ac yn ôl tystiolaeth anecdotaidd ac arolwg anffurfiol, y mae wedi arwain at ryw faint o newid ymddygiad gyda nifer gynyddol o gleifion, ymwelwyr a staff yn defnyddio'r llwybr.

¹ Atkinson, J (2009) An evaluation of the gardening leave project for ex-military personnel with PTSD and other combat-related mental health problems, Sefydliad Pears

Cerflun Marking Time gan Rebecca Buck yn Ysbyty Bronllys. Llun gan Ann Dierikx

Bu [Hwyl](#) – prosiect partneriaeth a oedd yn cynnwys Ysbyty Coffa Rhyfel Aberhonddu, Arts Alive Cymru, a Materion Dementia ym Mhowys – yn rhedeg am 18 wythnos o fis Hydref 2016 i fis Mawrth 2017. Gyda'r nod o leihau arwahanrwydd cymdeithasol, gwella lles a mwynhad yn ogystal â chyfathrebu a rhyngweithio, cynhaliwyd cyfres o sesiynau celf 90 munud i gleifion hŷn a'u teuluoedd, gofalwyr a staff y wardiau, yn Ystafelloedd Dydd Wardiau Epynt a'r Bannau.

Cydlynwyd y prosiect gan artist arweiniol, Tessa Waite, a rhoddai i'r cleifion gyflwyniad i amrywiaeth o weithgareddau gan gynnwys creu cerddoriaeth, symud, canu, dwyn atgofion, barddoniaeth, y celfyddydau gweledol a chrefftiau. Y tîm creadigol oedd Graham Harthill (bardd), Sarah Harman (cantores), Louise Money (ymarferydd symudiad a cherdd), Siôn Marshall-Waters (gwneuthurwr ffilm) a dau wirfoddolwr.

Sylwodd cydweithwyr meddygol a fu'n ymwneud â Hwyl iddo helpu i newid agweddau staff a theulu tuag at yr hyn sy'n bosibl wrth weithio gyda phobl sydd â nam gwybyddol a heriau corfforol eraill. Gwahoddwyd Dr Anya Pinhorn (Ymgynghorydd Gofal Iechyd yr Henoed yn y Bwrdd Iechyd) a Rhiannon Davies (Materion Dementia ym Mhowys), i roi cyflwyniad ar Hwyl yng Ngholeg Brenhinol y Seiciatryddion ac mae gwaith celf un o'r cleifion bellach i'w weld ar brif glawr cyhoeddiad archwilio dementia y Coleg. Ers hynny, sicrhawyd cyllid i'r ysbyty a Materion Dementia ym Mhowys barhau â'r ymyriad celfyddydol hwn.

Ar sail achlysurol, mae'r Bwrdd Iechyd hefyd yn trefnu cyngherddau cerdd (er enghraifft i ddathlu Dydd Gwyl Dewi a'r Nadolig) a bu i Sefydliad Teulu Ashley dalu am gyngerdd am ddim yn Ysbyty Aberhonddu yn 2017 gan fyfyrwyr Coleg Brenhinol Cerdd a Drama Cymru. Bu plant ysgol lleol hefyd yn perfformio yn Ysbyty Cymunedol Ystradgynlais. Ar y ward, poblogaidd fu ymweliad gan Adroddwr Storiâu proffesiynol a oedd yn edrych

ar chwedlau lleol gyda chleifion hyn. Creodd hyn fwrlwm ar y ward am gryn amser wrth i'r cleifion drafod y chwedlau a threfnodd un claf gael îsl ac aeth ati i baentio. Roedd nifer o'r staff yn synnu mor dda'r oedd y cleifion yn ymgysylltu â'r gweithgaredd hwn a'r effaith a gafodd.

Mae odyn grochenwaith yn Ysbyty Bronllys sy'n cael ei defnyddio'n rheolaidd.

Heriau

- Gall systemau a strwythurau'r Bwrdd Iechyd fod yn ddryslyd i bartneriaid allanol, ac mae'n ymddangos eu bod yn cymhlethu prosesau
- Mae'n bwysig cael pobl sy'n barod i hyrwyddo datblygiadau lles llai 'traddodiadol'

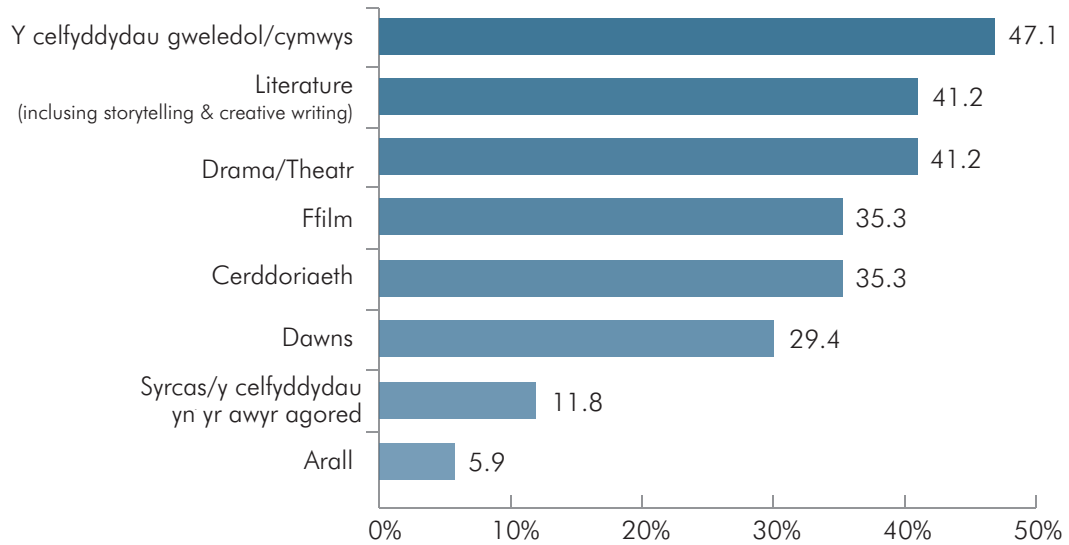
Dolenni ar y we

[Bwrdd Iechyd Addysgu Powys](#)

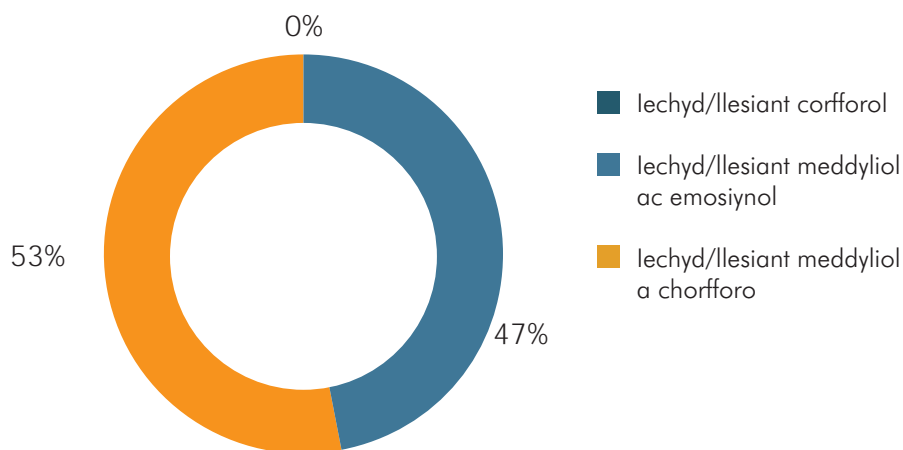
[Blog Rebecca Buck ar Brosiect Nodi Amser](#)

[Ffilm o Brosiect Hwyl ar wefan Arts Alive](#)

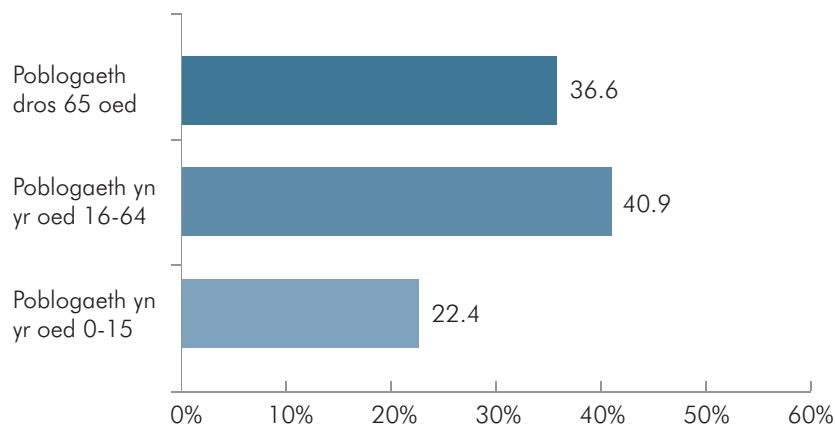
Celfyddyd:

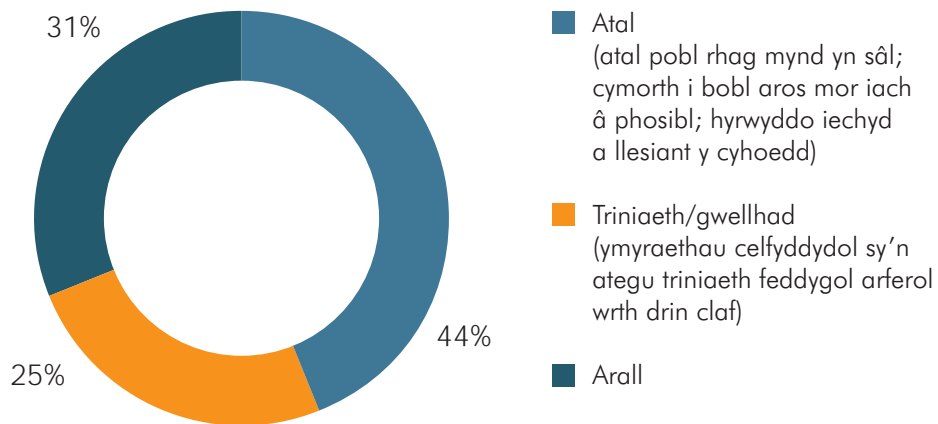
Prif ffocws y prosiect:

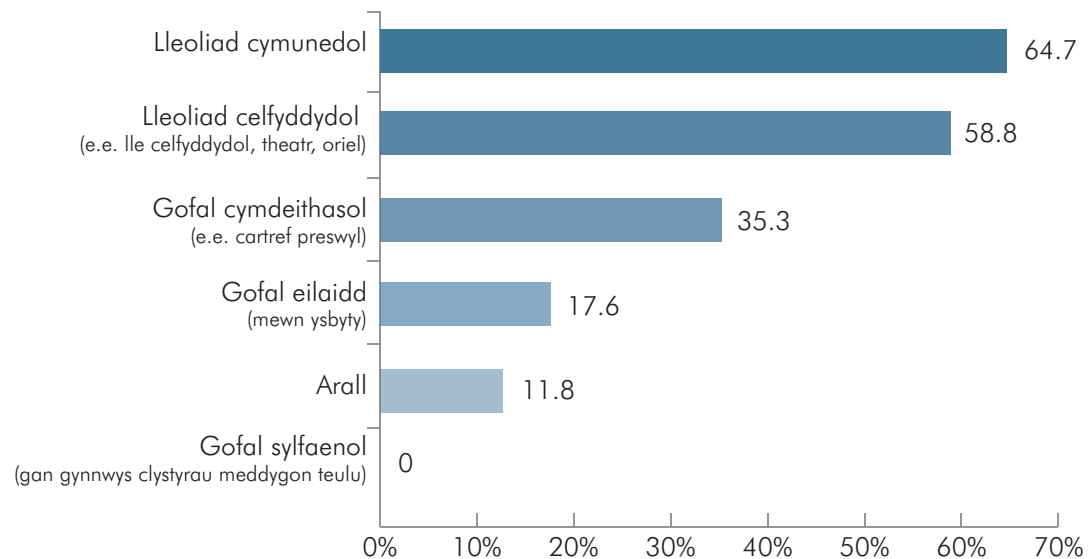
Proffil oed:

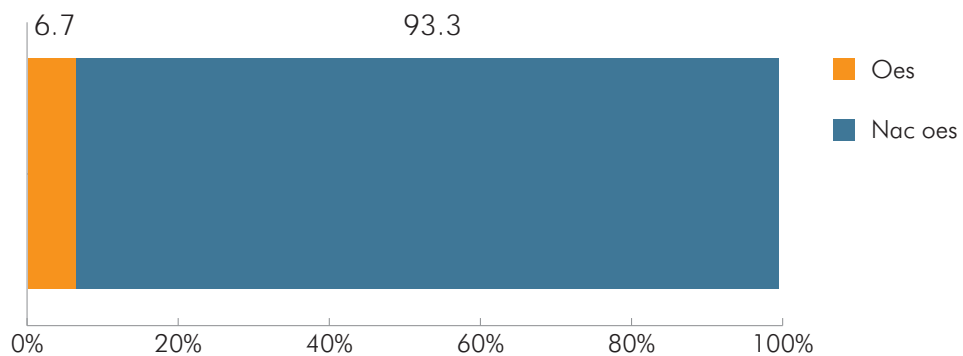
Prif ganlyniad:

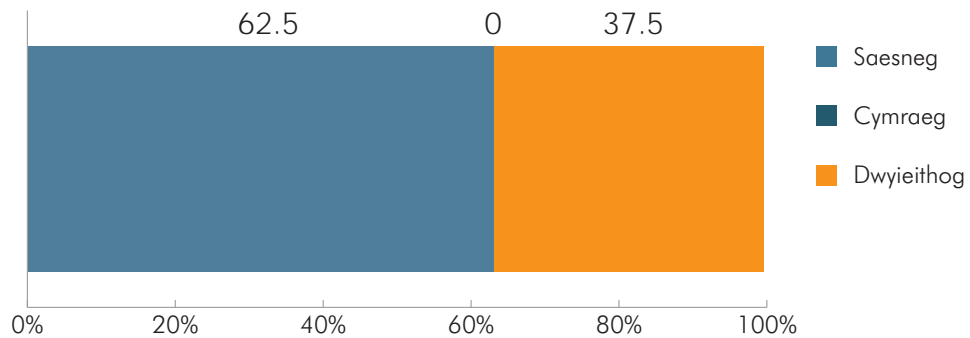
Lleoliad:

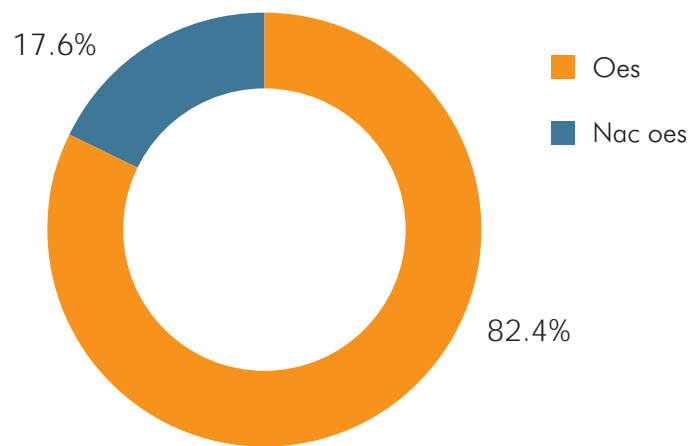
Prosiect sy'n canolbwyntio ar bresgripsiynu cymdeithasol:

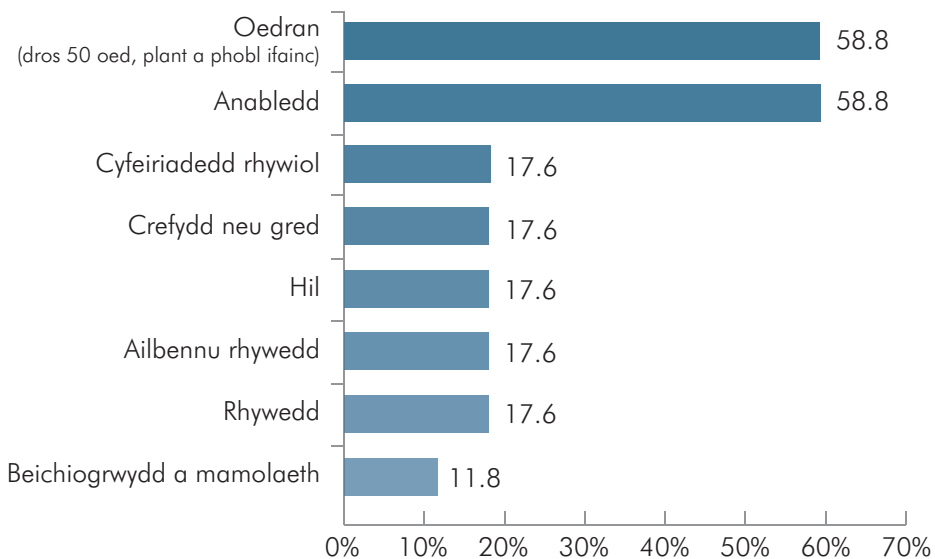
laith y prosiect:

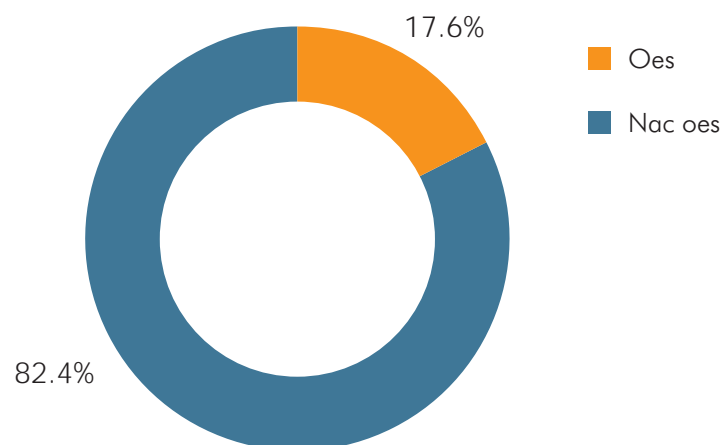
Gwerthusiad o'r prosiect:

Prosiect a darged a bobl â nodweddion gwarchodedig:

Ymchwil a gyhoeddir:

3

Enghreifftiau o Bresgripsiynu Cymdeithasol

Gwnaed yng Ngogledd Cymru: Prosiect Presgripsiynu Cymdeithasol

Partneriaeth rhwng Prifysgol Glyndŵr, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r grŵp gwirfoddol 2025 Movement yw'r cynllun presgripsiynu cymdeithasol uchelgeisiol hwn ar gyfer Gogledd Cymru, ac fe'i lansiwyd ym mis Hydref 2017. Ei nod yw cynnwys 4000 o bobl a sicrhau budd iddynt erbyn 2020.

Bydd y rhaglen arfaethedig yn canolbwyntio ar 14 o ardaloedd clwstwr gofal sylfaenol ac yn cynnwys partneriaid diwylliannol (yn ogystal â phartneriaid eraill yn y trydydd sector) yn y gwaith o'i chyflwyno. Mae dull gweithredu Gwnaed yng Ngogledd Cymru yn eang ei gwmpas yn fwriadol, gan gydweithio ag amrywiaeth eang o asiantaethau atgyfeirio gan gynnwys cymdeithasau tai. Mae'n darparu ar gyfer llawer o grwpiau nad ydynt yn gysylltiedig â chynlluniau presgripsiynu cymdeithasol fel arfer - pobl ddigartref, pobl mewn cartrefi gofal, ac unigolion sy'n rhan o raglenni gwrthdlodi - ac mae'n addo darparu rhaglen hollgynhwysfawr sy'n mynd y tu hwnt i'r diffiniad cul o bresgripsiynu cymdeithasol.

Mae'r cynllun yn cynnwys ffocws ar sicrhau enillion cymdeithasol ar fuddsoddiad a buddiannau economaidd ym mhob sector, yn gysylltiedig â gwaith gwerthuso cadarn.

Cynllun Peilot Presgripsiynu Cymdeithasol Llesiant Creadigol

Mae Celfyddydau Gwirfoddol Cymru yn cydweithio â Chymuned Artis, Valleys Steps (elusen iechyd meddwl) a phartneriaid eraill ym maes y celfyddydau ac yn y trydydd sector i dreialu elfen gelfyddydol i fodel presgripsiynu cymdeithasol presennol Valleys Steps o fewn Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf.

Mae Celfyddydau Gwirfoddol Cymru yn ymchwilio i'r ffordd y gall pobl â phroblemau iechyd meddwl lefel isel gael budd o gael gweithgareddau creadigol ar bresgripsiwn. Sefydlwyd Valleys Steps gyda chymorth Bond Llesiant Cymru, felly mae'r partneriaid hefyd yn ymchwilio i'r ystyriaethau ar gyfer rhoi'r Bond Llesiant ar waith yn y celfyddydau.

HAUL celfyddyd mewn iechyd: Ysbrydoliaeth i fod yn Greadigol

Mae Haul wedi cynnal 14 o gyrsiau 10 wythnos o hyd dros gyfnod o flwyddyn ar y model Celfyddydau ar Bresgripsiwn mewn wyth tref ledled Ceredigion. Gan weithio gyda'r feddygfa deulu leol ym mhob ardal, mae Haul yn cynnig cyrsiau sydd wedi'u hanelu at unrhyw un â chyflwr iechyd hirdymor a phobl sy'n wynebu straen, iselder, unigrwydd, gorbryder neu symudedd cyfyngedig. Mae pob cwrs yn cynnig gweithgaredd creadigol gwahanol a arweinir gan arweinwyr gweithdai proffesiynol a phrofiadol ar gronfa ddata Haul. Mae'r cwrs a'r deunyddiau am ddim i'r cyfranogwyr.

Celf o'r Gadair Freichiau (Theatr Clwyd / Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr)

Ymyriad aml-gelfyddyd ar gyfer pobl â nam gwybyddol ysgafn (MCI) a'u gofalwyr yw Celf o'r Gadair Freichiau, ac fe'i sefydlwyd ym mis Tachwedd 2015. Caiff cyfranogwyr eu cyfeirio at y grŵp gan feddygon teulu De Sir y Fflint drwy'r Clinig Cof yn Ysbyty'r Wyddgrug. Mae'r grŵp yn cwrdd yn wythnosol yn Theatr Clwyd i gymryd rhan mewn amrywiaeth eang o weithgareddau sy'n seiliedig ar y celfyddydau a ysbrydolir gan raglen waith gyfredol y theatr dan arweiniad y Cynhyrchydd Creadigol.

Presgripsiynu Cymdeithasol Theatr Clwyd

Mewn partneriaeth â meddygon teulu De Sir y Fflint, mae Theatr Clwyd yn dechrau menter presgripsiynu cymdeithasol newydd sy'n seiliedig ar ddarparu nifer o docynnau am ddim i holl berfformiadau cyhoeddus Theatr Clwyd ar gyfer cleifion a atgyfeiriwyd. Bydd hyn yn cynnwys unrhyw ddigwyddiad cyhoeddus a gynhelir yn y theatr, gan gynnwys dramâu, sioeau cerdd, perfformiadau dawn, comedi, sinema a chelf gyhoeddus.

Canfu ein hymarfer mapio fod llawer o awdurdodau lleol yn datblygu gwaith ym maes y celfyddydau ac iechyd, gan gomisiynu'r gwaith o gynnal ystod eang o weithgareddau celfyddydau ac iechyd, ei arwain a gweithio mewn partneriaeth arno. Gwelwyd bod y lefelau ymgysylltu ledled Gogledd Cymru yn arbennig o dda, gydag awdurdodau lleol yn defnyddio rhaglen waith drosfwaol Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn ogystal â'i hategu â phrosiectau ychwanegol.

Mae Gwasanaeth Celfyddydau **Cyngor Sir Ddinbych** wedi datblygu arlwy arbennig o gynhwysfawr a chryf ym maes y celfyddydau ac iechyd drwy ei raglen celfyddydau cymunedol sydd â'r nod o feithrin cydlynad, annibyniaeth a chydnerthedd cymunedol. Cofrestrwyd portffolio sylweddol o 18 o brosiectau gweithredol drwy'r arolwg, gan gynnwys ymyriadau celfyddydol gyda'r henoed a phobl ifanc, yn ogystal ag amrywiaeth o brosiectau partneriaeth a mentrau presgripsiynu cymdeithasol. Nodir rhai o'r rhain isod.

Gwaith gyda'r henoed (gan gynnwys y rhai â dementia):

- Mae Ymgolli mewn Celf wedi bod ar waith ers pum mlynedd ac mae wedi'i anelu at bobl sy'n byw yn y gymuned gyda dementia. Cynhelir sesiynau celfyddydol wythnosol dan arweiniad artistiaid proffesiynol gyda'r nod o fynd i'r afael ag arwahanrwydd cymdeithasol gan wella hyder, sgiliau cyfathrebu ac ansawdd bywyd pobl ar yr un pryd. Mae'r rhaglen flaenllaw hon, sy'n cynnwys elfen o ryngweithio rhwng y cenedlaethau ac yn dathlu gwaith y cyfranogwyr mewn arddangosfeydd, bellach yn cael ei chyflwyno i ardaloedd awdurdodau lleol eraill, gan gynnwys Sir y Fflint.
- Mae **Cerdd ar gyfer y Cof** (mewn partneriaeth â Chanolfan Gerdd William Mathias), yn darparu sesiynau cof cerdd bob pythefnos mewn cartrefi gofal ledled Sir Ddinbych.
- Cynhelir gweithdai celf weledol wythnosol i breswylwyr gyda'r artist Claire Halliday yng Nghyfleuster Gofal Ychwanegol Nant y Môr, Prestatyn.
- Mae Cyfleuster Gofal Dydd **Capel y Waen** yn glwb i bobl eiddil oedrannus sy'n byw yn ardal y Waen / Llanelwy. Mae Gwasanaeth Celfyddydau Sir Ddinbych yn darparu gweithgareddau cerddoriaeth, dawn a chelf rheolaidd i'r grŵp.

Gwaith gyda phobl ifanc ac ysgolion:

- Ymyriad Blynnyddoedd Cynnar – Pontio Trawsnewidiol – Mae'r cynllun peilot hwn yn gwella trefniadau rhyngweithio â theuluoedd ac yn cynorthwyo'r broses o bontio i'r ysgol ar gyfer plant blynnyddoedd cynnar, a hynny drwy ddull amlasiantaethol. Drwy gydweithio'n agos â'r Gwasanaethau Addysg, y Gwasanaeth Celfyddydau a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, nod y prosiectau yw cyflawni blaenoriaethau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a rhoi'r dechrau gorau mewn bywyd i bob plentyn, beth bynnag fo'i gefndir.
- Prosiect Pontio Art of Mindfulness – rhaglen meithrin gwydnwch a hyder mewn partneriaeth rhwng y Gwasanaeth Ieuencid ac ysgolion cynradd Sir y Fflint. Defnyddir gweithgareddau celfyddydau gweledol ac ymwybyddiaeth ofalgar er mwyn helpu plant Blwyddyn 6 y nodwyd bod angen helpu arnynt i bontio i'r ysgol uwchradd.

- **Partneriaeth Gwasanaeth Ieuencid** – prosiectau celfyddydau ac iechyd yn yr arfaeth sy'n canolbwyntio ar blant sy'n cael eu haddysgu gartref; plant ag anghenion ychwanegol yn ogystal â phrosiectau cwricwlwm amgen i'r rhai nad yw addysg brif ffrwd yn addas iddynt oherwydd iselder, gordewdra, hunan-niweidio, profedigaeth ac ati.

Mentrau presgripsiynu cymdeithasol::

Mewn ymateb i geisiadau gan feddygon teulu lleol am ymyriadau celfyddydol i fynd i'r afael ag arwahanrwydd cymdeithasol, mae Sir Ddinbych wedi sefydlu dau brosiect; y grŵp Celf a Chyfeillgarwch – sy'n cynnig gweithdai celfyddydau gweledol a chrefft gyda **menter gymdeithasol Carriageworks yn Sir Ddinbych a Blas ar grefft**, sef sesiynau crefft wythnosol yng Nghanolfan Grefft Rhuthun. Mae meddygon teulu yn cyfeirio ac yn atgyfeirio cleifion at y ddwy raglen hyn..

Prosiectau partneriaeth eraill:

- Mae Gwasanaeth Celfyddydau Sir Ddinbych yn gweithio mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ar nifer o wahanol fentrau gan gynnwys datblygu rhaglen gelfyddydau ar gyfer y Gwasanaeth Camddefnyddio/Defnyddio Sylweddau a dau gynhyrchiad drama (un yn adrodd hanes staff a defnyddwyr gwasanaethau yn Ysbyty Cymuned Dinbych ac un arall yn trafod dementia a berfformiwyd mewn cynhadledd i nyrsys ac a gafodd ei ffilmio a'i ddefnyddio fel adnodd hyfforddi ar gyfer Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr wedi hynny).
- cyfres o ymyriadau celfyddydau ym maes iechyd gyda **Gwasanaethau Tai Sir Ddinbych** i fynd i'r afael â chydlynid cymunedol a llesiant preswylwyr. Mae cefnogi'r henoed, pobl sydd ar wahân yn gymdeithasol a theuluoedd anodd eu cyrraedd yn flaenoriaethau arbennig.
- **Prosiect Celfyddydau MIND** – gweithdai wythnosol a arweinir gan artistiaid proffesiynol mewn amrywiaeth o gyfryngau gan gynnwys gwaith helyg, ffotograffiaeth a ffeltio. Cynhelir y rhain yn y lleoliadau MIND rheolaidd yn Ninbych, Rhuthun, Llangollen, y Rhyl, Corwen a Llanelwy ar gyfer pobl â phroblemau iechyd meddwl.
- **Prosiect Celf y Gymdeithas Strôc** – Gweithdai celf misol i bobl sydd wedi cael strôc, eu teuluoedd a'u gofalwyr yn y Rhyl a Dinbych.
- **Rhaglen Celf a Dawns Cymdeithas Clefyd Parkinson** – Mae'r sesiynau celf a dawns wythnosol hyn yng Ngallt Melyd wedi'u cynllunio ar gyfer pobl â chlefyd Parkinson â'u gofalwyr, ac fe'u cynhelir mewn partneriaeth â NEW Dance a Chymdeithas Clefyd Parkinson.
- **Hafod y Green yn Nhrefnant** – mae'r artist Tara Dean yn cynnal gweithdai celfyddydau gweledol wythnosol yn y ganolfan gofal nyrsio ac adsefydlu hon i bobl ag anafiadau a thrawma difrifol i'r ymennydd a'r rhai sy'n byw â chlefydau neu anafiadau cynhenid ar yr ymennydd.

Mae sawl awdurdod lleol arall yn datblygu gwaith ar y celfyddydau ac iechyd:

Mae ymrwymiad **Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf** i helpu oedolion hŷn a mynd i'r afael ag unigrwydd wedi arwain at **Daytime Delights**, sef amrywiaeth eang o weithgareddau misol er mwyn helpu pobl i ymlacio, gan gynnwys cerddoriaeth, drama, sinema, te a chacennau mewn theatrau yn Rhondda Cynon Taf.

Ledled **Sir Gaerfyrddin** mae Rhaglen Iechyd Meddwl gymunedol **Cymunedau Creadigol** yn rhoi cyfle i oedolion sydd wedi cael problemau iechyd meddwl gymryd rhan mewn gweithdai celfyddydau dan arweiniad artistiaid proffesiynol Arts Care Gofal Celf yn Llanelli, Caerfyrddin a Llanyddyd.

Mae **Cyngor Gwynedd** wedi comisiynu Canolfan Gerdd William Mathias i gynnal rhaglen gerdd arloesol i fynd i'r afael ag unigrwydd ymhlith pobl hŷn yng nghymunedau gwledig Gwynedd, gan greu cerddoriaeth fel ffordd bwerus o ddod â chymunedau ynghyd ac annog rhyngweithio rhwng y cenedlaethau. Mae hyn yn ategu'r gwaith y mae Uned Celfyddydau Cymunedol Cyngor Gwynedd yn ei wneud yng nghartrefi gofal dementia Plas Maesincla a Bryn Seiont Newydd yng Nghaernarfon lle y defnyddir y celfyddydau, barddoniaeth ac adrodd straeon fel modd i ymgysylltu â phreswylwyr a'u hadfywio. Fel rhan o'r gwaith yng nghartref Bryn Seiont Newydd, gwnaeth Llenyddiaeth Cymru hwyluso ymweliadau gan y prifardd **Gwion Hallam**, a dreuliodd amser gyda'r preswylwyr dros gyfnod o chwe wythnos, yn ysgrifennu barddoniaeth a ysbrydolwyd gan eiriau ac atgofion y preswylwyr.

Yn yr uned blant yn Ysbyty Gwynedd, mae **Chwarae Creadigol** yn cynnig rhaglen amrywiol o weithgareddau creadigol a arweinir gan ymarferwyr celfyddydau cymunedol i blant a'u teuluoedd gymryd rhan ynddynt tra byddant yn yr ysbyty.

Dan arweiniad yr artist Ticky Lowe, defnyddiodd prosiect **Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, Amser i Gofio** gasgliadau'r Amgueddfa ac Archifdy Lleol fel ysbrydoliaeth ar gyfer sesiynau hel atgofion a gwaith creadigol gyda chleifion yn Ysbyty Llandudno (yr oedd gan lawer ohonynt ddementia). Arweiniodd partneriaeth arall rhwng Gwasanaeth Celfyddydau Conwy a Venue Cymru at ddigwyddiad o'r enw **Mis Mawrth Creadigol**, sef mis o sesiynau creadigol am ddim i bobl dros 50 oed.

Gan edrych i'r dyfodol, mae **Cyngor Sir Fynwy** yn troi ei sylw at fynd i'r afael ag arwahanrwydd cymdeithasol drwy gynnal prosiect ymchwil weithredol o'r enw **Creative Lives, Active Lives**, sydd â'r nod o sefydlu canolfannau mewn lleoliadau ledled Sir Fynwy a Chasnewydd wledig. Bydd y canolfannau'n darparu rhaglen amrywiol o weithgareddau creadigol, seiliedig ar le a seiliedig ar ymarfer i bobl hŷn gan gynnwys y rhai sy'n byw â dementia a'u gofalwyr, gan helpu i lywio cynllun strategol y sir ar gyfer pobl hŷn / dementia. Mae partneriaeth eang sy'n cynnwys amgueddfeydd a gwasanaethau celfyddydau, cefn gwlad a hamdden Cyngor Sir Fynwy, ynghyd â phartneriaid yn y trydydd sector a phartneriaid cymunedol yn ogystal â phartner ymchwil addysg uwch, yn bwrw ymlaen â'r fenter hon.

Blas yn unig yw hwn ar y rhaglenni celfyddydau ac iechyd sy'n cael eu sefydlu a'u datblygu gan awdurdodau lleol ledled Cymru. Yn ddiau, ceir rhagor o enghreifftiau na ddaethant i'r amlwg drwy ein hymarfer mapio a'n harolwg.

5

Hyfforddiant

Cyrsiau Addysg Uwch

[MA Ymarfer Celf yn y Celfyddydau, Iechyd a Llesiant - Prifysgol De Cymru](#)

Cwrs MA blwyddyn o hyd yng Nghyfadrannau y Diwydiannau Creadigol ym Mhrifysgol De Cymru yn Nhrefforest yw hwn. Dan arweiniad yr artist Heather Parnell, sydd hefyd yn gweithio'n rhan-amser i Fwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg a Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf, mae'r cwrs hwn yn cynnig cyfle i gyflawni ymchwil ac ymarfer creadigol o fewn fframweithiau critigol a chyd-destunol perthnasol.

Un elfen allweddol yw defnyddio partneriaethau, interniaethau a chynlluniau artist preswyl gydag Ymddiriedolaethau'r GIG, sefydliadau celfyddydol, gwasanaethau cymdeithasol, ymddiriedolaethau elusennol a chwmnïau masnachol. Mae hyn yn rhoi cyfleoedd i fyfyrwyr weithio ar brosiectau byw gydag amrywiaeth o weithwyr creadigol proffesiynol.

Mae'r cwrs yn adlewyrchu maes eang y celfyddydau, iechyd a llesiant, sy'n dal i ehangu, ac mae'n gyfle i ddefnyddio amrywiaeth o ffurfiau creadigol, o gyfranogiad ac ymarfer sy'n ymgysylltu â chymdeithas i waith celf penodol i safle gyda'r nod o wella amgylcheddau gofal iechyd. Mae nifer o gyn-fyfyrwyr bellach yn gweithio yn y maes yng Nghymru.

[BSc yn y Gwyddorau Meddygol a'r Dyniaethau – Prifysgol Abertawe](#)

Mae'r cwrs gradd tair blynedd hwn yn wahanol i lawer o'r cyrsiau gradd cyfunol sydd ar gael yn y gwyddorau meddygol oherwydd ei ffocws cyfartal ar y dyniaethau. Mae'r cwrs yn ymgorffori'r safbwynt bio-seico-gymdeithasol ar iechyd a salwch a'i nod yw meithrin dealltwriaeth ddofn ac eang o feddygaeth a gofal iechyd. Mae'n cwmpasu profiadau pobl o iechyd a salwch a pham y gallai hynny hefyd fod yn ganolog i ffurfiau modern ar feddygaeth a gofal iechyd. Mae'r cwrs yn cynnwys safbwyntiau o'r gwyddorau gofal iechyd, y gwyddorau dynol a'r dyniaethau ac, felly, mae'n darparu sail baratoadol eang i bobl sydd am weithio ym maes gofal iechyd neu feddygaeth.

Yng Ngogledd Cymru, mae partneriaeth arloesol rhwng yr [Ysgol Celfyddydau Creadigol ym Mhrifysgol Glyndŵr Wrecsam](#) a [Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr](#) yn ceisio llenwi bwlch yn y ddarpariaeth drwy ddatblygu pecynnau hyfforddi ar gyfer artistiaid a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol sy'n gweithio ar brosiectau celfyddydau ym maes iechyd ledled rhanbarth Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Drwy gyd-ariannu ysgoloriaeth ymchwil MPhil/PhD mewn [Hyfforddi a Datblygu yn y Celfyddydau ym maes Iechyd](#), mae'r prosiect hwn yn anelu at sicrhau gwelliannau cadarnhaol o ran ansawdd darpariaeth gwaith celfyddydau ym maes iechyd, gan ei wneud yn fwy effeithlon a chynaliadwy.

Bydd y prosiect ymchwil yn cynnwys dadansoddiad manwl o anghenion hyfforddi ar gyfer artistiaid a gweithwyr gofal iechyd, gan arwain at lunio templed (a chynnwys cwricwlwm) ar gyfer achredu ac asesu cymwyseddau sydd eu hangen i hwyluso gweithgareddau celfyddydol o fewn rhaglen Ffynnon Greadigol Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Ceir potensial i sefydlu cymhwyster a allai ddod yn feincnod cydnabyddedig o fewn y GIG a'r sector celfyddydol.

Hyfforddiant a nodwyd drwy'r ymarfer mapio

Hyfforddiant Re-Live mewn Gwaith Stori Bywyd, ymwybyddiaeth o ddementia a Chyfathrebu Tosturiol

Mae ymarfer Stori Bywyd Re-Live yn cynnwys gweithio ochr yn ochr â phobl a chymunedau, a'u grymuso i rannu eu straeon a'u profiadau. Mae'r cyd-gyfarwyddwyr Alison O'Connor a Karin Diamond, sydd wedi cael cydnabyddiaeth gan Wobr Ryngwladol am Arweinyddiaeth yn y Celfyddydau ac Iechyd gan Arts and Health Australia, wedi gweithio gyda chyn-filwyr sydd â straen wedi trawma, pobl sydd wedi cael diagnosis o salwch angheuol a phobl sy'n byw gyda dementia. Yn ogystal â phrosiectau a gwaith llwyfan, maent yn cynnig rhaglenni hyfforddi ar Ymwybyddiaeth o Ddementia, Gwaith Stori Bywyd a Chyfathrebu Tosturiol.

Yn 2017, gwnaethant gynnal eu cwrs hyfforddi drwy brofiad pum diwrnod o hyd: [Mae gan Bawb Stori i'w Hadrodd](#) yn Chapter a Theatr Clwyd. Mae'r cwrs hwn yn rhoi'r sgiliau sydd eu hangen ar gyfranogwyr i gyflawni gwaith stori bywyd arloesol a moesegol.

Mae [Hyfforddiant Dawns Cymru Gyfan Rubicon Dance](#) yn darparu hyfforddiant rheolaidd ar ystod o themâu i'r sector dawnsio cymunedol yng Nghymru. Mae'r rhaglen, sy'n dwyn ynghyd ymarferwyr dawns ac arbenigwyr gwadd, yn cynnwys diwrnodau â ffocws ar ddawnsio a cherddoriaeth ym maes iechyd, dawnsio ar gyfer pobl â chlefyd Parkinson, a gwerthuso. Mae'r cyfarfodydd hyn yn rhoi cyfle i'r sector dawns rannu arfer cyfredol mewn perthynas â rhaglenni ym maes y celfyddydau ac iechyd sydd wedi cyflawni canlyniadau da o ran llesiant corfforol a meddyliol.

Mae rhaglen [breswyl Helfa Gelf / Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr](#) ar wardiau meddygol mewn lleoliad ysbyty aciwt yn rhoi cyfle i artistiaid lleol yng Ngogledd Cymru uwchsgilio a chael eu mentora gan artist proffesiynol sy'n brofiadol ym maes iechyd. Mae'r broses yn cynnwys dewis artist a'i baru â mentor, y cyfnod preswyl ac arddangosfa yn yr ysbyty ar y diwedd. Mae'r gwaith celf sy'n deillio o'r rhaglen yn aros yng nghasgliad arddangosfa parhaol yr ysbyty.

Rhaglen ddawns ledled y DU i atal achosion o gwmpo ymhlith pobl hŷn yw [Dawnsio er budd Iechyd](#). Caiff ei chynllunio a'i rheoli gan yr elusen gelfyddydol a'r fenter gymdeithasol [Aesop](#), ac mae'n cyfuno ffisiotherapi sy'n seiliedig ar dystiolaeth â chreadigrwydd ac egni dawnsio. Yn dilyn cyfnod peilot yn Lloegr, mae'r rhaglen wedi cael ei chyflwyno'n ehangach ac mae sesiynau bellach yn cael eu cynnal ledled Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot dan arweiniad y partneriaid, sef Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg, Cwmni Dawns Cenedlaethol Cymru ac ArtsCare GofalCelf.

Mae hyfforddiant yn rhan annatod o'r rhaglen. Drwy ddethol partneriaid dawnsio yn ofalus, sicrhewr bod yr holl artistiaid dawns ar y rhaglen o safon uchel gyda phrofiad amlwg o gynnal sesiynau dawnsio cyfranogol gyda phobl hŷn. Ar ôl cael eu dethol, mae'n ofynnol i'r holl artistiaid dawns arweiniol ac artistiaid dawns (arweinwyr sesiynau) dderbyn hyfforddiant dwys i ennill y cymhwyster i Hyfforddwyr Sadrwydd Osgo gan Later Life Training. Mae hyn yn cynnwys tri diwrnod o hyfforddiant wyneb yn wyneb, wedi'i ategu gan astudio ar-lein, asesiad ymarferol ac arholiad ysgrifenedig. Hefyd, mae

Aesop yn cynnal hyfforddiant rhaeadru yn ardaloedd pob un o'i chwe phartner iechyd i artistiaid dawns cynorthwyol ac ysgogwyr cymheiriaid gwirfoddol.

Yr elfen olaf o hyfforddiant yw'r cam datblygu rhaglenni, lle y bydd artistiaid dawns arweiniol yn arwain timau dawnsio yn y gwaith o baratoi i gyflwyno sesiynau. Y gyllideb gyffredinol ar gyfer hyfforddiant, hyfforddiant rhaeadru a datblygu rhaglenni ar gyfer yr holl bartneriaid yw tua £90,000. Caiff artistiaid Dawnsio er budd iechyd eu talu am eu hamser wrth dderbyn yr hyfforddiant hwn.

Hyfforddiant ym maes Gofal Cymdeithasol

Mae Gofal Cymdeithasol Cymru yn y broses o ddatblygu cyfres newydd o gymwysterau ar gyfer y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol, blynyddoedd cynnar a gofal plant, i'w cyflwyno ym mis Medi 2019. Mae wedi galw grŵp cyfeirio ynghyd sy'n arbenigo yn y celfyddydau a gofal cymdeithasol i ystyried y posibilrwydd o ychwanegu cynnwys a modiwlau newydd sy'n gysylltiedig â'r celfyddydau a gofal cymdeithasol ac a fyddai'n rhan o hyfforddiant y gweithlu gofal iechyd yn y dyfodol.

Mae cydweithwyr ym maes y celfyddydau ac iechyd, gan gynnwys cydweithwyr o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Celfyddydau Cymuned Cwm a Bro, Coleg Llandrillo, Gwasanaeth Datblygu Celfyddydau Cymunedol Sir Ddinbych, Celf ar y Blaen, Re-Live, yn ogystal â Chyngor Celfyddydau Cymru, yn rhan o'r grŵp cyfeirio. Mae City & Guilds a Chonsortium CBAC bellach wedi cael eu comisiynu i ffurfio gweithgorau ar gyfer adolygu a datblygu meysydd cynnwys penodol.

Mae tua 78,000 o bobl yn gweithio ym maes gofal cymdeithasol ledled Cymru, felly mae llawer o botensial i ddylanwadu ar ansawdd y gofal y bydd pobl yng Nghymru yn ei gael os gallwn annog dulliau gweithredu mwy creadigol mewn perthynas â darparu gofal yn y dyfodol.

Un sefydliad celfyddydol sydd eisoes yn weithgar yn y maes hwn yw [Celfyddydau Cymuned Cwm a Bro](#). Mae cwrs [Greadigrwydd sy'n Canolbwyntio ar yr Unigolyn](#) a'i roi ar waith ym maes iechyd a gofal cymdeithasol. Mae'r cwrs ei hun, sy'n cael ei gynllunio a'i gyflwyno i grwpiau cymysg o artistiaid cymunedol yn ogystal â gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol, yn rhoi cyfle i gyfranogwyr rannu dealltwriaeth o briod rolau a chyd-destunau gweithio pobl. Yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, mae'r cwrs yn rhoi pwyslais ar ddarparu gofal drwy ymarfer sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a nodi a chyflawni canlyniadau unigolion.

Sgyrsiau Creadigol: dull cyfathrebu 'celfyddydau ym maes iechyd'

Mae rhaglen hyfforddi'n cael ei datblygu ar hyn o bryd gan Dr Katherine Algar o Ganolfan Datblygu Gwasanaethau Dementia Cymru drwy'r prosiect ymchwil hwn i ymestyn addysg ar fanteision y celfyddydau i weithwyr iechyd proffesiynol a phobl sy'n dilyn cyrsiau gofal cymdeithasol. Mae'n defnyddio enghreifftiau o'r celfyddydau creadigol (e.e. barddoniaeth, cerddoriaeth a ffilmiau) fel ffordd o helpu staff mewn cartrefi gofal i ddeall mwy am y ffordd y mae pobl sy'n byw â dementia yn teimlo ac awgrymu ffyrdd newydd o gyfathrebu. Cynhelir y prosiect gwerth £203,000 hwn mewn partneriaeth â Chyngor Sir y Fflint ac fe'i hariennir drwy Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru.

Mae rhaglenni eraill yn cynnwys hyfforddiant a/neu fentora fel rhan annatod o gynllun y prosiect. Er enghraifft, mae rhaglen [cARTrefu AGE Cymru](#) yn datblygu cymorth a mentora parhaus i'w hartistiaid drwy gydol eu cyfnodau preswyl mewn cartrefi gofal. Hefyd, mae pecyn gweithgareddau am ddim i gartrefi gofal wedi cael ei lunio, sy'n cynnwys 20 o weithgareddau syml ond effeithiol i staff cartrefi gofal eu cynnal gyda phreswylwyr ar ôl y cyfnodau preswyl.

Mae hyfforddiant yn rhan ganolog o waith [Live Music Now](#). Mae'r holl gerddorion sy'n ymuno â'r cynllun yn derbyn hyfforddiant sefydlu a mentora yn ystod eu perfformiadau cynnar, yn ogystal â datblygiad proffesiynol parhaus a rhannu rhwng cymheiriaid wedi hynny drwy ddarpariaeth hyfforddiant strwythuredig. Mae hyn yn sicrhau bod cerddorion LMN yn meithrin y sgiliau sydd eu hangen i weithio a rhyngweithio yn yr amrywiaeth eang o leoliadau cymunedol a gofal iechyd y mae LMN yn gweithio ynddynt. Cynhelir sesiynau hyfforddi ar themâu penodol, sef gweithio gyda phobl hŷn a cherddoriaeth a dementia. Yn 2016/17, cynhaliodd LMN 201 o berfformiadau mewn ysbytai a chartrefi gofal ledled Cymru.

Cynadleddau

Mae'r nifer gynyddol o gynadleddau, symposia a diwrnodau rhwydweithio sy'n gysylltiedig â'r celfyddydau ac iechyd yn elfen gynyddol bwysig o ddatblygiad proffesiynol parhaus y sector. Maent yn adlewyrchu'r galw cynyddol am hyfforddiant a rhwydweithio.

Ymhlith y digwyddiadau allweddol diweddar mae:

- Rhagfyr 2015: Seminar Genedlaethol ADUK: Y Celfyddydau, Iechyd a Llesiant, Neuadd Dewi Sant, Caerdydd
- Mai 2016: Symposiwm Rhwydwaith y Celfyddydau ym maes Iechyd [Cymru: Celfyddyd Iechyd yng Nghymru](#), yn Llandrindod
- Tachwedd 2016: [Cynhadledd Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan](#) ar y Celfyddydau ac Iechyd yn Amgueddfa Genedlaethol Cymru, Caerdydd
- 6 Ebrill 2017: Cynhadledd Cyngor Celfyddydau Cymru / Age Cymru: [Y Celfyddydau a Phobl Hŷn](#) yng Ngholeg Brenhinol Cerdd a Drama Cymru
- 25 Ebrill 2017: Symposiwm Hywel Dda / Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant: [Iechyd Da Cymru 2017: Y Celfyddydau er budd Iechyd a Llesiant](#) ym Mhrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, Llanbedr Pont Steffan;
- 15-17 Mehefin 2017: Cynhadledd ryngwladol Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg: [Adrodd Straeon er budd Iechyd](#), Abertawe
- 26 Hydref 2017: [Cynhadledd Presgripsiynu Cymdeithasol Gwnaed yng Ngogledd Cymru](#) yn Theatr Clwyd

Y tu hwnt i Gymru

Roedd yr ymatebion i'r arolwg yn pwysleisio pa mor bwysig yw hi i ymarferwyr dderbyn hyfforddiant y tu allan i Gymru, gyda llawer ohonynt yn bresennol yng Nghynhadledd Ryngwladol Cynghair y Celfyddydau, Iechyd a Llesiant, Culture, Health & Wellbeing, a gynhaliwyd ym Mryste. Hefyd, roedd llawer o ymarferwyr yn rhan o rwydweithiau ehangach gan gynnwys Rhwydwaith Celfyddydau ac Iechyd Gogledd-orllewin Lloegr, Rhwydwaith Celfyddydau ac Iechyd De-ddwyrain Lloegr, Fforwm Celfyddydau ym maes Iechyd Llundain a NOAH (National Organisation for Arts in Health) yn UDA.

6

Enghreifftiau o Ymchwil Academaidd

Mae nifer o brosiectau ymchwil blaenllaw yn datgelu cryfder arbennig mewn perthynas â phrosiectau celf sy'n cynnwys yr henoed a phobl sydd wedi cael diagnosis o ddementia.

Mae'r [Ganolfan Datblygu Gwasanaethau Dementia ym Mhrifysgol Bangor](#) yn adnodd cenedlaethol sylweddol sy'n cynnwys tîm arbenigol o 14 o ymchwilwyr ac academyddion sy'n canolbwyntio ar ddementia.

Roedd [Dementia & Imagination](#), a arweiniwyd gan Gill Windle ym Mhrifysgol Bangor, ynghyd â Clive Parkinson ym Mhrifysgol Metropolitan Manceinion, yn brosiect ymchwil mawr a ddatblygodd dros gyfnod o dair blynedd rhwng 2013 a 2016, gyda chymorth Cyngor Ymchwil y Celfyddydau a'r Dyniaethau (EHRC) a'r Cyngor Ymchwil Economaidd a Chymdeithasol (ESRC).

Roedd y prosiect arloesol hwn yn ymchwilio i fanteision gweithgareddau celfyddydau gweledol i bobl sy'n byw â dementia ledled Gogledd Cymru, Swydd Derby a Newcastle. Roedd Gwasanaeth Celfyddydau Cyngor Sir Ddinbych yn bartner allweddol, gan iddo gynnwys prosiect a oedd eisoes yn cael ei gynnal ganddo, sef Ymgolli mewn Celf, yn y prosiect ymchwil. Cyhoeddwyd sawl gwahanol fath o waith ymchwil o ganlyniad i Dementia & Imagination, nid yn unig mewn cyfnodolion academaidd, ond hefyd ar ffurf llyfryn haws mynd ato, fel canllaw wedi'i fwriadu i artistiaid a chlinigwyr fel ei gilydd sy'n bwriadu gweithio yn y maes hwn – *Dementia & Imagination, Research Informed Approaches to Visual Arts Programmes*.

Cyn bo hir, bydd Gill Windle yn ymgymryd â rôl arweiniol yn y corff ehangach, Canolfan Ymchwil Heneiddio a Dementia Cymru. Bydd yn parhau yn ei rôl fel cyfarwyddwr y prosiect Hwb dylanwadol, Created Out of Mind, yn Sefydliad Wellcome yn Llundain rhwng 2016 a 2018. Bydd y gwaith hwn yn ymchwilio i'r hyn y mae dementia'n ei olygu i bob un ohonom a beth y gallwn ei ddysgu am gelf, ymwybyddiaeth a'r ymennydd o brofiadau pobl â dementia.

Mae [CARIAD](#), sef [Canolfan Ymchwil Gymhwysol mewn Celf a Dylunio Cynhwysol Prifysgol Metropolitan Caerdydd](#) yn ganolfan amlddisgyblaethol sy'n dwyn ynghyd ddisgyblaethau'r celfyddydau, chwaraeon a seicoleg i weithio ar brosiectau ymchwil gymhwysol gyda phartneriaid sy'n rhanddeiliaid. Mae nifer o brosiectau diddorol yn mynd rhagddynt sy'n gysylltiedig â'r celfyddydau ac iechyd.

[Dyluniadau LAUGH \(Ludic Artefacts Using Gesture and Haptics\) ar gyfer Dementia Yr Athro Cathy Treadaway](#)

Mae'r prosiect rhyngwladol tair blynedd hwn yn ymchwilio i ddyluniad gwrthrychau chwareus ar gyfer pobl sy'n byw â dementia datblygedig. Fe'i hariennir gan Gyngor Ymchwil y Celfyddydau a'r Dyniaethau, a'r allbynnau sy'n cael eu datblygu ar hyn o bryd yw gwrthrychau chwareus a ddelir yn y llaw ac a ddylunnir i dawelu, cysuro a diddanu pobl sy'n byw â dementia datblygedig. Eu nod yw hwyluso sgysiau â gofalwyr ac aelodau o'r teulu a chefnogi llesiant.

Cynhelir y prosiect rhyngwladol hwn mewn cydweithrediad ag ymchwilwyr ym Mhrifysgol Dechnoleg Sydney a Phrifysgol Dinas Birmingham, ac fe'i harweinir gan yr Athro Cathy Treadaway o Brifysgol Metropolitan Caerdydd.

Somability, Wendy Keay-Bright, Athro Technoleg a Chynhwysiant yn CARIAD, Met Caerdydd.

Arweinir prosiect Somability gan Wendy Keay-Bright mewn cydweithrediad â gwasanaeth Sgiliau Annibyniaeth Rhondda Cynon Taf a Chymuned Artis. Ar ôl cael hyfforddiant ym maes dylunio graffeg ac animeiddio yn wreiddiol, bu Wendy'n gweithio yn y diwydiant animeiddio am flynyddoedd lawer cyn dod yn academydd. Mae Somability'n gweithio gydag artistiaid dawn o Gymuned Artis i ymchwilio i'r ffordd y gall y dechnoleg hon hwyluso cyfathrebu mynegiannol, hybu annibyniaeth, creu mwy o gyfleoedd i wneud ymarfer corff gwirioneddol, a lleihau'r angen am ymyriad gan ofalwyr i bobl ag anableddau dwys.

Mae Wendy hefyd wedi datblygu sampl ar gyfer gwerthuso drwy elfen ymchwil ArtWorks Cymru. Mae'n cydweithio ag Iechyd Cyhoeddus Cymru i ystyried ffyrdd o roi'r prosiect ar waith, gan gynnwys gyda phresgripsiynu cymdeithasol ar gyfer cymunedau.

Prifysgol Caerdydd

Dr Eva Elliott, Uwch Ddarlithydd, yr Ysgol Gwyddorau Cymdeithasol

Mae gwaith Michael Marmot ar benderfynyddion cymdeithasol iechyd yn ddylanwad cryf ar waith ymchwil helaeth Eva Elliot, y mae ei gwaith ar rôl celf wrth fynd i'r afael â materion yn ymwneud â thlodi wedi bod yn ddylanwadol iawn o fewn Llywodraeth Cymru. Ymhlith prosiectau mawr eraill, hi oedd y darlithydd arweiniol ar Representing Communities, lle y cynhaliwyd pum astudiaeth achos gan gynnwys un a ymchwiliodd i'r ffordd y gallai theatr (wedi'i hwyluso gan Theatr Genedlaethol Cymru) helpu cymunedau sydd dan anfantais ac sy'n cael eu stigmatiedio i gymryd mwy o reolaeth dros y ffordd y cânt eu cynrychioli (ym Merthyr Tudful).

Mae Eva yn arwain thema ymchwil o fewn Sefydliad Cymdeithas, Iechyd a Moeseg Caerdydd sy'n canolbwyntio ar benderfynyddion iechyd ac adfywio, ac mae rhan o'r thema honno'n astudio'r gydberthynas rhwng ymddygiadau iechyd a phenderfynyddion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol anghydraddoldebau iechyd.

Yr Athro Jenny Kitzinger, Cyfarwyddwr Ymchwil: Effaith ac Ymgysylltu, yn yr Ysgol Newyddiaduraeth, y Cyfryngau ac Astudiaethau Diwylliannol. Mae Jenny'n weithgar ym maes ymgysylltu/deialog â'r cyhoedd, ac mae'n cydweithio'n agos ag artistiaid a llunwyr polisiau. Mae wedi cydgynhyrchu cyfres o raglenni radio ar foesege a gwneud penderfyniadau ar ddiwedd oes; wedi cydawdura adroddiad i Lywodraeth Cymru ar benderfyniadau ymlaen llaw (ewyllysiau byw), wedi datblygu arddangosfa deithiol am gomâu ac wedi curadu Gwyl 'Before I Die'. Hefyd, mae ei gwaith ymchwil wedi cael ei droi'n adnodd amlgyfrwng ar healthtalk.org ar gyfer teuluoedd ac ymarferwyr cyfreithiol/gofal iechyd.

Mae Dr Jemma Hawkins yn gymrawd ymchwil gyda Rhwydwaith Ymchwil Gwella Iechyd y Cyhoedd ac mae'n gweithio yn yr Ysgol Gwyddorau Cymdeithasol. Mae ei rôl yn cynnwys datblygu a gwerthuso ymyriadau cymhleth ym maes iechyd y cyhoedd.

Mae Julie Browne, Uwch Ddarlithydd yn yr Ysgol Feddygaeth, yn arwain rhwydwaith o bobl sy'n gweithio ym maes y Dyniaethau Meddygol – neu'r Dyniaethau Gwyddonol, fel y mae'r grŵp hwn yn cael ei alw'n fwy cyffredin yng Nghaerdydd.

Gwnaeth Coleg Celf Abertawe ym Mhrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant arloesi yn y Dyniaethau Meddygol drwy sefydlu un o'r cyrsiau addysgu cyntaf yn y pwnc tua chanol y 1990au. Mae gan Brifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant bum prosiect ymchwil ar waith sy'n ymchwilio i botensial ymarfer celf a diwylliant iechyd dan arweiniad yr Athro Catrin Webster. Mae'r rhain yn cysylltu â'r Coleg Celf a Dylunio â chwmnïau drwy leoliadau KESS II â chwmnïau, a ariennir gan yr UE.

Y tri phrosiect y soniwyd amdanynt yn yr ymarfer mapio oedd:

- Ontoleg Iechyd: Astudiaeth seiliedig ar ymarfer o athroniaeth yr 21ain ganrif ynghylch iechyd, drwy lens damcaniaeth feirniadol, ymarfer celf gymhwysol a diwylliant profiad personol, sef partneriaeth gyda'r Grŵp Tai Arfordirol
- Prosiect cydweithredol rhwng Oriel Mission a'r Grŵp Tai Arfordirol sy'n ymchwilio i effaith 'y cyfarfod' mewn ymarfer 'ymgysylltu â chymdeithas' yn y gymuned, a ph'un a yw cyflwyno 'cyfarfodydd' curadu mewn trydydd lleoedd cymunedol yn cael effaith fuddiol ar iechyd a llesiant cyfranogwyr ac yn cynyddu cyswllt â sefydliadau a digwyddiadau diwylliannol eraill.
- Ymarfer Celf Ymatebol: Mae'r prosiect hwn yn ymchwilio i effaith bosibl ymarfer artist cydweithredol cyflogedig yng nghyd-destun tai cymdeithasol a lle a rennir o ran gwella rhagolygon iechyd meddwl trigolion, mewn cydweithrediad â'r Grŵp Tai Arfordirol a Theatr Volcano.

Yr Athro Karen Ingham, Athro Rhyngweithio Celfyddydol, Gwyddonol a Thechnegol, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant

Mae Karen Ingham yn artist rhyngddisgyblaethol. Mae hefyd yn Gymrawd Ymchwil Rhyngddisgyblaethol Anrhydeddus yng Ngholeg Celf Abertawe ym Mhrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant ac yn Gymrawd Anrhydeddus yn Ysgol Feddygaeth Prifysgol Abertawe. Mae ei hymarfer yn cwmpasu tri phrif faes ymchwilio: celf a'r gwyddorau biolegol, celf a'r gwyddorau amgylcheddol, hunaniaeth a goddrychedd mewn perthynas â themâu ymfudo, dadleoli a pherthyn.

Drwy weithio ar brosiect [Virtual Embodiments](#) gyda Dr Ann John, gwnaeth y prosiect ymchwilio i'r ffordd y gall pobl ifanc sy'n dioddef o broblemau iechyd meddwl gael budd o ddelweddu eu teimladau. Roedd y prosiect cydweithredol celf a gwyddoniaeth hwn yn gweithio gyda phobl ifanc rhwng 18 a 24 oed sy'n ymddiddori mewn gemau cyfrifiadur. Mae'n dangos sut y gallant ddefnyddio eu gwybodaeth am rithrealiti ac afatarau i greu fersiynau rhithwir unigryw ohonynt eu hunain a'u hamgylcheddau a chael eu trwytho mewn fersiwn 3D o'u cyflwr meddwl.

Mae [Canolfan Celf, Dylunio ac Iechyd Coleg Celf Abertawe ym Mhrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant](#) yn gartref i dîm amrywiol o ymchwilwyr ac ymarferwyr sy'n gweithio ym mhob un o ddisgyblaethau'r Coleg i fynd i'r afael a'r agenda iechyd a llesiant:

[Yr Athro Ian Walsh](#) yw Deon Coleg Celf Abertawe, Cyfarwyddwr y Sefydliad Dylunio Cynaliadwy a Phrif Ymchwilydd Canolfan Arloesi Cerebra. Ymhlith ei ddiddordebau

ymchwil presennol mae rôl syniadau dylunio mewn perthynas â byw â chymorth a meithrin arloesedd unigolion a sefydliadau.

Mae'r [Athro Sue Williams](#) yn artist gweledol y mae ei gwaith yn canolbwyntio ar gyfathrebu rhywiol ac ymenyddol. Mae Sue yn cydweithio â'r Cardiolegydd Dr Ossei-Gerning o Ysbyty Athrofaol Cymru ar brosiect o'r enw THROB, sef prosiect sy'n cyfuno'r celfyddydau a'r gwyddorau ac sy'n mynd i'r afael â thabw siarad am anhawster codiad ac yn codi ymwybyddiaeth o'r ffaith y gall fod yn arwydd o glefyd y galon.

Mae'r [Athro John Wyn Owen](#) wedi gweithio yn y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r sector elusennol yn y DU ac yn rhyngwladol, gan gynnwys y GIG, y Gwasanaeth Sifil (y DU) a Gwasanaeth Prif Weithredwyr y Llywodraeth (Awstralia). Mae wedi ymddiddori yn y celfyddydau ac iechyd ar hyd ei oes, ac mae wedi hyrwyddo dull polisi 'seiliedig ar le' i'r sector yng Nghymru, gan nodi ymdeimlad o berthyn – neu 'Cynefin' – fel cysyniad allweddol i'w ddefnyddio wrth feddwl am lesiant cyfunol yng Nghymru, a chanolbwyntio ar 'feddylfryd systemau'.

Mae [Cyngor Celfyddydau Cymru](#) yn bartner ar ddwy astudiaeth ymchwil ledled y DU a arweinir gan y Ganolfan Gwyddor Perfformio yn Llundain (partneriaeth rhwng y Coleg Cerdd Brenhinol a Choleg Imperial).

1) Arts, Society and Public Health: An Exploration of the Major UK Cohort Studies

Arweinir y gymrodoriaeth hon gan Dr Daisy Fancourt yn yr Adran Gwyddor Ymddygiad ac Iechyd yng Ngholeg Prifysgol Llundain, ac mae'n ymchwilio i effaith ymgysylltu â'r celfyddydau a diwylliant ar iechyd a llesiant ar lefel poblogaeth, gan ddefnyddio'r data cohort hydredol sydd wedi cael eu casglu yn y DU dros y 70 mlynedd diwethaf. Bydd yr ymchwil yn canolbwyntio ar effeithiau (i) ymgysylltu diwylliannol (ii) cyfranogiad gweithredol yn y celfyddydau a (iii) defnyddio'r celfyddydau mewn modd goddefol ar y canlynol:

- Cyflyrau iechyd meddwl sydd wedi cael eu diagnosio, iechyd meddwl hunangofnodedig a llesiant
- Cyflyrau iechyd corfforol sydd wedi cael eu diagnosio, iechyd hunangofnodedig a symptomau somatig (fel poen)
- Mesurau ffisiolegol (e.e. hormonau straen/llid/gweithrediad yr ysgyfaint/mesurau cardiofasgwlaidd)
- Mesurau gwybyddol (e.e. cof/hwyliau/rhesymu)
- Mesurau seicogymdeithasol (e.e. hunan-barch/cymorth cymdeithasol/ansawdd bywyd/bodddhad bywyd)

Bydd y prosiect yn canolbwyntio'n arbennig ar blant a phobl ifanc, pobl â chyflyrau cronig ac oedolion hŷn. Nod y dadansoddiadau fydd nodi sut y gallai fod effaith wahanol ar wahanol boblogaethau o fewn cymdeithas, gan gynnwys pobl o oeddrannau amrywiol, statws economaidd-gymdeithasol, ethnigrwydd a chyrhaeddiad addysgol.

2) HEARTS

The Health, Economic and Social impact of ARTS engagement: A public health study

Mae'r astudiaeth tair blynedd hon a arweinir gan y Ganolfan Gwyddor Perfformio yn ymchwilio i effaith y celfyddydau a diwylliant ar iechyd a llesiant y cyhoedd, o safbwynt unigolion ac o safbwyntiau cymdeithasol ac economaidd. Gan ddefnyddio dulliau epidemioleg helaeth sy'n cynnwys sampl o faint uchelgeisiol a data ansoddol nythol, disgwylir i'r canfyddiadau drawsnewid gwerth y celfyddydau yn y DU a'r ffordd y cânt eu defnyddio a'u hintegreiddio mewn gwasanaethau cymdeithasol ac iechyd.

Cwestiynau ymchwil

Yn benodol, mae'r astudiaeth hon yn ymchwilio i effaith gweithgareddau celfyddydol sy'n cynnwys cyfranogiad a phresenoldeb (e.e. mynd i gyngherddau, amgueddfeydd, orielau a'r theatr). Ceir pedwar cwestiwn ymchwil trosfwaol:

1. Faint o ymgysylltu cyfranogol â'r celfyddydau a diwylliant a geir fel rhan o fywyd pob dydd ledled y DU (gan gynnwys ffactorau sy'n effeithio ar gyfranogiad, bylchau o ran darparu gwasanaethau a gwerth canfyddedig)?
2. Beth yw effeithiau celfyddydau a diwylliant cyfranogol ar iechyd (gan gynnwys iechyd meddwl, llesiant, defnydd o wasanaethau iechyd a symptomau cyflyrau)?
3. Beth yw effeithiau celfyddydau a diwylliant cyfranogol ar benderfyneddion cymdeithasol (gan gynnwys llesiant cymdeithasol, rhwydweithiau a gweithredu cymdeithasol)?
4. Beth yw effaith celfyddydau a diwylliant cyfranogol ar fesurau economaidd iechyd (fel blynyddoedd o fywyd yr addaswyd eu hansawdd a llesiant goddrychol)?

Disgwylir y bydd yr astudiaeth yn arwain at nifer fawr o erthyglau a adolygwyd gan gymheiriaid mewn cyfnodolion yn ogystal â chyflwyniadau mewn cynadleddau, sgysiau diwydiannol, adroddiad polisi, cynhadledd ar effaith, gwefan prosiect a ffilm fer. Bydd y set ddata ar gael i'r cyhoedd ar ôl diwedd yr astudiaeth ar gyfer ymchwil yn y dyfodol.

MEMORANDWM CYD-DDEALLTWRIAETH

RHWNG

Cyngor Celfyddydau Cymru

A

Chonffederasiwn GIG Cymru

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

GWNEIR Y MEMORANDWM CYD-DDEALLTWRIAETH hwn ar y
diwrnod o **25 Medi 2017**.

RHWNG

Cyngor Celfyddydau Cymru

A

Chonffederasiwn GIG Cymru

OHERWYDD Y

- A Dymuna Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru ddatblygu meysydd o waith ar y cyd er mwyn cyflawni'r nod a rannwn o wella ymwybyddiaeth o'r manteision y gall y celfyddydau eu rhoi i iechyd a llesiant a chreu Cymru fwy cyfartal, fwy diwylliannol a mwy cynaliadwy.
- B Cyngor Celfyddydau Cymru yw corff cyhoeddus swyddogol Cymru sy'n ariannu a datblygu'r celfyddydau. Amcan elusenol Conffederasiwn GIG Cymru yw "rhyddhau oddi wrth salwch a diogelu ac amddiffyn iechyd y cyhoedd".
- C Dymuna Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru gydweithio i hybu, hwyluso a chydweithredu yn y gweithgareddau canlynol.

GYDA HYN Y CYTUNWN FEL A GANLYN:

ERTHYGL 1

MEYSYDD CYDWEITHREDU

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru yn cytuno â'r nodau a'r amcanion canlynol:

- a) Cydweithio i gefnogi cynyddu arfer da, hyrwyddo cydweithredu, cydgysylltu a lledaenu ymchwil a phorthi polisi a darpariaeth ynghylch y manteision y gall y celfyddydau eu rhoi ym maes iechyd a llesiant;

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

- b) Cydweithio i nodi sut y gallai'r celfyddydau gyfrannu at syniadaeth bolisi am fondiau llesiant Cymru a rhagnodi cymdeithasol;
- c) Cydweithio ar adolygiad o'r effaith y gall bod yn greadigol weithgar gael ar iechyd a llesiant;
- ch) Cydweithio i ddatblygu cynllun gwaith newydd ar gyfer Cyngor Celfyddydau Cymru i hyrwyddo agenda'r celfyddydau ac iechyd;
- d) Cynhyrchu briffiau neu adroddiadau perthnasol ar y cyd ynglŷn â manteision y celfyddydau i iechyd a llesiant;
- dd) Bod yn ymgyfranogwyr rhagweithiol ar grŵp trawsbleidiol ar y celfyddydau ac iechyd yn y Cynulliad Cenedlaethol;
- e) Cydweithio i godi ymwybyddiaeth ymysg pobl Cymru ynghylch y manteision o fod yn greadigol weithgar i bobl fwynhau a byw bywyd mwy egnïol, mwy cyfartal ac iachach
- f) Cydweithio i gefnogi'r ymgyrch dros gael symudiad torfol ym meddwl y cyhoedd ynghylch eu hiechyd a chefnogi Cymru i fynd yn wlad greadigol weithgar.

ERTHYGL 2 RHEOLI

Penoda Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru gynrychiolwyr i gytuno ar y gweithgareddau a reolir ar y cyd a'u goruchwyllo. Gallai cynrychiolwyr Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru ymgyswddu yn ôl yr angen i adolygu'r cynnydd o ran gweithredu'r trefniadau y cytunwyd arnynt, diffinio meysydd newydd ar gyfer cytundeb arnynt a rhaglenni cydweithredu, yn ogystal â thrafod materion sy'n ymwneud â'r memorandwm cyd-ddealltwriaeth.

ERTHYGL 3 GWELLIANNAU

Dim ond drwy gytundeb gan y ddwy ochr y gellir diwygio'r memorandwm cyd-ddealltwriaeth hwn gyda thystiolaeth ysgrifenedig gan gynrychiolwyr awdurdodedig o Gyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru.

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

THE WELSH NHS CONFEDERATION
CONFFEDERASIWN GIG CYMRU

ERTHYGL 4 TYMOR Y CYTUNDEB

Bydd y memorandwm cyd-ddealltwriaeth hwn yn dechrau ar ddyddiad ei weithredu gan yr olaf i'w lofnodi ymhlith Cyngor Celfyddydau Cymru a Chonffederasiwn GIG Cymru ac yn parhau mewn grym am gyfnod o dair blynedd gydag adolygiad ar y cyd ar ôl cyfnod o 18 mis. Gellid adnewyddu'r memorandwm ar ôl iddo ddod i ben a chyda chytundeb y ddau barti. Os erys y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth yn segur am ddeunaw mis yn olynol, bernir y bydd wedi'i ddiddymu.

Gallai Cyngor Celfyddydau Cymru neu Gonffederasiwn GIG Cymru ddiddymu'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth drwy roi chwe mis o rybudd ysgrifenedig i'r llall. Ni fydd terfynu'r memorandwm cyd-ddealltwriaeth yn effeithio ar weithredu prosiectau neu raglenni a sefydlwyd dano cyn ei derfynu.

ERTHYGL 5 STATWS CYFREITHIOL

Ni ddylid dehongli dim yn y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth hwn i olygu creu unrhyw berthynas gyfreithiol rhwng y partïon. Datganiad o fwriad yw'r memorandwm cyd-ddealltwriaeth hwn i feithrin cydweithredu dilys a buddiol rhwng y ddau gorff.

Cyngor Celfyddydau Cymru

[MEWNOSODER ENW A RÔL Y
LLOFNODWR AWDURDODEDIG]

Dyddiad: 25/9/17

Conffederasiwn GIG Cymru

[MEWNOSODER ENW A RÔL Y
LLOFNODWR AWDURDODEDIG]

Dyddiad: 25.9.17.

8

Yr Arolwg Ar-lein

MAPIO'R CELFYDDYDAU AC IECHYD YNG NGHYMRU

Diolch am gymryd rhan yn yr arolwg hwn sydd â'r nod o fapio ystod a lefel gyfredol gweithgarwch Cymru ym maes y Celfyddydau ac Iechyd. Llenwch yr arolwg os yw'ch gwaith yn un o'r canlynol:

- Prosiect celfyddydol â'r bwriad o sicrhau canlyniadau iechyd a llesiant i'r ymgyfranogwyr
- Prosiect cyfalaf sy'n ymgysylltu ag artistiaid i wella'r amgylchedd corfforol mewn lleoliad gofal iechyd
- Yn digwydd yng Nghymru
- Yn digwydd ar hyn o bryd ac yn parhau/a ddigwyddodd/a fydd yn digwydd yn bendant yn y 3 blynedd hyn: 1 Ebrill 2016–31 Mawrth 2018
- Hefyd llenwch yr arolwg os ydych yng Nghymru ac yn glinigwr/gweithiwr gyda'r GIG/academydd/ymchwilydd/proffesiynolyn gofal iechyd/ymarferydd celfyddydol gyda diddordeb/ymarfer/arbenigedd penodol yn y Celfyddydau ac Iechyd.

Dalier sylw: mae ymarfer therapi celfyddydol (gyda chymwysterau proffesiynol) y tu hwnt i sylw'r arolwg hwn.

Bydd yn cymryd rhyw 15 munud ichi lenwi'r arolwg. Ond os oes arnoch eisiau cymorth i'w lenwi, cysylltwch â XXXXXXXXXXXXXXXX. Er mwyn i'r gwaith hwn borthi trafodaethau'r dyfodol gyda phartneriaid iechyd yn Llywodraeth Cymru, cyflwynwch yr arolwg mor fuan â phosibl ac erbyn dydd **Gwener 28 Ebrill 2017**.

A ydych yn ymwneud â rhedeg prosiect ym maes y Celfyddydau ac Iechyd?

Ydw

Nac ydw

Adran A: PROSIECTAU'R CELFYDDYDAU AC IECHYD

Yma, rhestrwch y prosiectau yr ydych yn ymwneud â hwy. Cofnodwch bob prosiect ar wahân.

1. ENW'R PROSIECT

2. DISGRIFIAD O'R PROSIECT

Disgrifiwch eich prosiect mor gryno â phosibl (150 gair ar y mwyaf)

3. CYSWLLT ALLWEDDOL:

Enw:

Cyfeiriad

Cod post:

E-bost:

Ffôn:

4. ARDAL EICH BWRDD IECHYD

(ticiwch bob un y gweithia eich prosiect yn ei ardal)

Betsi Cadwaladr

Powys

Hywel Dda

Abertawe Bro Morgannwg

Caerdydd a'r Fro

Aneurin Bevan

Cwm Taf

5. PARTNERIAID ALLWEDDOL

Rhestrwch bob un o bartneriaid eich prosiect yn y tabl isod

Enw'r partner	Sector (e.e. y celfyddydau/ iechyd /gofal cymdeithasol)	Swydd/safle yn y prosiect

6. CELFYDDYD

Pa gelfyddydau y mae eich prosiect yn eu defnyddio? (ticiwch bob un sy'n gymwys)

CERDDORIAETH

DRAMA/THEATR

DAWNS

Y CELFYDDYDAU GWELEDOL A CHYMWYS

SYRCAS/Y CELFYDDYDAU AWYR AGORED

FFILM

LLENYDDIAETH (gan gynnwys adrodd straeon ac ysgrifennu creadigol)

ARALL (rhowch fanylion)

7. EFFAITH A CHANOLBWYNT A FWRIEDIR

A) Pa rai o'r meysydd canlynol y bwriada eich prosiect gael effaith arnynt?

- Iechyd/llesiant CORFFOROL
- Iechyd/llesiant MEDDWL neu EMOSIYNOL
- Iechyd/llesiant y CORFF a'r MEDDWL

B) Pa rai o'r canlynol sy'n disgrifio orau'r prif feysydd y canolbwyntiwrch arnynt?

- ATAL (sef atal pobl rhag mynd yn sâl; cynorthwyo pobl i aros mor iach â phosibl; hyrwyddo iechyd a llesiant y cyhoedd)
- TRINIAETH/GWELLA (ymyriadau celfyddydol sy'n ceisio ategu triniaeth feddygol arferol pan fo rhywun yn sâl)
- ARALL (rhowch fanylion)

C) A yw'ch prosiect yn canolbwyntio ar bresgreibio cymdeithasol? YDY/NAC YDY

8. LLEOLIAD

Pa rai o'r canlynol sy'n disgrifio orau'r lleoliad y mae'ch prosiect yn gweithio ynddo?

LLEOLIAD CYMUNEDOL

LLEOLIAD CELFYDDYDOL (e.e. mewn gofod celfyddydol, theatr, oriel ac yn y blaen)

GOFAL CYMDEITHASOL (e.e. cartref preswyl)

GOFAL SYLFAENOL (gan gynnwys gyda chlystyru o feddygon teulu)

GOFAL EILAIDD (mewn ysbyty)

ARALL (rhowch fanylion)

9. Pa rai o'r meysydd canlynol sy'n disgrifio orau'r ARBENIGEDD IECHYD sy'n ganolbwynt i'ch prosiect? (ticiwch bob un sy'n gymwys)

- Canserau
- Clefydau niwroddirwyol (clefyd Parkinson, dryswch ac yn y blaen)
- Clefyd y galon a strôc
- Iechyd meddwl
- Iechyd cyhoeddus (atal/hyrwyddo/amddiffyn)
- Arall (rhowch fanylion)

10. Pwy DDECHREUODD y prosiect?

Pwy gomisiynodd y prosiect?

(os cafodd y prosiect ei gomisiynu ar y cyd, ticiwch bob partner)

Bwrdd Iechyd? (pa un)?

y GIG

Cyhoedd Iechyd Cymru

Sefydliadau celfyddydol (pa un)?

Prifysgol

Arall (rhowch fanylion)

11. BUDDIOLWYR

Llenwch y tabl isod i ddangos faint o bobl a pha grwpiau oed a gaiff fudd o'ch prosiect a pha mor aml ac am faint o amser y maent yn cymryd rhan ynddo?

Grŵp oed	Cyfanswm yr ymgysylltwyr	Dadansoddiad yn ôl rhywedd		Amser cyswllt yr wythnos	Hyd y prosiect (mewn wythnosau)
		Gwryw	Benyw		
0-18					
19-25					
26-50					
51-65					
66-100					

12. GRWPYAU Â NODWEDDION GWARCHODEDIG

a) Nodwch a yw'ch prosiect yn ceisio ymwneud yn benodol â phobl ar sail unrhyw rai o'r nodweddion gwarchodedig canlynol (ticiwch bob un sy'n gymwys).
(Gadewch yn wag os na thargedwch yn benodol unrhyw un o'r grwpiau hyn).

- Anabledd
- Rhywedd
- Ailbennu rhywedd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd neu gred
- Cyfeiriadedd rhywiol
- Oed (pobl dros eu hanner cant a phobl ifainc).

13. IAITH DDARPARU

Ymha iaith y darperir eich prosiect?

- CYMRAEG
- SAESNEG
- DWYIEITHOG
- ARALL (RHOWCH FANYLION)

14. ARIANNU EICH PROSIECT

Rhowch fanylion am eich partneriaid ariannu yn y tabl isod:

Enw'r partner	Sector (iechyd/y celfyddydau/addysg uwch)	Cyfraniad ariannol
Cyfanswm cost y prosiect		

15. A werthusir eich prosiect? GWERTHUSIR/NA WERTHUSIR

Os gwerthusir, rhowch fanylion isod:

16. Rhowch fanylion isod am unrhyw bartneriaid ymchwil/Fframweithiau Gwerthuso a ddefnyddiwyd i werthuso eich gwaith neu fesur effaith.

17. A esgorodd y prosiect hwn ar unrhyw ymchwil gyhoeddedig? Do Naddo
Os do, rhowch fanylion isod:

18. Rhestrwch isod dri phrif gryfder y prosiect

- 1.
- 2.
- 3.

19. Rhestrwch isod y tair prif her sy'n gysylltiedig â chynnal y prosiect

- 1.
- 2.
- 3.

Adran B : AMDANOCH

20. Pa un o'r canlynol sy'n eich disgrifio orau?

ARTIST/YMARFERYDD CELFYDDYDOL
CLINIGWR
YMCHWILYDD/ACADEMYDD
STAFF Y GIG
GOFAL PROFFESIYNOL
GWERTHUSWR
ARALL (rhowch fanylion)

21. Rhowch fanylion am eich arbenigedd proffesiynol isod (50 gair ar y mwyaf)

22. RHWYDWEITHIAU

Pa Rwydweithiau ym maes y Celfyddydau ac Iechyd yr ymwnewch â hwy? (ticiwch bob un sy'n gymwys)

- Rhwydwaith Cymru i'r Celfyddydau mewn Iechyd
- Grŵp Trawsbleidiol Cymru am y Celfyddydau ac Iechyd
- Fforwm Lleol y Bwrdd Iechyd (pa un)?
- Rhwydwaith/blog arall ym Mhrydain (rhowch fanylion)
- Rhwydwaith Rhyngwladol (rhowch fanylion)
- Dim
- Arall (rhowch fanylion)

23. Rhestrwch yn y blwch isod unrhyw ymchwil/dogfennau cyhoeddus a ysgrifenasoch sy'n gysylltiedig â'r Celfyddydau ac Iechyd

24. Cynhwyswch unrhyw wybodaeth berthnasol ychwanegol (gan gynnwys am unrhyw ddigwyddiadau/cynadleddau a drefnasoch) yn y blwch isod (gadewch yn wag os yw'n amherthnasol) (150 gair ar y mwyaf)

Diolch yn fawr iawn am eich amser a'ch amynedd wrth lenwi'r arolwg. Bydd yn ein helpu i gael darlun manwl o sefyllfa gyfredol y Celfyddydau ac Iechyd ledled Cymru a fydd yn ei dro yn porthi a llywio datblygiadau yn y dyfodol yn y maes mewn trafodaeth â Llywodraeth Cymru.

Cliciwch yma i gyflwyno'r adroddiad

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

arts.wales